

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

UWARUNKOWANIA WYNIKÓW EGZAMINÓW

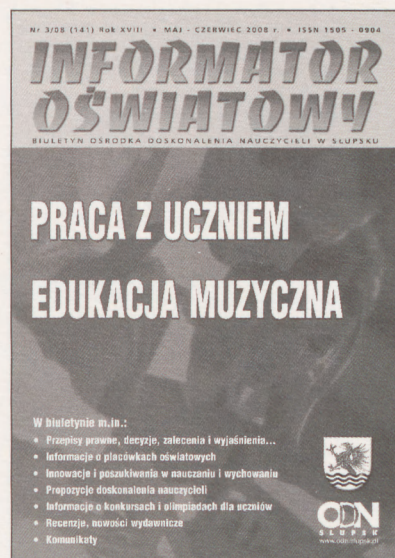
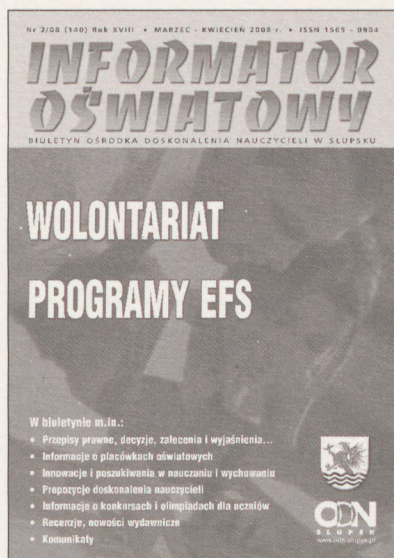
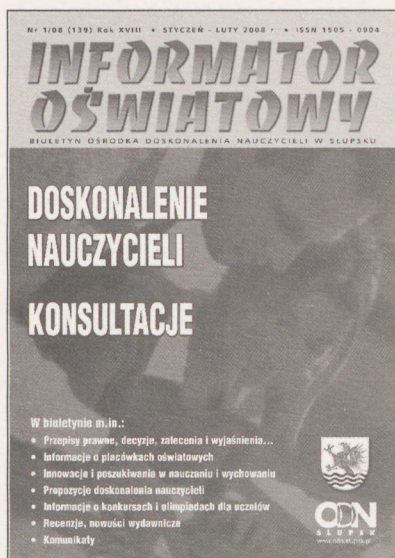
KANON LEKTUR

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

ODN
S Ł U P S K
www.odn.slupsk.pl

SZANOWNY CZYTELNIKU!

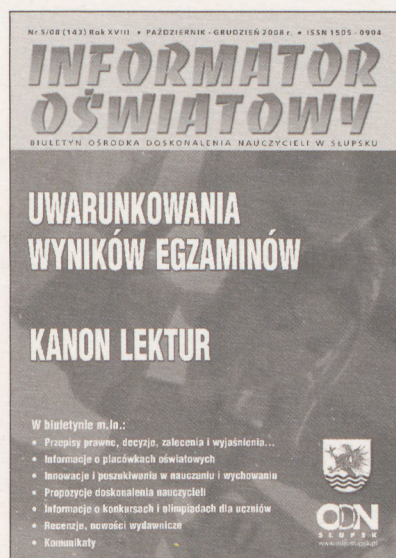
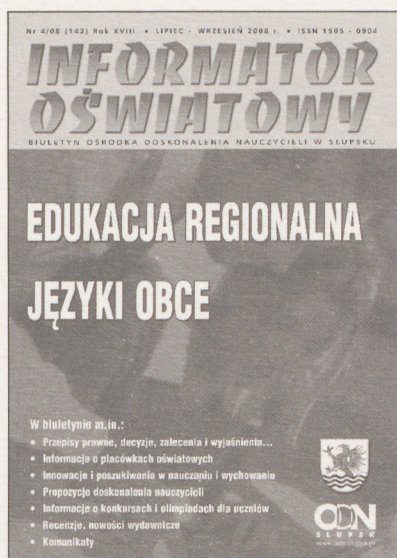
Zaprenumeruj

INFORMATOR OŚWIATOWY

na rok 2009

PRENUMERATA ROCZNA WYNOSI 60 ZŁ

Numer konta: 42150016921216900569210000

INFORMATOR OŚWIATOWY

Nr 5/08 (143) • Rok XVIII • PAŹDZIERNIK - GRUDZIEŃ 2008 • ISSN 1505-0904

- O kanonie lektur. Rozmowa z Grażyną Różańską – wykładowcą w Instytucie Polonistyki AP w Słupsku (s.2-3) ▪

PRZEPISY, ZALECENIA, WYJAŚNIENIA s. 4

- Polecamy... ustawy, rozporządzenia, zarządzenia (s.4-5) ▪ Jerzy Byczkowski: Szkoła bez przemocy. Komentarz (s.5) ▪ Komunikaty (s.6-8): * Ankieta – Badanie potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli * Projekt „Diagnoza z zastosowaniem Skali Gotowości Szkolnej (SGS) i wspomaganie dzieci pięcioletnich w osiąganiu gotowości do podjęcia nauki w szkole” * Einstein znów szuka nowych uczniów * Gotowe do zastosowania interpretacje Karty Nauczyciela * www.11listopada1918.pl * Dzieciaki w sieci * E-learningowy kurs dla uczniów szkoły podstawowej ▪ UWAGA nauczyciele fizyki w gimnazjach – konferencja „Obowiązkowe doświadczenia uczniowskie w nowej podstawie programowej” (s.8) ▪

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE s. 9

- Henryk Szaleniec: W poszukiwaniu uwarunkowań sukcesu na egzaminie (s.9-14) ▪ Teresa Kutajczyk, Barbara Przychodzeń: Uwarunkowania rozwoju osiągnięć uczniów mierzonych wynikami egzaminów zewnętrznych (s.15-23) ▪ Andrzej Kordylas, Maria Czerska: Podwyższanie wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych. Zespół Szkół w Damnicy (s.24-27) ▪ E-czytelnia w CODN (s.27) ▪ Jerzy Paczkowski: O nowy model doradztwa (s.28-30) ▪ Lech Kowalewski: Czy reanimować doradztwo metodyczne? (s. 30-34) ▪ Andrzej Skrendo: O kanonie – bez przesady (s. 35-36) ▪ Bożena Żuk: Kondycja szkolnej polonistyki. Refleksje nauczycieli języka polskiego (s.37-39) ▪ Bożena Żuk: Tworzenie scenariuszy zajęć dydaktycznych z języka polskiego (s.40-42) ▪

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI s. 43

- Ewa Misiewicz: Odbyło się w ODN od września do listopada 2008 (s.43) ▪ Jolanta Gierszewska, Tamara Kropiowska, Jerzy Paczkowski, Bożena Żuk: Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli. XIV Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej (s.44-45) ▪ Tamara Kropiowska: Projekt EUROPE NET. Relacja z wizyty w Ängelholm (s.46) ▪ Dorota Werbińska: Folkbildning. Powszechne samokształcenie (s.47) ▪ Dorota Iwanowicz, Elżbieta Pliszka, Marzena Tuliszka: Forum nauczycieli-bibliotekarzy (s.48) ▪ Program eTwinning ▪ Grażyna Wieczorek: Comenius Regio. Nowy program Unii Europejskiej dla szkół (s.49) ▪ Jolanta Gierszewska, Dorota Iwanowicz, Bożena Żuk: Konferencja „Jak kształcimy uczniów w obszarach wyznaczonych standardami egzaminacyjnymi?” (s.50) ▪ Maria Kiepuszewska: Nauczyciel Nauczycieli (s.51) ▪

OLIMPIADY, KONKURSY, IMPREZY s. 52

- Halina Krupa i uczniowie klasy III f Gimnazjum nr 5 w Słupsku: Zachowaj Trzeźwy Umysł (s.52-53) ▪ Iwona Poźniak: Chrzest Morski (s.54-55) ▪ Kazimierz Skiba: Sportowe sukcesy słupskiej DWÓJKI (s.55) ▪ Małgorzata Brejt-Banaszak: Włączeni w poczet uczniów (s.56) ▪ Konkursu „Zaprosz gości do swej miejscowości” (s.56) ▪ Iza Jarosławska: Międzynarodowy Ekologiczny Konkurs Plastyczny (s.57) ▪ Ewa Wójtowicz: Walczymy z nałogiem palenia, nie tylko w listopadzie... (s.57) ▪ Renata Kolada: Zmagania krasomówców rozstrzygnięte (s.58) ▪ Elżbieta Fijałkowska: Finał II Wojewódzkiego Konkursu „Sienkiewicz nam wzorem” (s.59) ▪ III Edycja Konkursu Poetyckiego (s.59) ▪ Jolanta Wiśniewska, Maria Pietryka: XXV Jubileuszowy Ogólnopolski Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej (s.60) ▪ Jolanta Porada: Łajba 2009 (s.61-62) ▪

KSIĄŻKI, CZASOPISMA s. 63

- Elżbieta Pliszka: Biblioteka ODN poleca... (s.63) ▪ Elżbieta Wisławska: Z życia regionu słupskiego. Varia subiektywne (s.64-65) ▪ Wioletta Pająk: To warto przeczytać. Wybór ze zbiorów PBW w Słupsku: * Zewnętrzny system oceniania * Wewnątrzszkolny system oceniania * Egzamin (s.65-67) ▪

O kanonie lektur

Rozmowa z Grażyną Różańską – wykładowcą w Instytucie Polonistyki AP w Słupsku

Nauczyciele twierdzą, że uczniowie nie czytają lektur. Badania jednak dowodzą, że dzieci i młodzież niekoniecznie czytają kanoniczne teksty literackie, natomiast z chęcią sięgają po utwory, do których wartości eksperci mają zastrzeżenia. Co, Pani zdaniem, jest przyczyną „buntu” młodych odbiorców literatury wobec propozycji szkoły? W jakim kierunku powinna zmierzać praca nauczyciela, aby ten stan rzeczy zmienić?

Przyczyna takiego stanu rzeczy jest dwójaka:

Po pierwsze jest to tzw. przymus lekturowy, który w każdym młodym człowieku rodzi, czasem nieuzasadniony, bunt i sprzeciw przeciwko czemuś, co z nie do końca znanych im powodów jest konieczne i obowiązkowe. Ta irracjonalność stwarza opór i niechęć uczniów do czytania właśnie lektur szkolnych. Zgadzam się z twierdzeniem, że uczniowie chętniej czytają książki spoza kanonu. Potwierdzają to również moje badania prowadzone na populacji reprezentatywnej uczniów: warszawskich, słupskich i gminnych szkół gimnazjalnych. Okazało się, że na prośbę o wymienienie ostatnio przeczytanej książki odpowiedziało 89% respondentów, z czego większość wymieniała ambitne tytuły takie jak np. *Ptasiek*, *Buszujący w zbożu*, itp.

Drugi powód niechęci uczniów do tekstów kanonicznych jest złożony. W ankietach, które przeprowadzałam wśród gimnazjalistów, uczniowie wymieniali następujące powody:

– Teksty:

- trudne i niezrozumiałe,
- bardzo odległa tematyka od spraw bieżących jakimi żyje młodzież (taki stan Maria Gołaszewska bardzo trafnie określiła „schizofrenią kulturową” – uczniowie żyją w innym świecie niż ten, o którym uczą się z lektur szkolnych),

- nudne i nieciekawe,
- archaiczne a przez to dalekie.

Co powinni robić nauczyciele? Przede wszystkim nie udowadniać na siłę uczniom, mówiąc słowami Gombrowicza, że „Słowacki wielkim poetą był”, ale mądrze i ciekawie pokazywać to, co w utworze jest najważniejsze i najpiękniejsze. W dzisiejszej rzeczywistości trudno zachęcić uczniów do nielubianych tekstów, stosując wciąż te same stereotypowe metody pracy, niezmiennie takie same zadania i prace domowe, np. charakterystyki czy rozprawki. Uczniowie nie cierpią tych zadań, natomiast świetnie pracują takimi metodami jak panele dyskusyjne, debaty „za i przeciw” czy sąd nad bohaterem. Partnerski stosunek do uczniów i poważne traktowanie antropocentryczno-kulturowego modelu kształcenia daje nieocenione efekty dydaktyczne. Jestem jego ogromnym zwolennikiem.

Szkolny kanon lektur dość często się zmienia. Które z utworów literackich, ze względu na szczególne wartości edukacyjne i wychowawcze, powinny być w nim zawsze, niezależnie od czasu, w których kanon powstaje?

Myślę, że te, które spełniają definicję kanoniczności, czyli takie, które należą do arcydzieł literatury polskiej, europejskiej i światowej. Utwory ponadczasowe i uniwersalne – te, które weszły do grupy utworów dziedzictwa światowego. Uważam, że powinno być więcej literatury europejskiej, ale również ibero-amerykańskiej. Uczeń musi mieć świadomość przynależności do kręgu kultury śródziemnomorskiej, nie może zasklepiać się tylko w kręgu polskiej literatury patriotyczno-narodowej.

Co powinno decydować o tym, że książka znajdzie się na pozaszkolnej liście tekstów literackich rekomendowanych przez autorytety?

Z autorytetami jest dość trudna sprawa. Często jest tak, że to, co uznają autorytety – w dziedzinie literatury, filmu lub teatru – niekoniecznie jest dobrze oceniane i odbierane przez ogół. Trzeba się zastanowić nad tym, czym należy kierować się przy doborze takich propozycji. Myślę, że bardzo ważne jest to, aby tematyka utworów była bliska uczniowi, dotykała jego spraw, dylematów, wyborów moralnych. Ważne jest, aby utwory te były pisane dobrą, zrozumiałą dla ucznia, polszczyzną, były wartościowe z punktu widzenia aksjologii.

Jak zachęcać dzieci i młodzież do czytania książek spoza listy lektur obowiązkowych?

Należy dać im możliwość współuczestniczenia w wyborze takich książek. Uważam, że warto byłoby spróbować rozpisać plebiscyt wśród uczniów na listę np. 30 książek, które chcieliby przeczytać, a potem wybrać te najlepsze. Moim zdaniem jest to jedyny sposób, aby uczniowie czytali to, co sami sobie wybrali.

Czego, według Pani, oczekuje od książki współczesny nastolatek?

Wartkiej akcji, ciekawej fabuły, „dobrej książki”, aby treść dotyczyła tego, czym żyje współczesny nastolatek, by książka zawierała ukryte wskazówki, jak radzić sobie w różnych problematycznych sytuacjach. Książka powinna być drogowskazem dla młodych ludzi, jak żyć i wybierać to, co wartościowe i ważne.

Książki dla dzieci i młodzieży stały się towarem, a młodzi czytelnicy pośrednikami między producentami a nabywcami, którymi są ich rodzice. Jakie inne zagrożenia dostrzega Pani w komercjalizacji książki?

Właściwie nie dostrzegam. Uważam, że w dzisiejszym świecie nie ma innej możliwo-

ści dotarcia do młodego odbiorcy jak tylko poprzez reklamę wzbudzającą chęć posiadania takiej czy innej książki. Myślę, że nie jest to gorsze od nieczytania. Każdy sposób jest dobry, aby zachęcić młodego człowieka do tego, by sięgnął po wymarzoną pozycję literacką. Taki fenomen to choćby książki J.R.R. Tolkiena czy *Harry Potter* J.K. Rowling, po którego każdy nowy tom młodzież stoi przez całą noc w kolejkach.

Jak, Pani zdaniem, decyzje ministerstwa dotyczące zmian w kanonie wpływają na pracę szkolnej biblioteki i przygotowanie uczniów do egzaminów z zakresu literatury?

Jest to bardzo stresujące i dezorganizujące pracę szkoły. Przeszkadza taka sytuacja również w prawidłowej organizacji pracy, w przygotowaniu uczniów do testów i egzaminów końcowych na różnych etapach edukacji. Nie sposób dobrze przygotować absolwentów do egzaminów, nie wiedząc, jakie teksty będą ważne i obowiązujące na koniec roku. Destabilizuje to cały proces kształcenia polonistycznego, wprowadza uczniów w niepewność i powoduje niepotrzebne stresy.

Bibliotece również trudno nadażyć za ciągłymi zmianami, sytuacja finansowa szkół nie pozwala bowiem na ciągłe zmiany zasobów bibliotecznych.

Dziękuję, że zechciała Pani podzielić się z Czytelnikami swoimi refleksjami na temat kanonu lektur. ✦

Jolanta Gierszewska
konsultant ds. języka polskiego
i edukacji humanistycznej
w ODN w Słupsku

PRZEPISY
ZALECENIA
WYJAŚNIENIA

Polecamy...

Rozporządzenia

- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do spraw Profesorów Oświaty (Dz. U. Nr 163 z 10 września 2008 r. poz. 1017).**
Rozporządzenie z 4.09.2008 r. określa sposób powołania i odwołania członków Kapituły do spraw Profesorów Oświaty, tryb pracy Kapituły, kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczycieli zgłoszonych do nadania tytułu honorowego profesora oświaty oraz sposobu składania wniosków o nadanie tego honorowego tytułu. W roku bieżącym organy sprawujące nadzór pedagogiczny zobowiązane były do złożenia wniosków do dnia 30 września. Od przyszłego roku wnioski muszą być złożone do Kapituły do dnia 31 marca. Przypomnę, że zgodnie z zapisem art. 31 Karty Nauczyciela nauczycielowi dyplomowanemu, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty organ prowadzący wypłaca jednorazową gratyfikację pieniężną w wysokości 6-miesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia zasadniczego.
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 września 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków dofinansowania regionalnych lub lokalnych programów wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2008 r., warunków, jakie muszą spełnić te programy, podmiotów dokonujących oceny programów, którym zostanie udzielone dofinansowanie (Dz. U. Nr 171 z 23 września 2008 r. poz. 1059).**
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. Nr 173 z 30 września 2008 r. poz. 1072).**
Rozporządzenie z 18.09.2008 r. zastąpiło dotychczas obowiązujące z 12.02.2001r. w sprawie orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania dzieci (Dz. U. Nr 13, poz. 114 z 2001 r. Nr 23, poz. 192). W porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym nowe rozporządzenie zawiera regulacje będące konsekwencją zmian w ustawie o systemie oświaty, polegające na objęciu indywidualnym nauczaniem również dzieci objęte rocznym przygotowaniem przedszkolnym, których stan zdrowia uniemożliwia lub utrudnia w sposób znaczący uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej. W rozporządzeniu wprowadzone zostały również zmiany dotyczące określenia właściwości miejscowej poradni, poradni specjalistycznych i ich kompetencji do powoływania zespołów orzekających oraz kilka innych zmian.
- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. Nr 175 z 1 października 2008 r. poz. 1086).**
Obowiązujące dotychczas przepisy prawa oświatowego nie uwzględniały możliwości realizowania przez dzieci 6-letnie, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub szkoły, obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego w formie zajęć indywidualnych. Rozporządzenie określa sposób i tryb organizowania indywidualnego rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania, w tym w szczególności: wymiar godzin zajęć prowadzonych z dzieckiem, możliwość uczestnictwa w różnych formach życia przedszkola lub szkoły, częściowego realizowania zajęć indywidualnego nauczania z grupą wychowawczą.

- **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 września 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 176 z 6 października 2008 r. poz. 1097).**

Uchwały

- **Uchwała Nr 172/2008 Rady Ministrów z dnia 19 sierpnia 2008 r. w sprawie przyjęcia Rządowego programu na lata 2008-2013 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”.**
Na mocy wyżej cytowanej uchwały straciła moc Uchwała Nr 28/2007 Rady Ministrów z dnia 6

marca 2007 r. w sprawie przyjęcia Rządowego programu poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”.

- **Uchwała Nr 179/2008 Rady Ministrów z dnia 16 września 2008 r. w sprawie Rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w 2008 r. „Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych”.** ✦

*Jerzy Byczkowski
konsultant ds. prawa oświatowego
w ODN w Słupsku*

Szkoła bez przemocy

KOMENTARZ

W marcu 2007 r. ówczesny rząd przyjął program poprawy stanu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”. Program ten powstał pod wpływem dramatycznego wydarzenia w jednym z gimnazjów naszego województwa.

Zdaniem obecnego kierownictwa resortu edukacji program ten został skonstruowany na potrzeby chwili, nie był skonsultowany ze środowiskiem co do skali i przyczyn niepokojących zjawisk i procesów jakie zachodzą w szkołach, akcentował podejście restrykcyjne i koncentrował się bardziej na usuwaniu objawów niż przyczyn problemów nękających szkoły.

W 2007 r. wielkim nakładem sił i środków dokonano przeglądu bezpieczeństwa w szkołach i placówkach (praca tzw. „trójek giertychowskich”). Powołane zostały „Zespoły kryzysowe” oraz tak zwani „Koordynatorzy ds. bezpieczeństwa” – bardzo często byli to przypadkowi nauczyciele, na barki których włożono ogrom obowiązków. Ich pracy towarzyszyła wielka odpowiedzialności z jednej strony, a słabe umocowanie prawne i niewielkie kompetencyjne z drugiej (nie wspomnę już o choćby symbolicznym zadośćuczynieniu finansowym).

Po prawie półtorarocznym funkcjonowaniu programu „Zero tolerancji dla przemocy w szkole” Rada Ministrów dnia 19 sierpnia 2008 r. przyjęła nowy: „Bezpieczna i przyjazna szkoła”. Tak więc jeden program zastąpiono drugim.

Zdaniem resortu edukacji program „Bezpieczna i przyjazna szkoła” ma w swoich założeniach budowanie

z jednej strony szkoły wspierającej uczniów, a z drugiej wymagającej. Restrykcyjność i usuwanie objawów agresji i przemocy w szkole ma być zastąpione budowaniem pozytywnego klimatu i wzmocnieniem jej wychowawczej funkcji. Musi też nastąpić zmiana relacji między uczniem a nauczycielem. Istotnym elementem szkoły zapewniającej bezpieczeństwo i wymagającej ma być budowanie motywacji do nauki i uczenie odpowiedzialności za podejmowane decyzje. Z badań przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej wynika, że klimat panujący w szkole ma istotny wpływ na postawy i zachowania uczniów. Najmniej problemów wychowawczych mają te placówki, które postawiły na budowanie przyjaznych relacji społecznych, w których uczniowie czują, że nauczyciele są dla nich bliskimi, wspierającymi osobami i traktują ich z szacunkiem. Dobry kontakt z nauczycielem ma szczególne znaczenie dla wychowanków zaniebanych wychowawczo, doświadczonych trudnościami ekonomicznymi, emocjonalnymi i szkolnymi.

Priorytetowym zadaniem programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła”, przewidzianym do realizacji w latach 2008-2013, jest osiągnięcie rzeczywistej poprawy stanu bezpieczeństwa uczniów, ograniczenie występujących zjawisk patologicznych, w tym szczególnie agresji i przemocy, poprzez poprawę klimatu psychospołecznego szkoły i wprowadzenie programu wychowawczego w oparciu o zasady demokracji, sprawiedliwości, szacunku i tolerancji. ✦

*Jerzy Byczkowski
konsultant ds. prawa oświatowego
w ODN w Słupsku*

Komunikaty

⇒ Ankieta – Badanie potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli

Pomorski Kurator Oświaty, działając zgodnie z art. 31 pkt 9 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm), bada potrzeby nauczycieli w zakresie doskonalenia oraz koordynuje działania związane z doskonaleniem nauczycieli. Na stronie internetowej Pomorskiego Kuratorium Oświaty, zamieszczona była ankieta skierowana do dyrektorów, nauczycieli szkół i placówek oraz przedstawicieli organów prowadzących szkoły i placówki w województwie pomorskim, której celem było zbadanie potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia. Uzyskane informacje posłużą do opracowania tematyki wojewódzkich zadań edukacyjnych na rok 2009.

Ze strony: www.kuratorium.gda.pl

⇒ Projekt „Diagnoza z zastosowaniem Skali Gotowości Szkolnej (SGS) i wspomaganie dzieci pięcioletnich w osiągnięciu gotowości do podjęcia nauki w szkole”

Projekt realizowany jest przez Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogiczne w Warszawie na zlecenie MEN w ramach Rządowego Programu „Bezpieczna i Przyjazna Szkoła” (zadanie III.3.8).

Jednym z czterech podstawowych celów reformy programowej, wprowadzanej obecnie w systemie oświaty, jest skuteczne wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zapewnienie lepszego dostępu najmłodszych dzieci do edukacji. Cel ten realizowany będzie m.in. przez:

- wprowadzenie obowiązku szkolnego dla dzieci 6-letnich, z zapewnieniem im opieki oraz odpowiednich dla tego wieku warunków do nauki i zabawy,
- wprowadzenie obowiązkowego rocznego przedszkolnego przygotowania do nauki szkolnej dla dzieci 5-letnich,
- wprowadzenie diagnozy gotowości do podjęcia nauki w szkole, która umożliwi rodzicom podjęcie świadomej decyzji, dotyczącej rozpoczęcia nauki szkolnej przez ich dziecko w 6 roku życia,
- zapewnienie dzieciom, których wyniki diagnozy wskazują na potrzebę wsparcia, możliwości uczestniczenia w dodatkowych zajęciach wspomagających rozwój, co może ułatwić tym dzieciom rozpoczęcie nauki szkolnej w wieku 6 lat.

Po dokonaniu diagnozy w 2009 roku, przeprowadzona zostanie weryfikacja i – w razie potrzeby – modyfikacja Arkusza Gotowości Edukacyjnej Pięcioletka

(GE-5), stworzonego przy zastosowaniu SGS na potrzeby obserwacji wstępnej.

Zorganizowanie i realizacja obserwacji w celu diagnozy gotowości dzieci do nauki w szkole wymaga ściślejszej współpracy pomiędzy rodzicami, przedszkolem, szkołą, władzami samorządowymi, kuratorami oświaty, placówkami doskonalenia nauczycieli, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz CMPPP, będącym realizatorem zadania.

Więcej informacji: www.kuratorium.gda.pl

⇒ Einstein znów szuka nowych uczniów

18 listopada w auli Politechniki Gdańskiej zainaugurowana została II edycja projektu „Za rękę z Einsteinem”. Uczniowie 180 gimnazjów wiejskich z trzech województw (pomorskiego, kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego) będą podnosić umiejętności z zakresu matematyki, fizyki, chemii i języków obcych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych. Specjalnie dla nich ruszy platforma cyfrowa, na której odbywać się będą e-lekcje.

Projekt należy do „Ponadregionalnych programów rozwijania umiejętności w zakresie kompetencji kluczowych ze szczególnym uwzględnieniem nauk matematyczno-przyrodniczych, technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), języków obcych, przedsiębiorczości”. Realizowany będzie on w ramach programu operacyjnego Kapitał Ludzki, priorytet: III Wysoka jakość systemu edukacji, działanie: 3.3 Poprawa jakości kształcenia, poddziałanie: 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.

Projekt sfinansuje Europejski Fundusz Społeczny Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz budżet państwa.

Czas realizacji projektu: 1 września 2008 – 30 czerwca 2012.

Ze strony: www.pg.gda.pl

⇒ Gotowe do zastosowania interpretacje Karty Nauczyciela

Karta Nauczyciela to jedna z najczęściej nowelizowanych ustaw. Efekt jest taki, że mało kto nadąza za wciąż pojawiającymi się zmianami, a jeszcze mniejsza liczba osób bezbłędnie potrafi zastosować nowe przepisy w praktyce. Znać przepisy, jakie trzeba stosować w placówkach oświatowych to jedno, a umiejętnie zastosować je w połączeniu np. z przepisami prawa pracy i rozporządzeń oświatowych – to drugie – i już niestety trudniejsze zadanie. Na stronie <http://home.pl/webmail/readmail?id=13176028735898077184&folder=1543926&a=2:0> można znaleźć poradnik „Kadry w oświacie”, w którym znajdują się napisane prostym

językiem interpretacje Karty Nauczyciela i przepisów prawa oświatowego. Można zamówić ten poradnik bezpłatnie na okres 30 dni.

Ze strony: home.pl/webmail/readmail?id=13176028735898077184&folder=1543926&a=2:0

➤ www.11listopada1918.pl

Portal internetowy www.11listopada1918.pl przygotowany przez Polską Agencję Prasową z okazji 90. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości jest wyjątkowym, obszernym i rzetelnym pod względem merytorycznym kompendium wiedzy o wydarzeniach, które doprowadziły do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Dzięki zaangażowaniu wielu wspólniactw ludzi oraz nowoczesnemu narzędziu, jakim jest Internet, mamy możliwość skorzystania z trudno dostępnych, a jednocześnie cennych zasobów historycznych.

Ze strony: www.men.gov.pl

➤ **Dzieciaki w sieci**

SZKOŁY GIMNAZJALNE

Celem kampanii „**Stop cyberprzemocy**” jest zmniejszenie poziomu zagrożeń związanych z korzystaniem przez uczniów z Internetu i telefonów komórkowych, ze szczególnym uwzględnieniem problemu przemocy rówieśniczej oraz zapewnienie oferty wsparcia młodym ludziom, którzy doświadczyli cyberprzemocy.

Fundacja Dzieci Niczyje przeprowadziła ogólnopolską dystrybucję materiałów edukacyjnych. Dzięki współpracy z partnerami projektu: Save the Children Sweden, Fundacją Grupy TP oraz śląskim, opolskim oraz kujawsko-pomorskim kuratorium pakiety edukacyjne zostały dostarczone nieodpłatnie do ponad 2250 szkół gimnazjalnych w całej Polsce. Materiały stanowiące podstawę do realizacji przez nauczycieli zajęć z zakresu cyberprzemocy składają się z: podręcznika dla edukatorów zawierającego informacje o zagrożeniach związanych z użytkowaniem Internetu i telefonów komórkowych przez dzieci, scenariusze zajęć, filmu edukacyjnego, plakatów kampanijnych oraz naklejek na komputer promujących numer telefonu do Helpline.org.pl 0-800-100-100.

Przez cały czas trwania kampanii realizatorzy zajęć będą się mogli konsultować z koordynatorami kampanii. Wszyscy zaangażowani nauczyciele otrzymają zaświadczenia (pisemne potwierdzenie czynnego udziału w kampanii) po wypełnieniu sprawozdania on-line.

Dyrektorzy i nauczyciele gimnazjów zainteresowani otrzymaniem pakietu materiałów „**Stop cyberprzemocy**”

mogą je bezpłatnie pobrać w dziale „Profesjonaliści” (Kampania edukacyjna – Materiały do wydrukowania) lub otrzymać przesyłką pocztową (1 pakiet dla 1 zamawiającego, wysyłka bezpłatna) po wypełnieniu formularza zamówienia.

KLASY I-IV SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

Fundacja Grupy TP we współpracy z Fundacją Dzieci Niczyje przygotowała podręcznik „**Bezpieczny Internet – scenariusze zajęć dla dzieci**” przeznaczony dla nauczycieli klas I-IV szkół podstawowych, chcących popularyzować zasady bezpiecznego, kulturalnego i efektywnego używania Internetu. Podręcznik zawiera scenariusze zajęć, informacje dotyczące zagrożeń dzieci w Internecie oraz pakiet materiałów dydaktycznych pomocnych w realizacji zajęć na temat bezpiecznego korzystania z Sieci. Podręcznik został dostarczony do ponad 8000 szkół podstawowych uczestniczących w programie „Edukacja z Internetem TP”.

Organizatorzy przedsięwzięcia zachęcają szkoły do włączania się w projekt „Edukacja z Internetem TP”, którego celem jest wspieranie polskiego systemu oświaty poprzez ułatwianie dostępu do nowoczesnych metod edukacyjnych uczniom i nauczycielom ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Ze strony: www.dzieckowsieci.pl

➤ **E-learningowy kurs dla uczniów szkoły podstawowej**

KLASY I-III

E-learning czyli edukacja z wykorzystaniem technologii informatycznych to kolejny projekt realizowany w ramach kampanii Dziecko w Sieci przy współpracy z Fundacją Grupy TP. Zakłada on produkcję kursów, których adresatami będą uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Dodatkowo przewiduje się stworzenie kursów e-learning dla rodziców i nauczycieli. Kursy dostępne są za pośrednictwem autorskiej platformy e-learning wyprodukowanej przez firmę BiznesoweAplikacje.pl

Akademia Bezpiecznego Internetu Fundacji Dzieci Niczyje w ramach kampanii „Dziecko w Sieci” oferuje dzieciom i młodzieży, nauczycielom i rodzicom edukację w zakresie bezpieczeństwa w Internecie metodą e-learning. E-learning to nowoczesny sposób na dostarczenie wiedzy oparty na mediach elektronicznych.

Kurs przewidziany jest na dwie lekcje. Mamy nadzieję, że oprócz wiedzy o zagrożeniach internetowych dostarczy uczniom także wielu uciech i zabawy, gdyż składa się z ciekawych gier, teledysków, filmów, piosenek, quizów i animacji.

Kurs składa się z 8 modułów, podejmujących następujące zagadnienia: wstęp do kursu, Internet, udostępnianie danych osobowych, znajomości w Sieci, niebezpieczne treści, zasady kulturalnego korzystania z usług dostępnych w Internecie, uzależnienie od Internetu, wirusy.

Kurs w technologii flash wykonała Agencja Concept Studio. Czas: ok. 77 minut 30 sekund.

Moduł I: Wstęp; czas ok.: 8 minut

Moduł II: O Internecie; czas ok.: 4 minuty 30 sekund

Moduł III: Podawanie danych osobowych; czas ok.: 13 minut 30 sekund

Moduł IV: Znajomi w Sieci; czas ok.: 12 minut 30 sekund

Moduł V: Niebezpieczne treści; czas ok.: 10 minut

Moduł VI: Niegrzeczni w Sieci; czas ok.: 9 minut 30 sekund

Moduł VII: Komputeromania; czas ok.: 5 minut 30 sekund

Moduł VIII: Wirusy-Świrusy; czas ok.: 14 minut

Celem użytkownika kursu jest zdobycie 7 stopni wtajemniczenia i stanie się Sieciakiem. Aby móc otrzymać dyplom ukończenia kursu, użytkownik będzie poddany testowi końcowemu – jednokrotnego wyboru, składającego się z 17 pytań, analogicznych do tych, które znajdowały się w poszczególnych modułach kursu.

KLASY IV-VI

Kurs składa się z 7 modułów, podejmujących następujące zagadnienia: wstęp do kursu: udostępnianie danych osobowych, znajomości w Sieci, niebezpieczne treści, przemoc w Internecie, uzależnienie od Internetu, zakupy.

Kurs w technologii flash wykonała Agencja Concept Studio. Czas kursu ok. 70 minut

Moduł I: Wstęp, Historia Internetu; czas ok.: 10 minut

Moduł II: Podawanie danych osobowych; czas ok.: 12 minut

Moduł III: Znajomi w Sieci; czas ok.: 12 minut

Moduł IV: Niebezpieczne treści; czas ok.: 10 minut

Moduł V: Przemoc w Sieci; czas ok.: 10 minut

Moduł VI: Uzależnienie; czas ok.: 6 minut

Moduł VII: Zakupy; czas ok.: 10 minut

Szkolenia adresowane do uczniów ze szkół podstawowych oparte są na historii postaci z projektu Sieciaki.pl – dzieci znających zasady bezpiecznego Internetu.

Dzięki platformie e-learning, nauczyciel / opiekun grupy uczniów będzie mógł:

- monitorować postępy swoich podopiecznych,
- podsumować rok szkolny drukując zaświadczenie zawierające między innymi liczbę uczestników kursu realizowanego pod jego opieką oraz informacje podane w procesie rejestracji: imię i nazwisko.

- komunikować się z uczniami w obrębie zarejestrowanej grupy.

Warunkiem koniecznym do korzystania z kursu jest rejestracja na stronie www.elearning.dzieckowsieci.pl

W najbliższej przyszłości ukaże się także kurs dla gimnazjalistów.

Ze strony: www.elearning.dzieckowsieci.pl ✦

(I.P.)

UWAGA

nauczyciele fizyki w gimnazjach!!!

Nowa podstawa programowa z fizyki nakłada na nauczycieli tego przedmiotu w gimnazjach obowiązek kształtowania szerokiego wachlarza umiejętności, w tym wykonywania przez uczniów 14 obowiązkowych doświadczeń.

W związku z powyższym Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku wraz ze specjalizującym się w fizyce wydawnictwem *Zamkor* z Krakowa zaprasza nauczycieli fizyki na **konferencję „Obowiązkowe doświadczenia uczniowskie w nowej podstawie programowej”**.

Konferencja odbędzie się **23 lutego 2009 r.** o godz. 15⁰⁰ w sali wykładowej Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli (ul. Bałtycka 29 – dawny Zespół Szkół Medycznych). Udział w konferencji jest bezpłatny.

Prosimy o potwierdzenie udziału w konferencji poprzez przesłanie, do 20 lutego 2009 r., informacji na adres: I.kowalewski@odn.slupsk.pl ✦

(L.K.)

INFORMACJE OPINIE PROPOZYCJE

W poszukiwaniu uwarunkowań sukcesu na egzaminie

Wstęp

Wiele jest definicji sukcesu. Dyrektorzy szkół podkreślają, że sukcesem edukacyjnym najczęściej wymianym przez uczniów jest dostanie się do wymarzonej szkoły wyższego szczebla. Bardzo ciekawie definiuje sukces Emerson. Myślę, że taka definicja sukcesu może okazać się wielce przydatna w dążeniu do sukcesu w naszych szkołach.

„Sukces to:

- śmiać się często i szczerze,
- zyskać szacunek inteligentnych ludzi i podziw dzieci,
- zasługiwać na dobrą ocenę uczciwych krytyków i cierpliwie znosić zdradę fałszywych przyjaciół,
- doceniać piękno,
- znajdować w bliźnich to, co najbardziej wartościowe, pozostawić po sobie świat nieco lepszym,
- mieć świadomość, że choćby jedna istota ludzka odetchnęła lżej dzięki temu, że my istnieliśmy na tym świecie”.

O sukcesie można myśleć w perspektywie roku szkolnego, okresu, w którym powierzono nam np. wychowawstwo klasy, czy też w szerszej perspektywie całej, nauczycielskiej kariery zawodowej, a nawet całego życia.

Cztery instrumenty są szczególnie przydatne w drodze do osiągnięcia sukcesu szkoły:

1. Budowanie przyjaznego środowiska, wyzwalającego motywację uczenia się.
2. Skuteczne ocenianie wewnątrzszkolne.
3. Zarządzanie wiedzą.
4. Zarządzanie sukcesem.

W dalszej części tekstu bardziej szczegółowo zajmujemy się drugim, trzecim i czwartym punktem.

Budowanie przyjaznego środowiska, wyzwalającego motywację uczenia się

Na wynik egzaminu ma wpływ bardzo wiele czynników i tylko niektóre z nich zależą od szkoły. Jednym z takich czynników jest wewnętrzna motywacja uczniów do uczenia się.

Co sprzyja wyzwoleniu wewnętrznej motywacji uczenia się? Niebagatelną rolę odgrywa rzetelna informacja zwrotna na temat własnego uczenia się, jaką uczniowie uzyskują od nauczyciela w trakcie oceniania kształtującego, oraz gdy mają możliwość do wykorzystania tej informacji dla własnego rozwoju.

Skuteczne ocenianie wewnątrzszkolne

Sadler zwraca uwagę na trzy warunki, które muszą być spełnione, aby następowało uczenie się i rozwój:

1. Uczeń potrzebuje znajomości i zrozumienia standardów wymagań (celu, który w jego uczeniu się może stanowić układ odniesienia). Musi mieć klarowną wizję, co oznaczają wysokie osiągnięcia np. z geografii w piątej klasie SP, w języku ojczystym w drugiej klasie gimnazjum.
2. Uczeń potrzebuje informacji wynikającej z oceniania przez nauczyciela i umiejętności samooceny, aby mógł porównać wynik własnej pracy z uznanymi przez nauczyciela standardami.
3. Uczeń potrzebuje także całego repertuaru strategii uczenia się, który pozwoliłyby mu zlikwidować dystans pomiędzy aktualnym jego poziomem osiągnięć a poziomem uznanym za standard jako układ odniesienia.

Chociaż ostatnie lata przyniosły ogromny postęp w zakresie przedstawiania uczniom celów do osiągnięcia i standardów wymagań, to wciąż niektórzy nauczyciele nie doceniają tego pierwszego warunku, który jest konieczny w drodze do edukacyjnego sukcesu. Równie ważny jest drugi warunek zarysowany przez Sadlera. Spełnienie go wymaga systematycznej pracy nauczyciela, znajomości zarówno nauczanego przedmiotu, jak i dobrego rzemiosła w zakresie oceniania wewnątrzszkolnego. Tego dobrego rzemiosła nauczyć się można tylko w praktyce, ponieważ uczelnie kształcące nauczycieli niewielką wagę przywiązują do wyposażenia swoich absolwentów w umiejętności oceniania uczniów. Można się tego nauczyć pod warunkiem, że nauczyciel trafia do szkoły, w której znajdzie koleżanki i kolegów

posiadających takie umiejętności i chętnych do dzielenia się swoim mistrzostwem w tej dziedzinie.

Oceniając, często zapominamy o trzecim warunku. Co z tego, że uczeń wie, jak duży dystans ma do pokonania, aby spełnić wymagania, kiedy nie daje sobie rady, nie wie, jak zniwelować ten dystans pomiędzy tym, co potrafi a tym, co powinien umieć zgodnie ze standardami wymagań.

Ocenianie kształtujące, jakie ma miejsce w naszych szkołach, ogranicza się często do spełnienia dwóch pierwszych warunków. Natomiast prowadzące do sukcesu ocenianie kształtujące stymulujące rozwój i umożliwiające prawidłowe kształtowanie umiejętności samooceny wymaga spełnienia wszystkich trzech warunków.

Dajmy więc naszym uczniom tak wiele rzetelnej informacji wynikającej z oceniania, jak tylko możemy, dostarczmy im szerokiego repertuaru strategii uczenia się, które pozwoliłyby im zlikwidować dystans pomiędzy tym, co umieją i tym, do czego zdążają. Jednocześnie dajmy im tyle swobody wyboru ścieżki uczenia się, ile tylko jest możliwe. Nie spieszymy się z narzucaniem jedynie słusznego, w naszym mniemaniu, sposobu uczenia się i nie wyręczamy naszych uczniów w dochodzeniu do konkluzji. W dalszej perspektywie możemy spodziewać się, że większość z nich opanuje umiejętność sprawniejszego uczenia się i monitorowania własnej pracy i samooceny.

Jeżeli uczeń zna standardy wymagań, system szkolnego oceniania jest klarowny i sprawiedliwy, a proces komunikowania jest jasny, jednoznaczny i pełny, to w umyśle ucznia powstaje wiedza o własnych osiągnięciach, która ułatwia mu zrozumienie natury własnego uczenia się. To zrozumienie może być źródłem emocji – źródłem motywacji uczenia się.

Te same stwierdzenia można odnieść do egzaminów zewnętrznych i do szkoły, jako organizacji uczącej się. Szkoła potrzebuje znajomości i dobrego zrozumienia standardów wymagań i celu, który w jej działalności może stanowić układ odniesienia. Szkoła musi mieć klarowną wizję tego, co chce osiągnąć dziś i za wiele lat, a jej **kadra musi pragnąć osiągnąć ten cel.**

Szkoła jako organizacja potrzebuje też umiejętności samooceny, aby mogła porównać wynik własnej pracy z uznanymi w kraju standardami. Podobnie jak pojedynczy uczniowie, szkoła potrzebuje także bogatego repertuaru strategii działań, które pozwoliłyby jej zlikwidować dystans pomiędzy aktualnym poziomem osiągnięć jej uczniów a poziomem uznanym za standard jako układ odniesienia. Tutaj potrzebne jest współdziałanie:

- szkoły,
- poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- placówki doskonalenia nauczycieli,
- organu prowadzącego szkołę,
- organu nadzorującego szkołę.

Do bogatego repertuaru strategii działań szkoły dochodzą poprzez lata praktyki. Dlatego też ogromne znaczenie ma tutaj dzielenie się wiedzą poprzez wymianę doświadczeń – na przykład na takich spotkaniach jak konferencja 25 listopada 2008 r. oraz na spotkaniach warsztatowych.

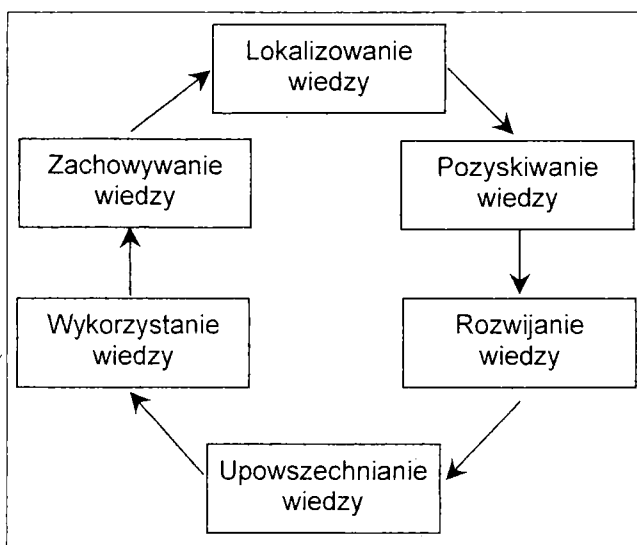
Zarządzanie wiedzą

Zarządzanie wiedzą to skuteczne narzędzie w drodze do sukcesu szkoły. Co rozumiemy pod pojęciem zasobów wiedzy, którymi dysponuje szkoła?

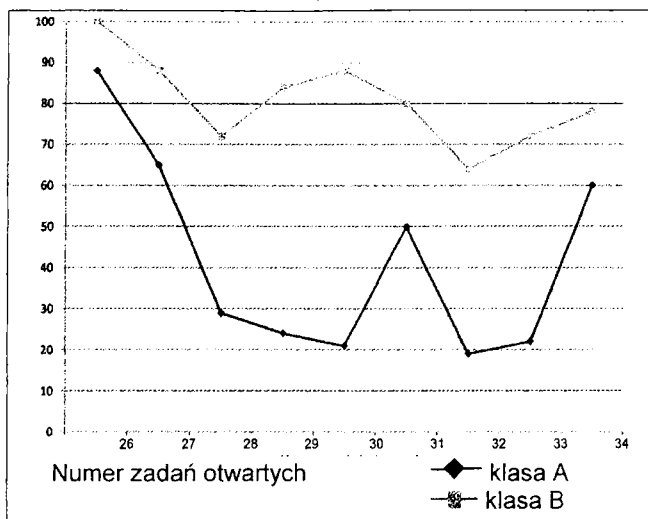
Zasoby wiedzy szkoły to jej aktywa intelektualne, będące sumą wiedzy pojedynczych nauczycieli oraz zespołów pracowników, które szkoła wykorzystuje w swych działaniach. Możliwości rozwiązywania problemów przez szkołę są uzależnione od kwalifikacji jej wyspecjalizowanych pracowników i od zbiorowych kompetencji. Struktura i zakres zasobów wiedzy szkoły zmieniają się pod wpływem organizacyjnego procesu uczenia się i zmian kadrowych.

Ze względu na rozległy napływ danych i informacji (np. z OKE) zarządzanie informacjami i wiedzą powinno być zawsze skoordynowane.

Możemy wyróżnić sześć kluczowych procesów w zarządzaniu wiedzą, co przedstawiono na rysunku poniżej.

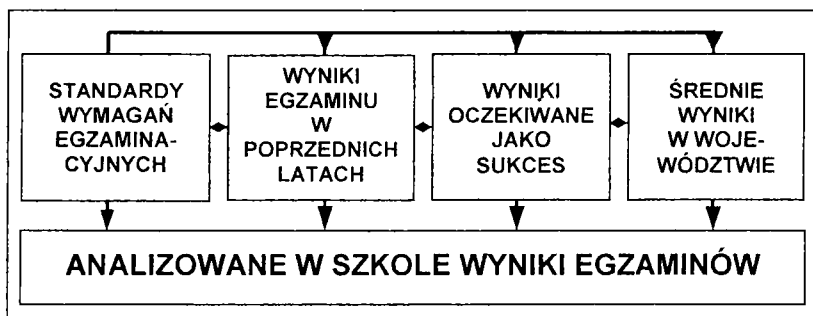
Rysunek 1. Kluczowe procesy w zarządzaniu wiedzą

Rysunek 3. Porównanie, jaki procent liczby punktów uzyskali za rozwiązanie każdego z zadań uczniowie przykładowej szkoły o zróżnicowanym poziomie osiągnięć w dwóch klasach

Przyczyn takiego zjawiska może być bardzo wiele. Poznanie ich może być istotnym poszerzeniem zasobów wiedzy naszej szkoły.

Na zakończenie rozważań na temat analizy wyników w szkole proponuję zastanowić się, jak mają się wyniki naszych uczniów w bieżącym roku do standardów wymagań egzaminacyjnych, rezultatów osiągniętych w minionych latach i średnich wyników w województwie. Szczególnej trosce polecam refleksję w gronie pedagogicznym: jakich wyników oczekujemy w nadchodzącej sesji – jaki rezultat uznamy w tym roku szkolnym za sukces?

Rysunek 4. Różne układy odniesienia do analizy wyników egzaminacyjnych

Warto wyraźnie odpowiedzieć sobie na pytanie, jakie rezultaty chcemy i możemy osiągnąć w najbliższej sesji i w przyszłym roku szkolnym? Wykorzystujemy wiedzę, którą możemy wytworzyć na podstawie wyników egzaminacyjnych i znajomości naszej szkoły oraz znajomości naszych uczniów.

- Dokonajmy więc analizy, w których klasach i w których zadaniach spotkało naszych uczniów niepowodzenie.
- Poszukajmy przyczyny.

- Zaplanujmy działania, aby zniwelować przyczyny niepowodzeń w kolejnym roczniku uczniów.
- Wprowadźmy nasz plan w życie.

Pamiętajmy jednak, że egzaminy zewnętrzne sprawdzają tylko część umiejętności, w które szkoła ma obowiązek i może wyposażyć swoich wychowanków.

Badania PISA jako źródło wiedzy

Uzupełnijmy naszą wiedzę na temat osiągnięć uczniów, korzystając z badań międzynarodowych.

Nauczyciele egzaminatorzy z naszej szkoły oceniający prace w poszczególnych sesjach są nieocenionym źródłem wiedzy na temat: typowych błędów popełnianych przez uczniów na egzaminie, ciekawych sposobów rozwiązań poszczególnych zadań i ogólnych tendencji w zakresie osiągnięć w obrębie poszczególnych standardów. Natomiast raporty z kolejnych badań PISA (2000 r., 2003 r., 2006 r.) dostarczają informacji, jakie są mocne i słabe strony naszych uczniów w porównaniu z innymi krajami, których szkoły uczestniczyły w badaniach. Warto, analizując te raporty zastanowić się, które stwierdzenia pasują tak, jakby były adresowane akurat do naszej szkoły.

Wielokrotnie mieliśmy okazję usłyszeć, że w porównaniu z innymi krajami OECD polscy uczniowie dobrze sobie radzą z zadaniami, wymagającymi postępowania zgodnie z algorytmem znanym ze szkoły albo bezpośrednio podanym w treści zadania. Nasi gimnazjaliści także nie mają większych kłopotów z zadaniami, których rozwiązywanie łatwo daje się rozbić na kilka prostych, dobrze wyodrębnionych kroków. Nasi uczniowie nieźle potrafią odczytywać z diagramów, tabel dane, porównywać je, obliczać średnią. W porównaniu z innymi krajami, polscy uczniowie dobrze sobie radzą z zadaniami, przy rozwiązywaniu których konieczne trzeba

wykorzystywać wyobraźnię i orientację przestrzenną, z zadaniami wymagającymi szacowania odległości, obliczaniem długości łamana-nych itp. Również zadania wymagające prostej optymalizacji nie sprawiają naszym uczniom szczególnej trudności.

Z drugiej strony, chociaż możemy się cieszyć, iż nasi najslabsi uczniowie są zwykle lepsi od najslabszych uczniów w szkołach krajów uczestniczących w badaniach, to nasi najlepsi uczniowie są dość często słabsi od najlepszych uczniów tych szkół.

Można się zastanawiać we własnym gronie pedagogicznym, czy wszystko zrobiliśmy, aby najlepszym uczniom umożliwić rozwój na miarę posiadanego przez

nich potencjału? Czy nie zmarnowaliśmy ogromnej szansy na ich sukces, a tym samym na sukces szkoły? A może w naszej szkole głównie zajmowaliśmy się najslabszymi oraz najzdolniejszymi, zapominając o tych, którzy osiągają wyniki przeciętne? A przecież takich uczniów jest najwięcej i niektórzy z nich dopiero później osiągają sukces? W tym miejscu można postawić o wiele więcej pytań. Zostawiam to Państwu, gdyż w każdej szkole będą to inne pytania, tak jak różne są warunki pracy i potencjał uczniów. Tutaj nie ma uniwersalnych rozwiązań.

Jakie są inne słabe strony polskich uczniów w kontekście rezultatów badań PISA?

Należy do nich zjawisko, które jest także sygnalizowane w wielu analizach wyników egzaminu gimnazjalnego. W porównaniu ze średnią światową, nasi uczniowie zbyt często poprzestają na częściowym rozwiązaniu zadania, nie doprowadzając go do końca. Szczególnie uwidacznia się ten fakt przy rozwiązywaniu problemów. Samodzielne przeprowadzenie całego toku rozumowania, począwszy od stawiania hipotez, przez projektowanie rozwiązania, aż po sformułowanie własnych wniosków i opinii nadal stanowi dla polskich gimnazjalistów znaczną trudność i warunkuje także niskie osiągnięcia w zakresie rozwiązywania zadań, w których należy dokonać analizy, zaplanować wielostopniowe rozwiązanie, odnieść się do warunków i ograniczeń zawartych w zadaniu. To tylko niektóre wybrane informacje ze szczegółowych raportów¹ wartych przestudiowania w nauczycielskim zespole. Informacje, które mogą się stać przydatne do kreowania wiedzy koniecznej do organizowania skuteczniejszego środowiska dydaktycznego zanim zaplanujemy działania prowadzące do sukcesu, który chcemy osiągnąć. Warto pamiętać, że rozwiązany do końca złożony problem jest istotnym źródłem motywacji zarówno ucznia, jak i nauczyciela z nim pracującego.

Kompetencje kluczowe

Kolejny obszar dotyczący rozwijania wiedzy we własnej szkole dotyczy między innymi kompetencji kluczowych. Kompetencje kluczowe to: „szczególnie ważne umiejętności, bez opanowania których nie można skutecznie wykonywać określonych zadań”². Zapewnienie opanowania kompetencji kluczowych, to jedna z dróg do sukcesu.

- I. Planowanie, organizowanie i ocenianie własnego uczenia się.
- II. Skuteczne porozumiewanie się w różnych sytuacjach.
- III. Efektywne współdziałanie w zespole.
- IV. Rozwiązywanie problemów w twórczy sposób.
- V. Sprawne posługiwanie się komputerem.

Zachęcam w ramach pozyskiwania i rozwijania wiedzy w szkole do szczególnego zainteresowania się kompetencjami kluczowymi. Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów to kolejna droga prowadząca do sukcesu edukacyjnego szkoły.

Co cechuje szkoły i kadre placówek, które w pilotażu uzyskały wysoki wskaźnik EWD?

Spróbujmy dokonać przeglądu warunków, jakie zaobserwowano w szkołach, które osiągnęły sukces egzaminacyjny potwierdzony wysokim wskaźnikiem edukacyjnej wartości dodanej.

Na podstawie badań jakościowych prowadzonych przez OKE Kraków w powiecie krośnieńskim i mieście Krośnie³ można wyróżnić 4 grupy warunków:

1. Organizacja pracy szkoły.
2. Ocenianie wewnątrzszkolne.
3. Cechy nauczyciela.
4. Przygotowywanie do egzaminu.

Organizacja pracy szkoły

Wysokie rezultaty mierzone wskaźnikiem edukacyjnej wartości dodanej zaobserwowano w gimnazjach, w których:

- jest bogata oferta zajęć pozalekcyjnych, z dużą liczbą kół zainteresowań prowadzonych przez pasjonatów (często społecznie);
- z jednej strony jest organizowana duża liczba szkolnych konkursów, a z drugiej prowadzone są skuteczne zajęcia wyrównawcze dla uczniów z trudnościami w uczeniu się;
- co najmniej połowa nauczycieli mieszka w miejscowości będącej siedzibą szkoły, w związku z czym pracują oni z uczniami nie tylko w czasie lekcyjnym;
- dobrze układa się współpraca z Radą Rodziców i poradnią psychologiczno-pedagogiczną;
- nauczyciele są dobrze zorientowani w sytuacji rodzinnej i aspiracjach edukacyjnych uczniów, co wpływa na indywidualizację nauczania.

Ocenianie wewnątrzszkolne

W gimnazjach, które uzyskały wyższą średnią EWD:

- stosowane są jasne dla uczniów i przejrzyste dla rodziców systemy oceniania wewnętrznego,
- nauczyciele systematycznie analizują postępy uczniów i poszukują przyczyn niepowodzeń,
- nauczyciele starają się przy podawaniu oceny wskazywać uczniowi, jak usunąć źródło niepowodzeń.

Cechy nauczyciela

Podstawą sukcesu dydaktycznego uczniów – mierzonego EWD – jest nauczyciel:

- dobrze wykształcony i ciągle doskonalący się,
- znający środowisko społeczne ucznia,
- lubiący swoją pracę,
- systematyczny i cierpliwy.

Przygotowywanie do egzaminu

W gimnazjach, w których uzyskano rezultaty wyższe niż średnia EWD, zaobserwowano wysokie aspiracje dość dużej grupy uczniów i zaangażowanie w uczenie się. Ponadto aspiracje uczniów były w większości zbieżne z ich zdolnościami – trafna samoocena. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w tych gimnazjach co najmniej kilku nauczycieli posiada uprawnienia egzaminatora i czynnie uczestniczy w ocenianiu w kolejnych sesjach egzaminacyjnych. Regułą w tych szkołach jest także prowadzenie dodatkowych zajęć przygotowujących do egzaminu.

Zarządzanie sukcesem

Nauczyciel organizuje środowisko, w którym prowadzi wobec uczniów działalność dydaktyczną i wychowawczą. Skuteczność tej działalności zależy od jego umiejętności merytorycznych, metodycznych, interpersonalnych. W nie mniejszym stopniu skuteczność ta zależy również od jego umiejętności zarządzania zespołem, czyli podejmowania takich działań, w wyniku których uczniowie będą postępować racjonalnie i będą dążyć do osiągnięcia sukcesu – również sukcesu na egzaminie. Pomimo że umiejętności zarządzania zespołem tak bardzo potrzebne są nauczycielowi pracującemu w klasie i na pozaklasowych zajęciach z młodzieżą, to warsztaty kształtujące biegłość w skutecznym zarządzaniu zespołem głównie adresowane są tylko do kadry kierowniczej placówek oświatowych. I nie zapominajmy tego, co już zostało wcześniej powiedziane – sukces uczniów wydatnie zależy od motywacji – **pragnienia osiągnięcia sukcesu przez nauczyciela**.

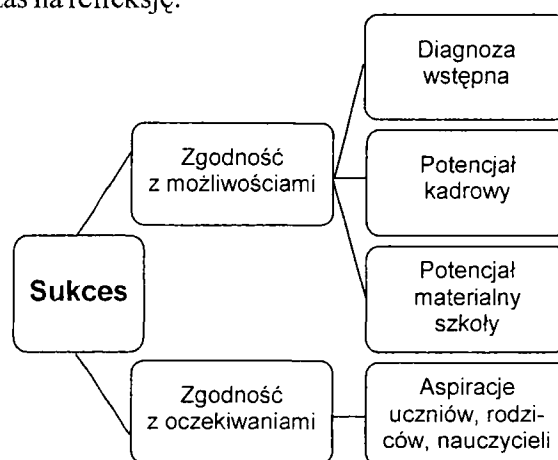
Czy można zarządzać sukcesem? Oczywiście, że tak. Nie tylko można, ale także należy. Od razu rodzi się pytanie: Od czego zacząć zarządzanie sukcesem?

Jeden z dyrektorów bardzo dobrego dziś gimnazjum zapytany, jak doszedł do sukcesu, powiedział: „Najpierw były marzenia i usilne pragnienie stworzenia bardzo dobrej szkoły. Następnie planowanie, planowanie, planowanie aż do bólu, a potem to już tylko konsekwentne działanie”.

Przede wszystkim musimy zdać sobie sprawę z tego, jak bardzo chcemy osiągnąć sukces? Jaki jest nasz cel – cel dla NASZEJ SZKOŁY? Co będzie sukcesem edukacyjnym naszej szkoły w przyszłym roku? W jakim stopniu sukces egzaminacyjny będzie stanowić o sukcesie naszej szkoły? Następnie musimy się zastanowić,

jak to zrobimy? W dalszej kolejności powinniśmy przygotować zarys programu działania, czyli zastanowić się, jak chcemy osiągnąć cele; musimy przeanalizować, co jest nam potrzebne, aby zaplanowane cele osiągnąć. Jakie wybierzemy metody w dążeniu do osiągnięcia sukcesu i jak zbudujemy zespół? Dobry zespół to 80% sukcesu. Psychologowie twierdzą, że nie istnieje coś takiego, jak osobowość sukcesu. Jednak badania przeprowadzone wśród menedżerów, którzy odnieśli sukces, pokazały, że występują zależności pomiędzy cechami osobowości a osiąganiem sukcesu. Czynniki, które uznano za najważniejsze do osiągnięcia sukcesu, są m.in.: wiara w siebie, rozsądek, wydajność, skuteczne działanie.

Nawet dla najlepszego zespołu musimy także zadbac o jasny podział obowiązków oraz czasu wykonywanych zadań, zapewnić monitorowanie rezultatów oraz czas na refleksję.

Rysunek 5. Sukces jako zgodność możliwości i oczekiwań

Na zakończenie chciałbym jeszcze dodać, że droga do sukcesu nie jest łatwa i będziemy narażeni na wiele porażek. Porażka jest nieodłącznym kompanem sukcesu. Dlatego należy się uzbroić w cierpliwość i być upartym w dążeniu do celu.

Jeżeli chodzi o sukces i porażkę, to relacje między nimi bardzo trafnie ujmują słowa Laurence Shames: „Myślimy o nich jak o przeciwieństwach, choć nimi nie są. W rzeczywistości są one towarzyszami: bohaterem i jego kompanem”. ♦

Henryk Szaleniec

koordynator projektu CKE „e-ocenianie”

PRZYPISY: 1. http://www.men.gov.pl/oswiata/biezace/polski_raport_PISA_2006.pdf 2. Goźlińska E. *Słowniczek nowych terminów w praktyce szkolnej s 121* 3. Szmigel M.K., Wykorzystanie edukacyjnej wartości dodanej w lokalnej polityce oświatowej [W:] Niemierko B. Szmigel M. K. [red.] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli*, XIV Krajowa Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej, Opole 26-28 września 2008 r. PTDE 2008

Uwarunkowania rozwoju osiągnięć uczniów mierzonych wynikami egzaminów zewnętrznych SZKOŁY PODSTAWOWE I GIMNAZJA WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

W niniejszym artykule przedstawiamy czynniki związane z rozwojem osiągnięć poznawczych uczniów, które można wskazać na podstawie wyników badania czynników skuteczności kształcenia ogólnego w 11 gimnazjach wiejskich z 3 powiatów województwa pomorskiego: bytowskiego, kartuskiego i słupskiego. Badanie przeprowadziła Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku w 2007 roku. Podstawową metodę stanowiła ankieta, którą objęto 502 uczniów klas trzecich, 11 dyrektorów szkół i 24 wychowawców klas (T. Kutajczyk, B. Przychodzeń, 2008 [1]).

Wyniki badań w dużej części zostały zaprezentowane na XIV Krajowej Konferencji Diagnostyki Edukacyjnej, która odbyła się w Opolu w dniach 26-28 września 2008 roku pod hasłem *Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli* oraz podczas „jesiennych” spotkań pracowników Wydziału Badań i Analiz OKE w Gdańsku z dyrektorami gimnazjów w województwach pomorskim i kujawsko-pomorskim. Materiał ten przedstawiony był również podczas cyklu konferencji Pomorskiego Kuratora Oświaty w listopadzie 2008 r. w Słupsku, Kościerzynie i Tczewie.

1. Zróźnicowanie rozwoju osiągnięć uczniów w gminach i w miastach województwa

Porównanie znormalizowanych średnich wyników tegorocznego egzaminu gimnazjalnego i wyników sprawdzianu, który odbył się w 2005 roku, w gminach i w miastach naszego województwa nie daje wiele powodów do zadowolenia (tabela 9). Zauważamy, że w porównaniu do listy w kolumnie drugiej (SP 2005), lista gmin i miast o niskich wynikach w obu częściach egzaminu wydłużyła się, a lista gmin i miast o wysokich wynikach egzaminu (zwłaszcza w części GH) skróciła. Na wyróżnienie zasługuje **Gmina Parchowo**, która „awansowała” w obu częściach egzaminu, zaś niepokoić powinno to, że część gmin, w których potencjał edukacyjny po szkole podstawowej w 2005 roku był średni, „spadła” na pozycję 1 na znormalizowanej skali pięciostopniowej. Oznacza to, że w tych gminach gimnazjaliści w latach 2005-2008 **zwolnili** tempo rozwoju umiejętności sprawdzanych zestawami egzaminacyjnymi.

Tabela 1. Przyrosty osiągnięć tegorocznych absolwentów gimnazjów w gminach i w miastach województwa pomorskiego¹

Wynik	SP 2005	GH 2008	GM 2008
Stopień niski – 1	Gm. Konarzyny Gm. Lichnowy Gm. Mikołajki Pomorskie Gm. Stary Dzierzgoń Gm. Czarna Dąbrówka Gm. Trzebielino Gm. Cedry Wielkie	Gm. Stary Targ (3) Gm. Ostaszewo (3) Gm. Kobylnica (3) Gm. Malbork (2) M. Gniew (2) Gm. Ustka (3) Gm. Suchy Dąb (2) Gm. Pszczółki (2) Gm. Przywidz (2) Gm. Człuchów (2) Gm. Smętowo Graniczne (2) Gm. Starogard Gdański (2)	Gm. Przywidz (2) Gm. Kobylnica (3) Gm. Malbork (2) Gm. Ustka (3) Gm. Ostaszewo (3) Gm. Lichnowy (1) Gm. Starogard Gdański (2) Gm. Stary Targ (3) Gm. Smętowo Graniczne (2) Gm. Czarna Dąbrówka (1) Gm. Gardeja (2) Gm. Pszczółki (2) M. i Gm. Nowy Staw (3)
Stopień wysoki – 5	Gm. Stegna M. Łeba M. Władysławowo M. Słupsk M. Reda M. Gdańsk Gm. Sztutowo M. Pruszcz Gdański M. Ustka M. Kwidzyn M. Gdynia M. Sopot	Gm. Studzienice (4) Gm. Parchowo (4) M. Gdynia (5) Gm. Sztutowo (5)	M. Krynica Morska (4) M. Jastarnia (4) M. Gdańsk (5) M. Sopot (5) M. Pruszcz Gdański (5) Gm. Stężycza (4) Gm. Parchowo (4) Gm. Sztutowo (5) M. Kwidzyn (5) M. Gdynia (5)

2. Dlaczego w pierwszej kolejności badaliśmy gimnazja wiejskie?

Odpowiedzią na postawione pytanie jest charakterystyka populacji zdających w 2008 roku z dwóch skrajnych grup szkół, które wyodrębnia się ze względu na lokalizację szkoły (tabele 2-3) oraz analiza porównawcza poziomu osiągnięć mierzonych wynikami sprawdzianu (SP) i egzaminu gimnazjalnego (części humanistycznej – GH i matematyczno-przyrodniczej – GM) w rozpatrywanych grupach szkół (tabele 4-9).

Tabela 2. Porównanie odsetka szkół i zdających w województwie pomorskim w grupach szkół wiejskich i wielkomijskich w 2008 roku

Lokalizacja szkoły	Sprawdzian		Egzamin gimnazjalny	
	Szkoły	Uczniowie	Szkoły	Uczniowie
wieś	62%	38%	46%	34%
miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	17%	23%	24%	26%

Tabela 3. Zestawienie powiatów w województwie pomorskim o znacznym odsetku szkół wiejskich (powyżej 80%) i zdających w szkołach wiejskich (70 i więcej %) w 2008 roku

Populacja zdających	Sprawdzian	Egzamin gimnazjalny
Szkoły wiejskie	słupski – 93% gdański i kartuski – po 90% bytowski – 86% kościerski i sztumski – po 82%	słupski – 84% bytowski – 81%
Uczniowie szkół wiejskich	kartuski – 81% słupski – 78% gdański – 77%	słupski – 78% gdański – 71% kartuski – 70%

Tabela 4. Różnice między wynikami sprawdzianu (w punktach procentowych) w 2008 roku w województwie pomorskim w odniesieniu do średnich wyników w kraju

Obszar standardów wymagań	Szkoły wiejskie	Szkoły wielkomijskie	Ogół
I. Czytanie (0-10 pkt)	-3	+4	0
II. Pisanie (0-10 pkt)	-6	+3	-2
III. Rozumowanie (0-8 pkt)	-5	+3	-1
IV. Korzystanie z informacji (0-4 pkt)	-1	+7	+2
V. Wykorzystywanie wiedzy w praktyce (0-8 pkt)	-7	+7	-1
Razem (0-40 pkt)	-4	+5	-1

Tabela 5. Rozrzut wyników sprawdzianu (w punktach procentowych) w 2008 roku w powiatach województwa pomorskiego

Numer obszaru standardów wymagań	Wynik minimalny (powiat/miasto n.p.p.)	Wynik maksymalny (powiat/miasto n.p.p.)	Różnica (w punktach procentowych)
I	70% (słupski)	81% (Sopot)	11
II	50% (słupski, sztumski)	60% (Gdańsk, Gdynia, Sopot)	10
III	62% (kościerski)	74% (Gdynia)	12
IV	57% (człuchowski)	70% (Gdynia)	13
V	48% (słupski)	66% (Gdynia)	18
Razem	58% (słupski)	70% (Gdynia)	12

Tabela 6. Różnice między wynikami części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego (w punktach procentowych) w 2008 roku w województwie pomorskim w odniesieniu do średnich wyników w kraju

Obszar standardów wymagań egzaminacyjnych	Szkoły wiejskie	Szkoły wielkomijskie	Ogół
I. <i>Czytanie i odbiór tekstów kultury (0-25 pkt)</i>	-5	+4	-1
II. <i>Tworzenie własnego tekstu (0-25 pkt)</i>	-8	+1	-5
Razem (0-50 pkt)	-7	+3	-3

Tabela 7. Rozrzut wyników części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego (w punktach procentowych) w 2008 roku w powiatach województwa pomorskiego

Numer obszaru standardów wymagań	Wynik minimalny (powiat/miasto n.p.p.)	Wynik maksymalny (powiat/miasto n.p.p.)	Różnica (w punktach procentowych)
I	70% (słupski)	81% (Gdynia)	11
II	35% (człuchowski)	51% (Gdynia)	16
Razem	53% (słupski)	66% (Gdynia)	13

Tabela 8. Różnice między wynikami części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego (w punktach procentowych) w 2008 roku w województwie pomorskim w odniesieniu do średnich wyników w kraju

Obszar standardów wymagań egzaminacyjnych	Szkoły wiejskie	Szkoły wielkomijskie	Ogół
I. <i>Umiejętne stosowanie terminów, pojęć i procedur z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych niezbędnych w praktyce życiowej i dalszym kształceniu (0-15 pkt)</i>	-5	+7	0
II. <i>Wyszukiwanie i stosowanie informacji (0-12 pkt)</i>	-5	+3	-1
III. <i>Wskazywanie i opisywanie faktów, związków i zależności, w szczególności przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych i czasowych (0-15 pkt)</i>	-5	+4	-1
IV. <i>Stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów (0-8 pkt)</i>	-5	+8	-1
Razem (0-50 pkt)	-5	+6	-1

Tabela 9. Rozrzut wyników części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego (w punktach procentowych) w 2008 roku w powiatach województwa pomorskiego

Numer obszaru standardów wymagań	Wynik minimalny (powiat/miasto n.p.p.)	Wynik maksymalny (powiat/miasto n.p.p.)	Różnica (w punktach procentowych)
I	42% (sztumski)	61% (Gdynia)	19
II	66% (słupski)	76% (Gdynia)	10
III	48% (słupski)	62% (Gdynia)	14
IV	28% (słupski)	50% (Gdynia)	22
Razem	47% (słupski)	63% (Gdynia)	16

Przeglądając dane zawarte w tabelach 2-9, zauważamy, że znaczącą część populacji zdających w naszym województwie stanowią uczniowie szkół wiejskich, którzy uzyskują niższe wyniki egzaminów zewnętrznych niż ich rówieśnicy z dużych miast. Niepokoić może duży rozrzut średnich wyników w powiatach, zwłaszcza w obszarach *Wykorzystywanie wiedzy w praktyce* (absolwenci szkół podstawowych) i *Stosowanie zintegrowanej wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów* (absolwenci gimnazjów). Należy podkreślić, że **wyniki egzaminu są wskaźnikami poziomu osiągnięć** uczniów sprawdzanych danym zestawem zadań i umożliwiają **porównanie** tych osiągnięć w szkole, gminie, powiecie i kraju **w danym roku**. Natomiast **wskaźnikiem rozwoju** osiągnięć edukacyjnych uczniów, czyli skuteczności działań edukacyjnych w danym etapie kształcenia, jest **przyrost osiągnięć**, a w szczególności tzw. edukacyjna wartość dodana.

3. Rozwój osiągnięć poznawczych uczniów i jego wskaźniki

Przez rozwój rozumiemy ciąg zmian **długotrwałych** i względnie **nieodwracalnych**, uporządkowanych w sekwencję **rosnącą**, a spowodowanych **wewnętrznymi** siłami jednostki lub grupy społecznej (B. Niemierko, 2008). Tempo rozwoju osiągnięć uczniów w określonym czasie uczenia się, tzn. ich przyrost w tym czasie można oszacować różnymi sposobami (T. Kutajczyk, B. Przychodzeń, 2008 [2]). Do prostszych, ale mniej precyzyjnych, można zaliczyć porównanie wyników, wyrażonych w skali znormalizowanej, „na wejściu” i „na wyjściu” oraz rozkładów wyników, jakie uzyskali uczniowie z dwóch egzaminów: u progu szkoły i pod koniec danego etapu edukacji. Bardziej precyzyjnym wskaźnikiem rozwoju osiągnięć uczniów jest **edukacyjna wartość dodana (EWD)**. Wartość dodaną bezwzględną można przedstawić w skali **równoważników klasy (RK)**, tzn. w skali **lat i miesięcy uczenia się** określonych umiejętności. Dla populacji w kraju przeciętny równoważnik klasy po szkole podstawowej wynosi 6 lat, a po gimnazjum – 9 lat. **Przeciętna wartość dodana** (bezwzględna) w gimnazjum wynosi **3 lata**.

4. Zróżnicowanie rozwoju osiągnięć uczniów badanych gimnazjów

Postępy uczniów badanych gimnazjów zostały porównane według predyktora RK_{SP} i kryterium EWD_G (tabela 10²). Wartości niskie są statystycznie mniejsze od przeciętnej dla populacji, a wartości wysokie – większe od przeciętnej dla populacji.

Tabela 10. Grupy szkół według postępu uczniów mierzonego RK_{SP} i EWD_G

	EWD_G niska	EWD_G średnia	EWD_G wysoka
RK_{SP} niski	G03	G01, G05, G10	G08
RK_{SP} średni	G04	G02, G06, G07	–
RK_{SP} wysoki	–	G09	G11

Biorąc pod uwagę RK_{SP} oraz EWD_G wyodrębniono cztery **grupy porównawcze szkół**:

W_{SP} – szkoły o wartościach RK_{SP} statystycznie większych niż 6,00

N_{SP} – szkoły o wartościach RK_{SP} statystycznie mniejszych od 6,00

W_{EWD} – szkoły o EWD_G statystycznie większych niż 3,00

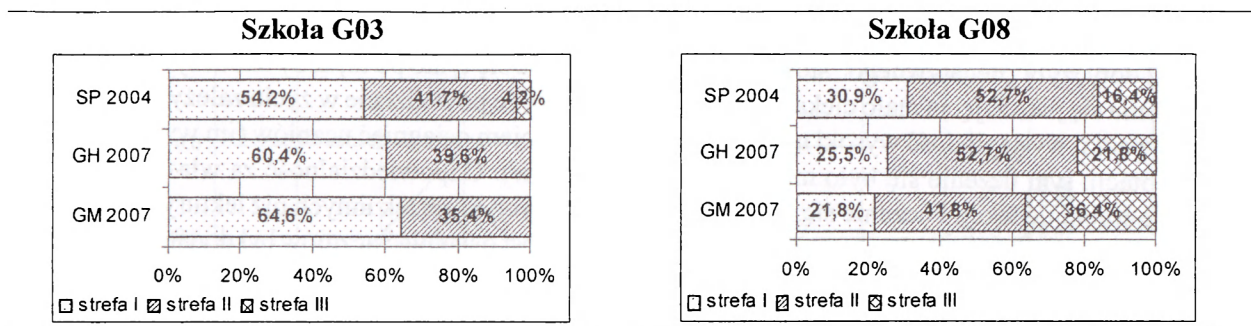
N_{EWD} – szkoły o EWD_G statystycznie mniejszych niż 3,00.

Ponieważ związek pomiędzy EWD_G i RK_{SP} okazał się słaby, co interpretujemy jako **niewielki** wpływ poziomu osiągnięć „na wejściu” na **tempo rozwoju** osiągnięć uczniów w gimnazjum³, rozpatrzmy tylko dwie grupy szkół: N_{EWD} i W_{EWD} oraz dwa gimnazja reprezentujące te grupy: **G03** i **G08**. Przypadek gimnazjum G03 (RK_{SP} niski i EWD_G niska) nie zadowala nas, ale też niezbyt dziwi. Przypadek gimnazjum G08 (RK_{SP} niski i EWD_G wysoka) oznacza wysoką skuteczność uczenia się (imponujące tempo rozwoju w gimnazjum przy niskim poziomie osiągnięć po szkole podstawowej), ale zdarza się rzadko. W tabeli 11 zebrano cechy charakterystyczne porównywanych szkół, a na rysunku 1 przedstawiono procentowe rozkłady wyników niskich (strefa I), średnich (strefa II) i wysokich (strefa III) ze sprawdzianu w 2004 roku (wskaźnik „posagu” uczniów wyniesionego ze szkoły podstawowej) i z egzaminu gimnazjalnego (wskaźnik skuteczności uczenia się w gimnazjum).

Tabela 11. Cechy charakterystyczne szkół G03 i G08

Szkoła G03	Szkoła G08
Uczniowie niezbyt wierzyli w to, że powodzenie w życiu zależy od wykształcenia, mieli niskie aspiracje i nie wykazywali zaangażowania w uczenie się. W procesie ich kształcenia dominował styl relacyjny, zaś wymagania edukacyjne były raczej niskie. Nauczyciele nie wierzyli w sukces egzaminacyjny uczniów.	Uczniowie mieli dość wysokie aspiracje, wykazali odpowiedzialność za własny rozwój i szczególne zainteresowanie językiem polskim (czytali lektury), ale niezbyt wysoko ocenili „atmosferę” szkoły. W procesie ich kształcenia dominował styl zadaniowy. Nauczyciele zorientowani byli na sukcesy uczniów w egzaminie i w konkursach przedmiotowych.

W tabeli 11 warto zwrócić uwagę na różne style kierowania procesem uczenia się⁴ oraz na fakt, że zarówno uczniów, jak i nauczycieli różniły aspiracje i wiara w sukces na egzaminie.

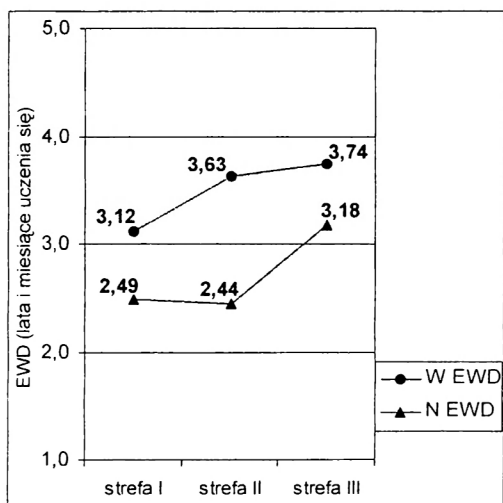

Rysunek 1. Procentowe rozkłady liczebności wyników niskich, średnich i wysokich „na wejściu” i „na wyjściu”

Z rysunku 1 odczytujemy, że odsetek uczniów „słabych” w szkole G03 wzrósł, zaś w szkole G08 – zmalał. Oznacza to, że uczniowie pierwszej szkoły zwolnili tempo rozwoju, a drugiej – przyspieszyli.

5. Zróznicowanie rozwoju osiągnięć uczniów o różnym poziomie osiągnięć „na wejściu”

Ze względu na potencjał edukacyjny uczniów na progu gimnazjum wyróżniamy **trzy grupy** uczniów. Uczniów, których wyniki sprawdzianu w klasie VI znajdują się w staninach 1-3 (strefa I) uznaje się za zagrożonych niskimi osiągnięciami w gimnazjum (uczniowie „słabi”), a uczniów, których te wyniki mieszczą się w staninach 7-9 (strefa III) – za posiadających znaczny potencjał edukacyjny (uczniowie „mocni”). Uczniów o wynikach sprawdzianu zawartych w staninach 4-6 traktuje się jako „przeciętnych”. Oszacowanie średnich EWD dla tych grup absolwentów gimnazjum umożliwi porównanie skuteczności pracy szkoły z uczniami o różnym poziomie osiągnięć po szkole podstawowej. Możemy to zilustrować za pomocą tzw. **profilu strefowych**, tzn. linii łączących punkty odpowiadające średnim wartościom EWD dla wyróżnionych grup uczniów (rysunek 2).

Rysunek 2. Profile strefowe dla uczniów szkół z grup W_{EWD} i N_{EWD}

Na rysunku 2 uwagę zwracają zależności od grupy szkół różnice EWD_G dla uczniów o różnym poziomie osiągnięć „na wejściu”. Średnie tempo rozwoju uczniów „słabych” w grupie W_{EWD} było przeciętne, a w grupie N_{EWD} – poniżej przeciętnego dla populacji w kraju. Uczniowie „przeciętni” uzyskali największe tempo wzrostu osiągnięć w grupie W_{EWD} , a najmniejsze w grupie N_{EWD} . Uczniowie o wysokim RK_{SP} (strefa III) osiągnęli w obu grupach szkół istotnie większy wzrost osiągnięć niż pozostali, jednak w grupie W_{EWD} był on ponadprzeciętny, a w grupie N_{EWD} – tylko przeciętny. Profile na rysunku 2 wskazują, że na tempo rozwoju osiągnięć gimnazjalistów **miała wpływ** praca z uczniami „przeciętnymi”. Rozwój ich osiągnięć w szkołach o wysokiej EWD_G uległ przyspieszeniu, a w szkołach o niskiej EWD_G – zwolnieniu.

Należy zwrócić uwagę, że w szkole G08 średnie EWD_G dla uczniów o RK_{SP} w strefach II i III okazały się istotnie wyższe niż średnia EWD_G grupy uczniów, których RK_{SP} mieściły się w strefie I. Wynik ten można zinterpretować, jako szczególnie wysoką skuteczność uczenia się uczniów „przeciętnych” i „mocnych” u progu gimnazjum. Można twierdzić, że w G08 **osiągnięto sukces** na egzaminie dzięki pracy z uczniami o **średnim** i o **wysokim** potencjale „na wejściu”. W tej szkole działania edukacyjne były zorientowane na tych uczniów i do nich dostosowano wymagania. Nieco częstszy (w porównaniu do innych szkół) był udział uczniów w kołach przedmiotowych oraz w wojewódzkich i krajowych konkursach przedmiotowych (z sukcesami).

6. Rozwój osiągnięć uczniów a ich cechy indywidualne

Wychowawcy klas ocenili w skali 1-5 grupę czynników związaną z „pilnością” uczniów. Wśród nich znalazły się między innymi: poziom rozwoju intelektualnego, zaangażowanie uczniów we własną naukę i w życie klasy, frekwencja na zajęciach szkolnych i zachowanie. Wskaźniki akceptacji tych stwierdzeń były wyższe w szkołach z grupy W_{EWD} , niż z grupy N_{EWD} (tabela 12). Tempo rozwoju osiągnięć uczniów w gimnazjum okazało się umiarko-

wanie dodatnio zależne od „pilności” uczniów (najsilniej zależało od frekwencji na zajęciach). Zmienne w drugim wierszu tabeli 12 dotyczyły „negatywnego” stosunku do nauki: uczenie się tylko po to, żeby ukończyć gimnazjum, traktowanie uczenia się jako zajęcia mało ciekawego i brak wiary w to, że powodzenie w życiu zależy od wykształcenia. W tym wypadku wystąpił dość wysoki ujemny związek z rozwojem osiągnięć uczniów (im wyższa wartość wskaźnika akceptacji, tym uczenie się było mniej ważne dla uczniów). Odpowiedzialność za własny rozwój to między innymi: odrabianie lekcji i uczenie się, czytanie lektur szkolnych i książek innych niż lektury, korzystanie z komputera w celach edukacyjnych. Wpływ tych zmiennych na przyrost osiągnięć uczniów był dodatni, przy czym większy w zakresie przedmiotów humanistycznych niż matematyczno-przyrodniczych. Zainteresowanie językiem polskim było większe wśród gimnazjalistów, którzy osiągnęli sukces w części humanistycznej egzaminu, zaś w przypadku matematyki nie stwierdzono związku tempa rozwoju z samooceną zainteresowań tym przedmiotem. Natomiast samooceny uzdolnień w dziedzinach związanych z językiem polskim i z matematyką okazały się wysoko dodatnio powiązane z przyrostami osiągnięć mierzonymi odpowiednimi zestawami egzaminacyjnymi.

Uczniowie z wyróżnionych grup szkół różnili się również aspiracjami w zakresie kształcenia po gimnazjum. Z grupy W_{EWD} o 25% więcej gimnazjalistów niż z grupy N_{EWD} planowało kontynuowanie nauki w liceum ogólnokształcącym (takich uczniów w szkole G08 było 3 razy więcej niż w szkole G03).

Tabela 12. Wartości wskaźnika akceptacji⁵ dla zmiennych charakteryzujących cechy indywidualne uczniów

Grupa zmiennych/zmienna	Szkoły N_{EWD}	Szkoły W_{EWD}	Szkoła G03	Szkoła G08
1. „Pilność” (ocena wychowawcy klasy)	3,3	4,1	3,2	3,8
2. „Negatywny” stosunek do nauki (samoocena)	2,6	2,1	2,6	2,2
3. Odpowiedzialność za własny rozwój (samoocena)	3,4	3,9	3,5	3,9
4. Zainteresowanie językiem polskim (samoocena)	3,2	3,7	3,4	3,8
5. Zainteresowanie matematyką (samoocena)	3,3	3,3	3,8	3,2
6. Uzdolnienia z języka polskiego (samoocena)	16%	30%	12%	28%
7. Uzdolnienia z matematyki (samoocena)	16%	28%	8%	26%
8. Odsetek uczniów, którzy zamierzali uczyć się w LO	30%	55%	15%	44%

7. Rozwój osiągnięć uczniów a pozycja ekonomiczno-społeczna ich rodzin

Badanie potwierdziło wyniki wielu innych badań w tym obszarze – rozwój osiągnięć uczniów jest **istotnie** dodatnio związany z pozycją ekonomiczno-społeczną rodzin, między innymi z wykształceniem rodziców, ich sytuacją materialną, wydolnością wychowawczą oraz zainteresowaniem rodziców nauką dziecka i zaangażowaniem rodziców w życie klasy. Największy związek z przyrostem osiągnięć uczniów miało **wykształcenie rodziców**, a pozostałe zmienne okazały się z nim powiązane.

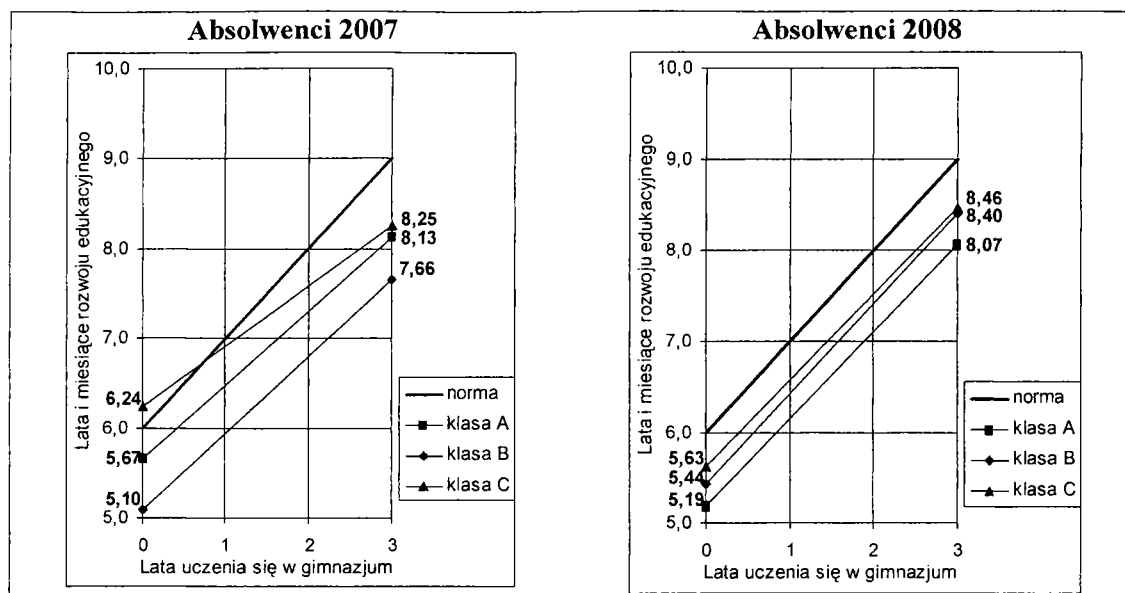
8. Rozwój osiągnięć uczniów a organizacja pracy szkoły

Analiza danych statystycznych pokazała pewne **cechy charakterystyczne** gimnazjów **wiejskich**, m.in.:

- duży odsetek uczniów dowożonych do szkoły, który wyniósł około 83% w szkołach z grupy N_{EWD} i około 47% w szkołach z grupy W_{EWD} ,
- duże zróżnicowanie odsetka uczniów ze stwierdzoną dysleksją rozwojową (w badanych szkołach 0-33%),
- segregacja uczniów do klas pierwszych ze względu na wyniki sprawdzianu (w szkołach, gdzie tworzy się kilka oddziałów klasowych).

Pierwszy czynnik jest niezależny od pracy szkoły, drugi w pewnym stopniu zależy od odległości do poradni psychologiczno-pedagogicznej i zrozumienia potrzeby badań przez rodziców uczniów, natomiast trzeci może powodować zróżnicowanie tempa rozwoju osiągnięć uczniów w poszczególnych klasach (rysunek 3).

Patrząc na **linie rozwoju**⁶ dla klas w 2007 roku, widzimy, że „najlepsza” klasa C zmniejszyła tempo rozwoju osiągnięć humanistycznych, zaś pozostałe klasy miały zbliżone tempo rozwoju tych osiągnięć. Można przypuszczać, że we wszystkich klasach nauczyciele realizowali takie same programy nauczania, co przyczyniło się do „roztrwonięcia posagu”, z jakim uczniowie klasy C przyszedli po szkole podstawowej. W rezultacie tempo rozwoju ogółu uczniów uległo zwolnieniu. Linie rozwoju dla klas w 2008 roku wskazują na to, że szkoła w 2005 roku nie dokonała segregacji przyjętych uczniów. Średnie tempo rozwoju osiągnięć humanistycznych we wszystkich klasach okazało się zbliżone.

Rysunek 3. Linie rozwoju osiągnięć humanistycznych uczniów poszczególnych klas gimnazjum X badanych w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego dla absolwentów z 2007 i 2008 roku

9. Rozwój osiągnięć uczniów a działania edukacyjne w aspekcie emocjonalno-motywacyjnym

Opinie uczniów szkół G03 i G08 dotyczące klimatu społecznego klasy i szkoły (tabele 13 i 14) oraz aspektu emocjonalno-motywacyjnego działań edukacyjnych potwierdzają wnioski z innych badań, że statystycznie biorąc, uczniowie „słabsi” bardziej lubią szkołę i „słabsze” szkoły są bardziej lubiane, natomiast uczniowie o wyższych osiągnięciach edukacyjnych wyrażają bardziej krytyczne opinie o szkole i nauczycielach (B. Niemierko, 2008).

Tabela 13. Wartości wskaźnika akceptacji⁷ stwierdzeń dotyczących klimatu społecznego klasy

Stwierdzenie	Szkoła G03	Szkoła G08
Lubię koleżanki i kolegów z mojej klasy	4,6	4,3
Mogę liczyć na pomoc koleżanek i kolegów z mojej klasy w nauce	4,2	4,2
Mogę liczyć na pomoc koleżanek i kolegów z mojej klasy w innych sprawach niż nauka	4,3	4,2
Lubię moją wychowawczynię/mojego wychowawcę	4,8	3,5
Wspólnie planujemy i organizujemy imprezy klasowe	4,4	3,2
W ważnych wydarzeniach klasy uczestniczą rodzice	3,8	2,9
Wartość średnia	4,4	3,7

Tabela 14. Wartości wskaźnika akceptacji⁷ stwierdzeń dotyczących klimatu społecznego szkoły

Stwierdzenie	Szkoła G03	Szkoła G08
Chętnie chodzę do szkoły	4,1	3,4
W szkole czuję się bezpiecznie	4,7	4,2
W szkole panuje właściwa atmosfera	4,4	3,5
Relacje pomiędzy uczniami są dobre	4,3	3,7
Relacje pomiędzy uczniami a nauczycielami są dobre	4,5	3,4
Wartość średnia	4,4	3,6

Średnia wartość wskaźnika akceptacji stwierdzeń dotyczących organizacji uczenia się i motywowania uczniów była wyższa w szkole G03 niż w szkole G08, tzn. uczniowie „słabsi” wyżej ocenili ten aspekt działań edukacyjnych, ale trzeba pamiętać, że dla nich nauczyciele stanowią większy autorytet. W szkole G03 odnotowano również wyższy odsetek uczniów, którzy potwierdzili stwierdzenia dotyczące emocjonalno-motywacyjnych aspektów lekcji matematyki, dotyczyło to zwłaszcza zachęcania do nauki. Natomiast w przypadku lekcji języka polskiego było odwrotnie – stwierdzono dość silny dodatni związek pomiędzy tymi aspektami lekcji a wartością dodaną w zakresie osiągnięć humanistycznych.

10. Rozwój osiągnięć uczniów a działania edukacyjne w aspekcie poznawczym

Przedmiotem analiz były następujące działania edukacyjne w aspekcie **poznawczym**:

- lekcje,
- zajęcia pozalekcyjne,
- wycieczki szkolne,
- przygotowywanie do egzaminu.

Opinie uczniów szkół G03 i G08 dotyczące aspektu poznawczego działań edukacyjnych (tabela 15) wskazują, że w wypadku języka polskiego ten aspekt pracy nauczycieli miał kluczowe znaczenie w rozwoju osiągnięć (silna dodatnia zależność z EWD_{GH}). Dla lekcji matematyki zależność pomiędzy opiniami uczniów na ten temat a EWD_{GM} okazała się też dodatnia, ale umiarkowana, a w przypadku stwierdzenia „Kiedy mam problem z wykonaniem zadania na lekcji, najczęściej naprowadza mnie nauczyciel” – ujemna. Zatem **rozwojowi osiągnięć matematycznych** sprzyja większa **samodzielność** w rozwiązywaniu problemów.

Tabela 15. Wartości wskaźnika akceptacji⁸ stwierdzeń dotyczących poznawczych aspektów lekcji (w %)

Stwierdzenie	języka polskiego		matematyki	
	Szkoła G03	Szkoła G03	Szkoła G03	Szkoła G08
Najczęściej przyjemność sprawia mi uczenie się	50,0	46,3	23,1	27,8
Najczęściej rozumiem, co tłumaczy nauczyciel na lekcjach	26,9	68,5	46,2	24,1
Kiedy mam problem z wykonaniem zadania na lekcji, najczęściej naprowadza mnie nauczyciel	19,2	57,4	65,4	22,2
Szczególnie łatwe są dla mnie zagadnienia z				
Rzadko problemy sprawiają mi prace domowe z	19,2	46,3	7,7	29,6
	23,1	48,1	23,1	51,9
Wartość średnia	27,7	53,3	33,1	31,1

Uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych okazało się słabo związane z EWD. Trzeba jednak pamiętać, że były to głównie zajęcia wyrównawcze, na które uczęszczali uczniowie „słabi” i „przeciętni” (dla pierwszych te zajęcia przyczyniły się do rozwoju, dla drugich nie przyniosły oczekiwanego rezultatu). Uczniowie „mocni”, którzy wymagają specyficznych metod kształcenia, byli najbardziej wspierani w rozwoju w szkole G08.

Analiza statystyczna wykazała dodatni związek pomiędzy EWD i odsetkiem uczniów wyjeżdżających na wycieczki szkolne, jednak niepokoić może fakt, że młodzież, których rodzice byli mniej zamożni i niżej wykształceni, rzadziej korzystali z dłuższych wycieczek.

Działania związane z **przygotowaniem uczniów do egzaminu** (m.in.: rozwijanie umiejętności opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych, przeprowadzenie egzaminu próbnego) **dodatnio** wpłynęły na rozwój osiągnięć gimnazjalistów.

11. Co wykazało badanie w gimnazjach wiejskich?

Rozwój osiągnięć uczniów **warunkują** następujące czynniki:

1. Cechy indywidualne uczniów i pozycja ekonomiczno-społeczna ich rodzin, m.in.:

- poziom osiągnięć „na wejściu”,
- odpowiedzialność za własny rozwój (frekwencja na zajęciach, czytanie książek, w tym lektur),
- aspiracje i uzdolnienia przedmiotowe,
- wykształcenie rodziców i ich zaangażowanie w życie klasy,
- prawidłowość funkcjonowania rodziny i jej sytuacja materialna.

2. Działania edukacyjne w aspektach emocjonalno-motywacyjnym i poznawczym, m.in.:

- dobry klimat społeczny klasy (możliwość uzyskania pomocy koleżeńskiej w nauce),
- częste zachęcanie do uczenia się (język polski),
- zrozumienie wyjaśnień nauczyciela (język polski),
- przyjemność uczenia się (matematyka),
- samodzielne tworzenie i realizowanie planu rozwiązania problemu (matematyka),
- zrozumienie poznawanych treści i radzenie sobie z pracami domowymi.

Podwyższanie wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych ZESPÓŁ SZKÓŁ W DAMNICY

Położenie i charakterystyka szkoły

Szkoła, w której pracujemy położona jest w Damnicy, miejscowości gminnej powiatu słupskiego. Jest usytuowana malowniczo przy dużym kompleksie leśnym. W skład Zespołu Szkół wchodzi Przedszkole, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum.

Do Szkoły Podstawowej uczęszcza 60% dzieci z Damnicy, a pozostali uczniowie dochodzą lub dojeżdżają z okolicznych miejscowości. W Gimnazjum uczniowie miejscowi stanowią 40%. Czas dojazdu dzieci spoza Damnicy wynosi od kilku minut do pół godziny.

Szkoła podstawowa liczy 7 oddziałów, do których uczęszcza 146 uczniów, natomiast Gimnazjum liczy 6 oddziałów, do których uczęszcza 115 uczniów.

W Zespole pracuje 33 nauczycieli w tym 20 dyplomowanych. Większość nauczycieli ma co najmniej dwie specjalności, 4 nauczycieli ma uprawnienia egzaminatora. Dorobek popularyzatorski kadry pedagogicznej, którym można się pochwalić to 88 publikacji.

Zajęcia pozalekcyjne

Każdy z nauczycieli prowadzi co najmniej jedną godzinę zajęć dodatkowych w ramach 40 godzinowego tygodnia pracy. Zajęcia przeznaczone są na kółka przedmiotowe, zespoły wyrównawcze lub konsultacje. Nieliczne zajęcia dodatkowe prowadzone są z budżetu szkoły lub z programów zewnętrznych. W roku szkolnym 2008/09 szkoła oferuje swoim uczniom 44 różne formy zajęć pozalekcyjnych. Najwięcej uczniów uczęszcza na kółka przedmiotowe.

Uczniowie biorący udział w konkursach wiedzy

W gimnazjum zauważa się duże, bo 68% zainteresowanie konkursami przedmiotowymi, natomiast w szkole podstawowej tylko 14% uczniów bierze udział w eliminacjach szkolnych.

W ciągu ostatnich 5 lat 18 uczniów zakwalifikowało się do eliminacji wojewódzkich, a 3 zostało laureatami, w tym 2 z biologii i 1 z geografii. Mimo odczuwalnego niżu demograficznego, zainteresowanie udziałem w konkursach nie słabnie.

Diagnozowanie poziomu wiadomości i umiejętności uczniów

Co roku szkoła przeprowadza próbne standaryzowane sprawdziany w klasie 3, 4, 5 i 6 Szkoły Podstawowej oraz egzaminy w Gimnazjum w klasie 2 i dwukrotnie w klasie 3.

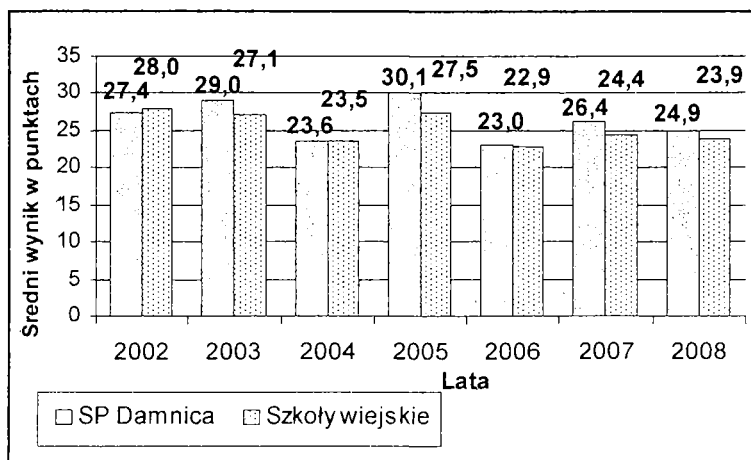
Rada pedagogiczna i zespoły nauczycieli przedmiotów, z których odbywa się sprawdzanie wiadomości i umiejętności, szczegółowo analizują wyniki próbnych sprawdzianów i egzaminów. Nauczyciele oceniają stopień opanowania wiadomości i umiejętności w poszczególnych standardach, porównują go z wynikami uzyskanymi przez szkoły w gminie, powiecie, województwie i kraju. Na tej podstawie opracowują indywidualne programy naprawcze dla uczniów.

Szkoła udostępnia wyniki sprawdzianów i egzaminów rodzicom, a zbiorcze informacje zamieszczone są na stronie internetowej szkoły, w gazecie szkolnej „Dlaczego?”, redagowanej przez uczniów i w informatorze „Szkolne wieści” przeznaczonym dla rodziców.

Wyniki sprawdzianów i egzaminów w latach 2002-2008

Wyniki uzyskiwane ze sprawdzianu i egzaminów utrzymują się od kilku lat na poziomie średnim i wysokim od 5-7 staninów. Udostępnione wyniki na stronie Scholaris umożliwiają porównanie między szkołami, ale nie pokazują różnicowania postępów uczniów słabych, przeciętnych i mocnych.

Wyniki sprawdzianów i egzaminów w Zespole Szkół w Damnicy (szkoła wiejska) są wyższe od średnich wyników szkół wiejskich województwa pomorskiego (patrz przykładowy wykres dla SP w Damnicy).

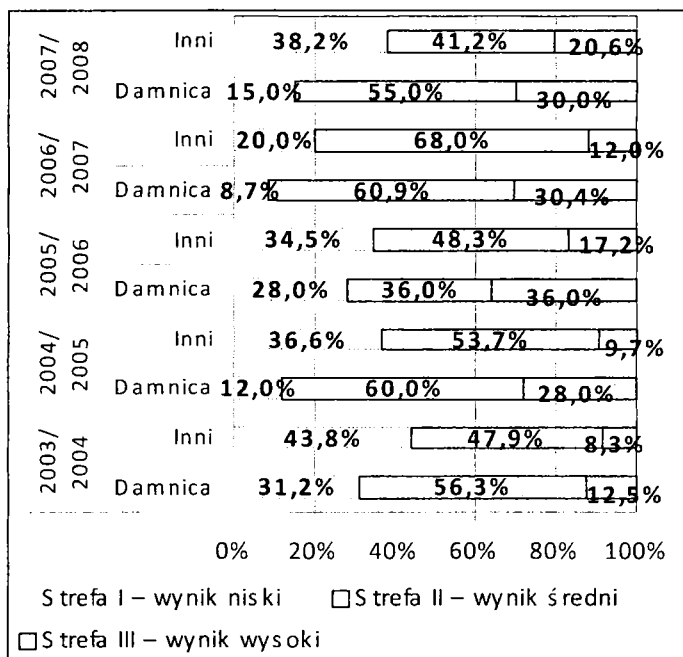

Wykres 1

Zestawienie wyników sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego w latach 2003-2008

Porównanie wyników sprawdzianu dla uczniów z Damnicy oraz spoza niej pokazuje, że rozkład wyników w poszczególnych strefach zmienia się w zależności od rocznika. Najczęściej jednak osiągnięcia uczniów spoza Damnicy są niższe lub co najwyżej zbliżone do wyników uczniów miejscowych (2005/2006).

Natomiast z porównania osiągnięć uczniów gimnazjum (w części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej) wynika, że największe różnice występują w strefie I wyników niskich i III wyników wysokich. Uczniowie z Damnicy rzadziej uzyskują wyniki niskie, a częściej wyniki wysokie (patrz: Wykres 2).

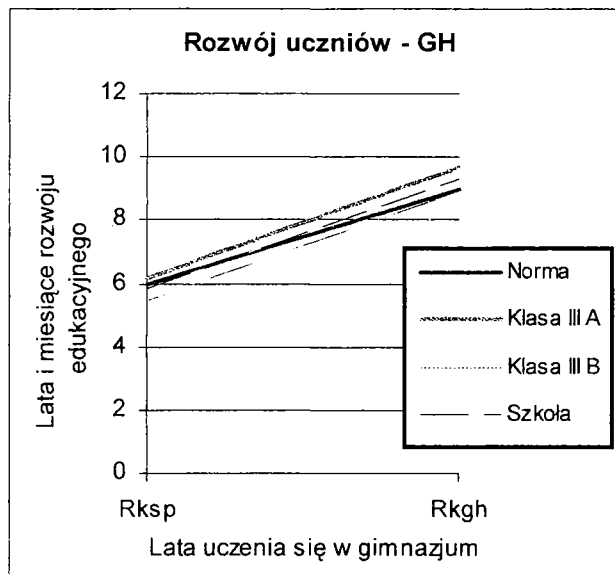

Wykres 2

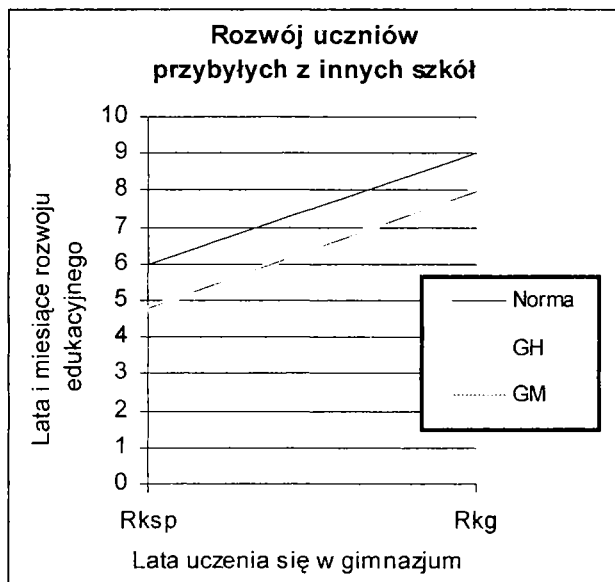
Przyrost osiągnięć uczniów w skali równoważników klasy

Na podstawie wykresów (patrz: Wykres 3) zauważamy szybszy od normy przyrost osiągnięć uczniów: średnio dla części humanistycznej 3 lata i 5 miesięcy nauki szkolnej oraz 3 lata i 3 miesiące dla części matematyczno-przyrodniczej.

Porównanie przyrostu osiągnięć uczniów przybyłych z innej szkoły podstawowej pokazuje, że przy średniej wyjściowej 4 lata i 8 miesięcy nauki szkolnej na zakończenie klasy szóstej, uzyskali oni podobny przyrost osiągnięć z obu części, tj. 3 lata i 2 miesiące (patrz: Wykres 4). Jest to również przyrost wyższy od normy, która wynosi 3 lata.

Wykres 3

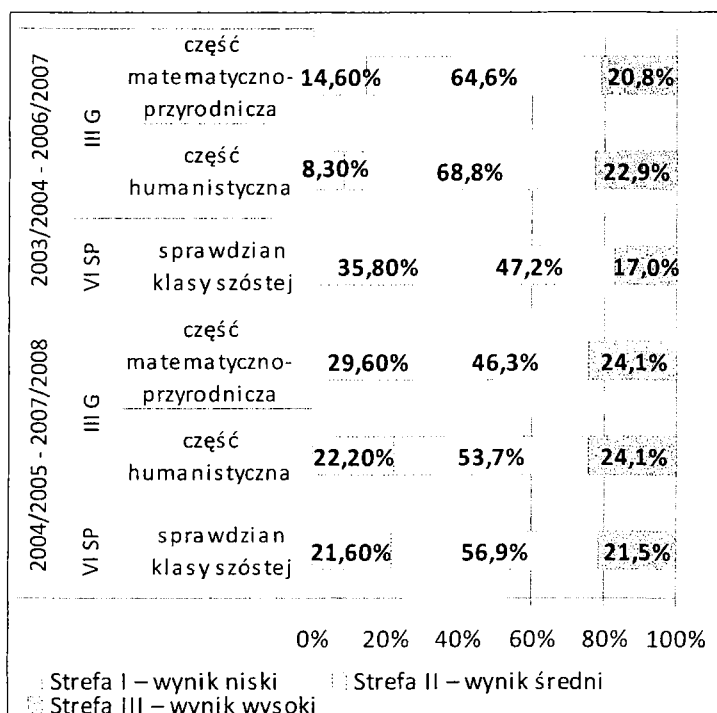
Wykres 4

Porównanie wyników sprawdzianu szóstoklasistów („na wejściu”) z ich późniejszymi wynikami z egzaminu gimnazjalnego („na wyjściu”)

Związek między wynikami sprawdzianu a wynikami egzaminu gimnazjalnego potwierdzają wyniki badań w województwie pomorskim. Uczniowie Zespołu Szkół w Damnicy o wynikach niskich poprawili je, zaś uczniowie najlepsi uzyskali wyższe wyniki, jednak relatywnie niższe w porównaniu z wojewódzkimi.

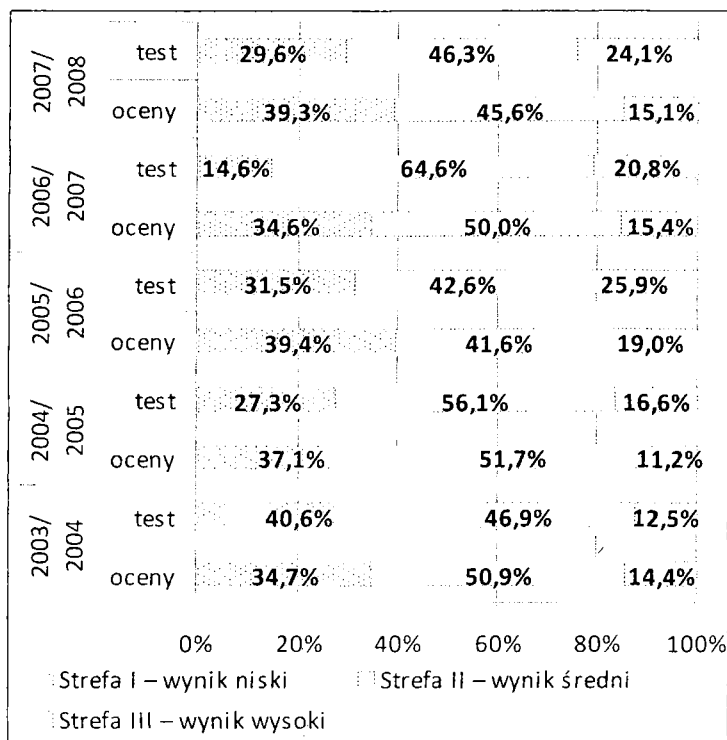
Z porównania osiągnięć uczniów „na wejściu” i „na wyjściu” wynika, że na zakończenie gimnazjum wzrasta odsetek uczniów uzyskujących wyniki w III

strefie. W roku 2007 znacznie zmalał odsetek uczniów uzyskujących wyniki w najniższej strefie (o ok. 20-25%), a w roku 2008 pozostał na podobnym poziomie (patrz: Wykres 5).

Wykres 5

Zestawienie zbiorcze ocen śródrocznych (z matematyki, biologii, chemii, geografii i fizyki) oraz wyników egzaminu gimnazjalnego w latach 2003-2008

Wykres 6

Porównanie średnich ocen śródrocznych z wynikami egzaminów (w części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej) wskazuje na to, że nauczyciele na ogół surowiej ocenili poziom osiągnięć uczniów w strefie III niż uzyskane przez nich wyniki, szczególnie z części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego (patrz: Wykres 6). Należy jednak zwrócić uwagę na to, że wymagania egzaminacyjne stanowią tylko część wymagań edukacyjnych, stanowią węższy zakres sprawdzanych treści nauczania. Poza tym, ocena śródroczna pełni rolę nie tylko sumującą, ale także motywującą. Opatrzona odpowiednim komentarzem nauczyciela ma zmotywować ucznia do jeszcze intensywniejszej pracy w celu jak najlepszego przygotowania się do egzaminu.

Podsumowanie

Szkoła ma wypracowane sposoby i mechanizmy pracy z uczniem, w tym z uczniem o specyficznych potrzebach edukacyjnych, o czym świadczy:

- osiąganie wysokich wyników ze sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych, EWD na poziomie 6-7 staninów,
- powszechny dostęp do zajęć pozalekcyjnych,
- udział w konkursach przedmiotowych,
- prowadzenie dodatkowych zajęć przygotowujących do sprawdzianów i egzaminów,
- diagnozowanie osiągnięć uczniów od trzeciej klasy szkoły podstawowej,
- systematyczne analizy wyników próbnych sprawdzianów i egzaminów oraz ewaluacja wniosków i zaleceń,
- udostępnianie w bibliotece w formie elektronicznej standaryzowanych testów egzaminacyjnych,
- udostępnianie do wglądu rodzicom próbnych egzaminów oraz indywidualnych programów naprawczych,
- nagradzanie nauczycieli, których uczniowie osiągają wysokie wyniki w konkursach i egzaminach zewnętrznych.

Uczniowie w poszczególnych etapach edukacyjnych uzyskują znaczny postęp wiedzy, szczególnie w 3 etapie edukacyjnych (gimnazjum). Miejsce zamieszkania nie stanowi istotnej bariery w dostępie do wiedzy, natomiast różnice wynikają z sytuacji społecznej rodziców.

Szkoła wykorzystuje środki zewnętrzne do prowadzenia zajęć pozaszkolnych, m.in. brała udział w programie „Za rękę z Einsteinem”, „Wyrównywanie szans edukacyjnych”.

Wnioski do dalszej pracy dla:

Szkoły:

- motywowanie uczniów do samokształcenia,
- wykorzystywanie metody e-learningu w celu poprawy atrakcyjności kształcenia,
- zachęcanie uczniów do większego udziału w zajęciach pozalekcyjnych oraz do udziału w konkursach przedmiotowych,
- zachęcanie uczniów do rozwiązywania standaryzowanych testów sprawdzających wiedzę i umiejętności,
- motywowanie uczniów do podejmowania prób rozwiązywania zadań otwartych,
- kształcenie kompetencji kluczowych, pozwalających łączyć zdobytą wiedzę z umiejętnościami praktycznymi.

Organu prowadzącego:

- zapewnienie środków finansowych na zajęcia doskonalące umiejętności kluczowe,
- zapewnienie dowozu uczniów na zajęcia popołudniowe,
- zapewnienie dobrego klimatu pracy szkoły,
- zwiększenie kwoty stypendium naukowego dla uczniów oraz nagradzanie finalistów i laureatów konkursów przedmiotowych,
- motywowanie szkół poprzez gratyfikacje finansowe (np. zakup pomocy dydaktycznych, zwiększenie kwoty na nagrody dla nauczycieli).

Rodziców:

- motywowanie dzieci do samokształcenia,
- pomaganie w realizacji indywidualnych planów naprawczych,
- zakupienie standaryzowanych testów egzaminacyjnych,
- konsekwentne nadzorowanie odrabiania prac domowych oraz indywidualnego rozwiązywania próbnych testów.

OKE:

- zmiana w procedurach powoływania na członków szkolnej komisji egzaminacyjnej obserwatorów zewnętrznych, tj. powoływanie obserwatorów ze szkół z innych gmin lub ze szkół ponadgimnazjalnych,
- wyodrębnienie ze zbiorczych wyników egzaminów osiągnięć uczniów, którzy pisali testy niestandardowe (np. uczniów dyslektycznych, niedowidzących),

- udostępnianie informacji i wniosków na temat ilości postępowań wyjaśniających w przypadku podejrzenia niesamodzielności pracy zdających uczniów.

Organu nadzorującego:

- edukacja organów prowadzących w interpretacji wyników surowych. ✦

*Andrzej Kordylas – dyrektor
Maria Czerska – wicedyrektor
Zespołu Szkół w Damnicy*

E-czytelnia w CODN

Pracownia Rozwoju Kadr Zarządzających Systemu Oświaty CODN zaprasza do korzystania z **Czytelni internetowej dla dyrektorów szkół**. Docelowo w tym miejscu ma powstać kolekcja tekstów stanowiących bogate źródło informacji i wiedzy z różnych obszarów tematycznych ważnych w pracy placówki oświatowej.

W e-czytelni na stałe, w formacie PDF, zamieszczone są:

- artykuły o tematyce interesującej / przydatnej dla dyrektorów szkół, napisane przez naukowców i specjalistów w zakresie danego obszaru tematycznego,
- artykuły o tematyce interesującej / przydatnej dla dyrektorów szkół napisane przez pracowników systemu doskonalenia,
- opisy / studia przypadków dotyczące specyficznych, ale wypróbowanych metod realizacji zadań szkoły / dyrektora szkoły,
- wybrane fragmenty wydanych przez CODN publikacji, w wyczerpujący sposób omawiające dane zagadnienie.

Dostępne artykuły:

- B. Śnieżek – Prawne aspekty planowania i realizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli w szkole B. Śnieżek – Czy nauczyciel jest funkcjonariuszem publicznym?
- Matusiewicz – Rada pedagogiczna – organizacja posiedzeń i sposoby realizacji kompetencji.
- M. Grudziecka – Rozwiązywanie konfliktów szkolnych przy użyciu technik mediacyjnych – mediacje rówieśnicze w szkole.
- A. J. Fazlagić – Zarządzanie jakością w szkole
- M. Jas – O planowaniu rozwoju szkoły – refleksja po latach „jakościowego” nadzoru pedagogicznego
- R. Dolata – Edukacyjna wartość dodana, czyli jak wykorzystywać wyniki egzaminów zewnętrznych do oceny efektywności nauczania.
- J. Brzdąk – Sposoby przedstawiania wyników egzaminu – skale pomiarowe.

Ze strony: www.codn.edu.pl

(D.I.)

O nowy model doradztwa

O doskonaleniu nauczycieli napisano dostatecznie dużo. Wielokrotnie zmieniał się zapis o doradztwie i doskonaleniu – raz rozdzielał on obie formy działania między różne instytucje, innym razem łączył w jedno przy placówkach doskonalenia nauczycieli, wreszcie pozwalała podejmować działania w obu obszarach każdej placówce, która miała kontakt z nauczycielami.

O systemie i placówkach doskonalenia mówiło się przy okazji wdrażania rozporządzenia o awansie zawodowym nauczycieli. Duży nacisk położony został na samodoskonalenie się nauczycieli i zespołów nauczycielskich w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli (WDN). O planowanej tematyce szkoleń decydować miały przede wszystkim: 5-letni i roczny plan rozwoju szkoły, potrzeby szkoły, także jej możliwości finansowe, zainteresowania i potrzeby nauczycieli. Za realizację planu doskonalenia miał odpowiadać dyrektor szkoły, częstokroć jednak obowiązki te przejmował w znakomitej części szkolny lider WDN, który powinien mieć odpowiednie przygotowanie w tym zakresie.

Doradztwo metodyczne w świetle przepisów dotyczących organizacji i zasad doskonalenia nauczycieli oraz sposobów funkcjonowania doradców metodycznych miało stanowić spójny system doskonalenia, ciągłego uzupełniania i podwyższania kwalifikacji nauczycieli. Niestety – w rzeczywistości nie udało się wypracować takiego systemu. W Polsce (według stanu na 2006 r.) jeden doradca przypadał na 364 nauczycieli, a w województwie pomorskim (wg stanu na 2007 r.) jeden doradca przypadał na 412 nauczycieli.¹

Doradztwo dzisiaj – w świetle badań

W II kwartale 2006 r. z inicjatywy ZNP przeprowadzono badania nad funkcjonowaniem doradztwa metodycznego oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli². Badaniem objętych zostało 1.733 nauczycieli z terenu całej Polski:

- około 54% mieszkających na wsi i około 36% mieszkających w miastach do 100 tysięcy mieszkańców,
- około 50% pracujących w szkołach podstawowych, około 30% – w gimnazjach, około 17% – w szkołach ponadgimnazjalnych,
- około 90% z wykształceniem wyższym magisterskim, około 6% – z wykształceniem wyższym zawodowym,
- około 8% ze stażem 1 do 5 lat pracy, 18% ze stażem 6 do 10 lat, 34% ze stażem 11 do 20 lat, 35% ze stażem powyżej 20 lat pracy.

W ankiecie pytano o: korzystanie z doradztwa, kontakt z doradcą metodycznym, korzystanie z form dosko-

nalenia, funkcjonowanie wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli.³ Wnioski z przeprowadzonych badań sporządził Zespół ds. Polityki Edukacyjnej ZG ZNP i Komisja Pedagogiczna ZG ZNP, przekazując je Ministerstwu Edukacji Narodowej:

- ponad 90% ankietowanych uznało kontakt z doradcą metodycznym za niezbędny współczesnemu nauczycielowi,
- aż 50,9% badanych nauczycieli nie jest objętych pomocą metodyczną, a spośród osób objętych tą pomocą tylko 80% sporadycznie kontaktuje się z nauczycielem-metodykiem⁴,
- wśród czynników utrudniających kontakt z doradcą wskazywano najczęściej odległy dojazd na konferencje metodyczne, trudności ze zorganizowaniem zastępstw, niewłaściwy przepływ informacji (np. dotyczących terminów konsultacji),
- tylko 33% ankietowanych uznało, że doradcy metodyczni spełniają ich oczekiwania; wskazujli oni na niskie kompetencje doradców, niski poziom ofert szkoleniowych, stereotypy w działaniu, bierność wobec problemów wychowawczych w szkołach,
- badani stosunkowo dobrze ocenili wewnątrzszkolny system doskonalenia nauczycieli; a jednak tylko 51% ankietowanych stwierdziło, że tematyka WDN w pełni uwzględnia program rozwoju szkoły, natomiast blisko 40% ankietowanych uznało, że tematyka WDN w ich placówkach tylko częściowo uwzględnia rzeczywiste potrzeby nauczycieli,
- za najbardziej efektywne formy WDN uznano warsztaty metodyczne, lekcje otwarte, szkolenia rad pedagogicznych; w dalszej kolejności wymieniano pracę w zespołach samokształceniowych i przedmiotowych, instruktaz metodyczny, konferencje metodyczne, konsultacje indywidualne i zbiorowe⁵.

W drugiej połowie maja 2006 r. z inicjatywy CODN odbyła się ogólnopolska konferencja: „Doradca metodyczny – w poszukiwaniu standardu”. Dlaczego nie jest tak, jak być powinno? – pyta Tadeusz Popowicz w artykule „Jakie doradztwo?”⁶ Wskazuje na kilka istotnych przyczyn nieprawidłowego funkcjonowania doradztwa metodycznego:

- brak dobrych rozwiązań prawnych i brak stabilizacji w oświacie,
- brak systemowych rozwiązań dla doradztwa (istnieją rozwiązania lokalne),
- brak powszechnego zrozumienia roli doradztwa na poziomie lokalnych samorządów,
- brak jednolitych, merytorycznych kryteriów wyboru doradców metodycznych,
- brak oferty szkoleń przedmiotowych dla doradców, organizowanych centralnie,

- brak wzorcowych pracowni metodycznych, prowadzonych przez doradców,
- niewystarczający poziom współpracy nadzoru pedagogicznego z doradztwem metodycznym.

Doradztwo jutra – inne rozwiązania

Powyższe badania – nie tylko krajowe, ale także wojewódzkie – pokazują, że zarówno od strony organizacyjnej, jak też finansowej, doradztwo w obecnej formie nie spełniło oczekiwań nauczycieli, nie spełniło też nadziei konstruktorów rozporządzeń o doskonaleniu.

W tej sytuacji niezbędnym jest udoskonalenie rozwiązań prawnych w zakresie doradztwa i doskonalenia nauczycieli. Doradztwo przedmiotowo-metodyczne wymaga szczególnego wzmocnienia oraz określenia jego roli i miejsca w systemie edukacyjnym. Warto wrócić do wielokrotnie ponawianego pytania „Kim ma być doradca metodyczny?” Jego podstawowym zadaniem jest „być przy warsztacie pracy nauczyciela” – tak więc doradca powinien docierać bezpośrednio do nauczyciela, aby pomóc mu w organizacji warsztatu pracy, wskazać na stosowane rozwiązania metodyczne, udzielić merytorycznych konsultacji przedmiotowych.

Jak należy rozumieć doradztwo – zdecydowanie odróżniając doradztwo metodyczne, kierowane bezpośrednio do pojedynczego nauczyciela lub grupy nauczycieli, od doskonalenia ogólnych umiejętności w formie kursowej:

- doradztwo wewnątrzszkolne – z takim spotyka się nauczyciel stażysta ze strony opiekuna stażu (konsultacje, obserwacje lekcji itp.), ale to także pośrednie doradztwo, wynikające z udziału w lekcjach otwartych, z pracy zespołów przedmiotowych;
- doradztwo pozaszkolne – tu rola dla doradcy metodycznego, którego podstawowym zadaniem jest być blisko nauczyciela, odwiedzać go w szkole; natomiast organizowane przez niego spotkania zespołów metodycznych oraz prezentowane w ramach tych zespołów lekcje pokazowe i rozwiązania metodyczne miałyby służyć rozwojowi nauczyciela i doskonaleniu jego warsztatu pracy;
- doradztwo w szeroko rozumianym systemie edukacyjnym – polegające na przekazywaniu informacji, raportów, organizowaniu szkoleń, kursów, seminariów i konferencji, prowadzone przez inne instytucje oświatowe, np. poradnie psychologiczno-pedagogiczne, biblioteki pedagogiczne, placówki doskonalenia nauczycieli, stowarzyszenia nauczycieli przedmiotowców itp.

Doradztwo pozaszkolne powinno mieć charakter instytucjonalny, a przy tym problemowy (nakierowane na potrzeby szkoły, potrzeby nauczycieli przedmiotu i pra-

cowników pedagogicznych), gwarantowany odpowiednimi rozwiązaniami prawnymi.

W dobie dynamicznego rozwoju instytucjonalnych rozwiązań doradztwa w przemyśle i w wielu firmach gospodarki światowej warto sięgnąć po sprawdzone tam formy doskonalenia:

- COACING – świadomie zaplanowany dwustronny proces, którego celem jest rozwój umiejętności pracownika, oparty na indywidualnej relacji coacha (trenera) i osoby szkolonej; polega on na praktycznym treningu umiejętności pod kierunkiem coacha i udzielaniu porad bądź wskazówek przez coacha osobie szkolonej; coaching pomaga pojedynczym osobom lub organizacjom w przyspieszeniu tempa rozwoju, polepszeniu efektów działania i podniesieniu jakości funkcjonowania; ważne, że coaching jest „szyty na miarę” tzn. jest ściśle dopasowany do konkretnej organizacji, sytuacji, a przede wszystkim osoby, jej doświadczenia, planów i ambicji;
- MENTORING – proces, w którym osoba z dużym praktycznym doświadczeniem i sukcesami zawodowymi przyjmuje na siebie zadanie m.in. wdrożenia pracownika do nowych zadań lub do pracy na nowym stanowisku oraz pomocy pracownikom w ich rozwoju;
- FACYLITACJA – jedna z metod rozwiązywania problemów (konfliktów), polegająca na zdiagnozowaniu i nazwaniu problemu i wspólne poszukiwanie sposobów jego rozwiązania w firmie lub grupie ludzi; cechą facylitacji jest obecność facylitatora, osoby pomagającej w rozwiązaniu problemu (konfliktu), która jest bezstronna, posiada pewne doświadczenie i przygotowanie merytoryczne.

Najprawdopodobniej pierwsza pojawiająca się myśl: „angielszczyzna”. Pomijając ten aspekt, warto jednak zaczerpnąć ze sprawdzonych wzorców i doświadczeń innych, przyjrzeć się metodom pracy i kontaktom doradców, trenerów, mentorów z osobami wymagającymi pomocy merytorycznej i wsparcia metodycznego. Warto przyjrzeć się rozwiązaniom systemowym i organizacyjnym, sposobom finansowania, także przyjrzeć się usytuowaniu w strukturach gospodarczych, a tym samym zachodzącym relacjom między doradcą a osobami szkolonymi, między doradztwem a doskonaleniem w firmie. Warto również poznać sposoby diagnozowania potrzeb, zaspokajania oczekiwań klientów. ♦

Jerzy Paczkowski

konsultant ds. matematyki i jakości diagnozy działalności szkół i placówek oświatowych w ODN w Słupsku

PRZYPISY:

1. Raport Pomorskiego Kuratorium Oświaty „Realizacja nadzoru pedagogicznego nad placówkami doskonalenia nauczycieli w roku szkolnym 2006/2007”

2. Projekt badawczy realizowany był przez zarządy okręgów ZNP, Komisję Pedagogiczną ZG ZNP, zarządy sekcji zawodowych oraz zarząd Centralnego Klubu Młodego Nauczyciela ZNP. Patrz: Raport „Wyniki badania ankietowego dotyczące funkcjonowania doradztwa metodycznego oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli”;

<http://www.oupis.znp.edu.pl/dane/pliki/wdn-wyniki.doc>

3. Pytania ankiety:

- Czy współczesnemu nauczycielowi są potrzebni doradcy metodyczni?
- Czy jest Pani/Pan objęta(ty) działaniem doradcy metodycznego w zakresie nauczanego przedmiotu?
- Jak często korzysta Pani/Pan z pomocy doradcy metodycznego?
- Na czym ta pomoc polega?
- Które z wymienionych form pracy doradczej są dla Pani/Pana najważniejsze?
- Które z podanych czynników utrudniają Pani/Panu udział w spotkaniach z doradcą metodycznym?
- Czy doradca metodyczny spełnia Pani/Pana oczekiwania?
- Jakie są Pani/Pana uwagi w zakresie funkcjonowania doradztwa metodycznego?
- Jakie formy pracy WDN są najczęściej stosowane w Pani/Pana placówce?
- Które z ww. form (ew. innych) są zdaniem Pani/Pana najbardziej efektywne?
- W jakim stopniu tematyka WDN w Pani/Pana placówce uwzględnia: a) program rozwoju szkoły, b) rzeczywiste potrzeby nauczycieli?
- Czy wewnątrzszkolne doskonalenie nauczyciel realizowane w placówce spełnia Pani/Pana oczekiwania?

4. Z raportu Pomorskiego Kuratorium Oświaty z 2007 roku „Badanie potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego”: 71% ankietowanych wskazało na potrzebę funkcjonowania doradztwa metodycznego dla nauczycieli, 31% - zadeklarowało chęć korzystania z pomocy doradców metodycznych (ale 17% badanych stwierdziło, że nie ma takiej możliwości), 45% - wskazało na możliwość korzystania z pomocy doradcy metodycznego właściwego dla danego przedmiotu

5. Z raportu Pomorskiego Kuratorium Oświaty z 2007 roku „Badanie potrzeb nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego”: na korzystne zmiany w warsztacie pracy nauczyciela mają m.in. samokształcenie (67%), studia podyplomowe i kursy (51%), WDN (28%); najczęściej preferowane przez ankietowanych formy doskonalenia to zajęcia warsztatowe (47%), studia podyplomowe (39%), kurs doskonalący (37%), kurs kwalifikacyjny i szkoleniowa rada pedagogiczna (po 31%).

6. Tadeusz Popowicz, Jaké doradztwo? „Nowe w Szkole” nr 9/2006; patrz: <http://scholaris.pl/Portal?secId=H72130O8CEL18653IBFW86L2&refId=161JA6H3483804NQ2LN24S5K>

Czy reanimować doradztwo metodyczne?

Wstęp

Na postawione w tytule pytanie odpowiedzi miały dać wnioski wypracowane podczas krajowej konferencji zorganizowanej w drugiej połowie maja 2006 r. z inicjatywy CODN. Tytuł konferencji brzmiał: „Doradca metodyczny – w poszukiwaniu standardu”. Bylibyśmy, jako środowisko oświatowe, również usatysfakcjonowani, gdybyśmy znali odpowiedź, przynajmniej wstępną na zasadnicze pytania¹:

1. Jak systemowo tworzyć w Polsce warunki dla sprawnie działającego doradztwa metodycznego?
2. Na czym powinna skupić się praca doradcy i kto powinien ją wykonywać?
3. Środowisko pracy doradcy – komu służy jego praca; kto i jak powinien go wspierać?

Od wspomnianej konferencji minęło już dwa i pół roku, a my jesteśmy w punkcie wyjścia. Dzisiaj, kiedy w oświacie zachodzą tak poważne zmiany, jak chociażby obniżanie wieku obowiązku szkolnego do 6 lat, matematyka na maturze w 2010 r., język obcy na egzaminie gimnazjalnym, czy nowa podstawa programowa – a można wymieniać jeszcze wiele problemów i zagadnień, które już dotyczą lub lada moment dotyczyć będą oświaty – doradztwo metodyczne jest elementem niezbędnym w całym systemie oświaty.

W dobie zmieniającego się rynku pracy, wszyscy czynni zawodowo (i nie tylko) czują potrzebę, a wręcz nieodzowność nabywania nowych kompetencji i umiejętności – kształcenia ustawicznego. W szczególnej sytuacji jest grupa zawodowa nauczycieli. To przecież od nas społeczeństwo wymaga, żebyśmy potrafili poprowadzić proces dydaktyczny, wychowawczy w sposób ciekawy, a przede wszystkim efektywny, tzn. taki, by uczeń, wychowanek, podopieczny był przygotowany do kolejnych etapów kształcenia, a w efekcie do pracy.

Zdobyta przez nas na studiach wiedza i umiejętności nie są częstokroć już wystarczające. Musimy systematycznie je aktualizować i poszerzać. Każdy z nas ponosi osobistą odpowiedzialność za korzystanie z oferowanych form ciągłego doskonalenia lub dokształcania. Tworzenie warunków do kształcenia ustawicznego należy do zadań dyrektorów szkół i placówek oraz do organów prowadzących.

Co należy rozumieć przez „tworzenie warunków do kształcenia ustawicznego nauczycieli”? Przez tworzenie warunków do kształcenia ustawicznego nauczycieli rozumie się:

- zabezpieczenie nauczycielowi wsparcia w postaci zorganizowania doradztwa metodycznego;
- zorganizowanie, w zależności od indywidualnych potrzeb (po zdiagnozowaniu), różnorodnych form doskonalenia (kursy doskonalące);
- zapewnienie możliwości doksztalcania się (kursy kwalifikacyjne, studia podyplomowe);
- uruchamianie przez uczelnie wyższe nowych kierunków kształcenia nauczycieli, odpowiadających programowym zmianom w polskiej oświacie.

Zadania związane z organizacją doksztalcania i kształcenia nauczycieli adresowane są do wyższych uczelni i kolegiów nauczycielskich. Obowiązek organizacji doradztwa metodycznego oraz doskonalenia merytorycznego nauczycieli spoczywa na organach prowadzących szkoły i placówki oświatowe, czyli jednostkach samorządów terytorialnych wszystkich szczebli².

Kiedy w lipcu, sierpniu i wrześniu br. odwiedzaliśmy – jako kierownictwo Ośrodka – jednostki samorządu terytorialnego powiatów człuchowskiego, bytowskiego, lęborskiego i słupskiego (28 jednostek), zarówno dyrektorzy szkół, wójtowie jak i pracownicy urzędów zajmujący się problemami oświaty, w sposób jednoznaczny stwierdzali potrzebę odtworzenia doradztwa metodycznego. Jednocześnie nie byli skłonni podjąć decyzji w sprawie powierzenia obowiązków doradcy metodycznego nauczycielom z prowadzonych szkół. Skutkiem tego środki, które mogłyby być na ten cel przeznaczone w skali gminy są niewielkie i wystarczają jedynie na współfinansowanie doradcy (np. Tuchomie, Borzytuchom, Kołczygłowy, Rzeczenica czy Przechlewo), a w najlepszym przypadku sfinansowanie działalności jednego doradcy. Jeśli tak, to jakiego doradcę (z jakiego przedmiotu, problemu) powołać? Tak więc w obecnej sytuacji możliwość stworzenia doradztwa metodycznego mają jedynie duże jednostki samorządu terytorialnego. Jednostki małe, gminne takich możliwości nie mają lub są one minimalne. W tym kontekście możemy również postrzeżać niższe wyniki szkół wiejskich na sprawdzianach klas VI oraz egzaminie gimnazjalnym.

Doradztwo metodyczne, a prawo oświatowe

Zmiany przepisów wprowadzane w ostatnich latach, wcale nie przyczyniły się do wzmocnienia pozycji nauczyciela doradcy. Spowodowały również zniknięcie sieci doradztwa z terenu wielu gmin³, a nawet z całych powiatów naszego województwa. Funkcjonują gdzieś niedługo rozwiązania lokalne, ale system doradztwa przedmiotowo-metodycznego praktycznie nie istnieje. Chcąc ten stan rzeczy zmienić, koordynacja działań musi być prowadzona na szczeblu powiatu, ale nie na zasadzie możliwości fakultatywnej, lecz zadania własnego staro-

stwa powiatowego. W ślad za zadaniem przewidzianym dla starostwa powiatowego muszą pójść również środki na ten cel. Fundusze w chwili obecnej są, co prawda rozdrobnione (art. 70a Karty Nauczyciela), ale można je centralnie scalić i przekazać w stosownych proporcjach do właściwych powiatów. W ten sposób umożliwi się nauczycielowi wiejskiemu dostęp (i tak utrudniony) do kontaktów z doradcą metodycznym. Także możliwość kontaktu doradcy metodycznego z nauczycielami w podległym obszarze działania będzie większa. Byłaby to chociażby próba rzeczywistego zniwelowania różnic pomiędzy szkołami wiejskimi oraz szkołami miejskimi.

Co prawda rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2003 r. w sprawie warunków i trybu tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizacji i sposobu działania placówek doskonalenia nauczycieli, w tym zakresu ich działalności obowiązkowej oraz zadań doradców metodycznych, warunków i trybu powierzenia nauczycielom zadań doradcy metodycznego (Dz. U. nr 84, poz. 779) w § 20 umożliwi powołanie doradcy metodycznego przez organ prowadzący szkoły, jednakże jest to bardzo trudne do wykonania. Organami prowadzącymi są jednostki wszystkich szczebli samorządu terytorialnego (JST) dla szkół różnych etapów kształcenia, i tak:

- gminy prowadzą – przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja;
- powiaty prowadzą – szkoły ponadgimnazjalne, szkolnictwo specjalne, placówki oświatowo-wychowawcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne i specjalistyczne oraz ośrodki adopcyjno-opiekuńcze;
- województwa prowadzą – szkoły o znaczeniu regionalnym (np. medyczne), placówki o znaczeniu regionalnym (np. poradnie wojewódzkie), zakłady kształcenia nauczycieli, placówki doskonalenia nauczycieli, wojewódzkie biblioteki pedagogiczne.

Jeśli w tym podziale uwzględnimy miasta funkcjonujące na zasadach powiatu, które jednocześnie prowadzą szkoły i placówki jak gmina i powiat oraz dodamy szkoły prowadzone przez resorty, to mamy już stu procentową pewność, że na podstawie obowiązujących przepisów prawa JST nie są w stanie porozumieć się w sprawie stworzenia systemu doradztwa metodycznego. Minister we wspomnianym rozporządzeniu miał pełną nadzieję, że JST różnych szczebli uzgodnią szczegóły, zawrą porozumienia i doradztwo metodyczne znacznie funkcjonować. Nic bardziej złudnego!

Duże JST, a mówiąc ściślej miasta działające na zasadach powiatu, w których środki przeznaczane na doskonalenie są na tyle wystarczające, by można było powołać doradców z wielu specjalności, utworzyły własne placówki. Nie ulega żadnej wątpliwości, że mają one znacznie mniej problemów związanych z prowadze-

niem szkół, a nauczyciele w tych gminach czują się pewniej w sytuacjach wprowadzania w życie trudnych zmian. Doradca nie pełni bowiem funkcji nadzoru pedagogicznego, staje się opiekunem merytorycznym i metodycznym. Potrafi wskazać popełniane błędy, rozwinąć umiejętności potrzebne w pracy, wprowadzić na drogę rozwoju zawodowego. Jest najbliższą nauczycielowi osobą, do której zawsze może zwrócić się o pomoc w sprawach zawodowych.

Jak mogłoby być

Proponowana reforma w oświacie, zarówno programowa jak i organizacyjna, wymagają od nauczyciela nowej wiedzy i umiejętności, a więc podejmowania działań na rzecz własnego rozwoju. Poprzez planowy, dostosowany do potrzeb placówki rozwój nauczyciela uzyskuje się lepszą jakość i skuteczność pracy szkoły, a więc i uczeń zyskuje jak najlepsze warunki do rozwoju.

Doradztwo metodyczne „(...) to przede wszystkim niesienie pomocy nauczycielom w doborze odpowiednich celów, treści, metod, zasad, środków oraz form nauczania i wychowywania. Jest to bez wątpienia podstawowa forma doskonalenia zawodowego nauczycieli i powinna odbywać się bezpośrednio w miejscu pracy nauczyciela – blisko jego warsztatu pracy (...). Rolą doradztwa metodycznego jest pomoc i nakłanianie nauczycieli do stosowania wiedzy pedagogicznej w praktyce oraz pożądanego działania w sposób trwały i zorganizowany przez wspólne (nauczyciela z doradcą) wykrywanie błędów, stawianie diagnozy, a następnie pokonywanie trudności dydaktyczno-wychowawczych.”⁴

Tak rozumiane doradztwo – jako bezpośrednie wspieranie nauczyciela w jego działaniach i decyzjach podejmowanych w związku z planowaniem, organizowaniem i badaniem efektów procesu dydaktyczno-wychowawczego, doborze i adaptacji lub tworzeniu programów nauczania i materiałów dydaktycznych, rozwijaniu umiejętności metodycznych oraz inspirowaniu do podejmowania działań innowacyjnych – przyczynia się do polepszenia jakości kształcenia w szkołach.

Doradztwem metodycznym powinni być objęci nauczyciele pracujący na wszystkich etapach edukacyjnych. A więc nauczyciele przedszkoli, nauczyciele kształcenia zintegrowanego, nauczyciele klas IV-VI, nauczyciele gimnazjów (z uwzględnieniem podziału na przedmioty), nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych (z uwzględnieniem podziału na typy szkół i nauczane przedmioty: licea ogólnokształcące, profilowane, technika, zasadnicze szkoły zawodowe, szkoły policealne, gdzie oprócz przedmiotów ogólnokształcących w zależności od profilu kształcenia, występują przedmioty ogólnozawodowe i zawodowe w całej gamie specjalności).

Z moich obserwacji wynika, że nauczyciele przedmiotów zawodowych w obszarze działania naszego Ośrodka nie są objęci doradztwem metodycznym. To właśnie w szkolnictwie zawodowym następują i będą następować najpoważniejsze zmiany. Uzasadnionym wydaje się być podział na grupy przedmiotów zawodowych (przynajmniej u nas), których nauczyciele winni być objęci doradztwem: przedmioty ekonomiczno-administracyjne, mechaniczno-elektrotechniczne, transportowo-spedycyjne, zarządzanie informacją.

Zasadą zorganizowania optymalnej sieci doradztwa powinno być dostosowanie liczby doradców metodycznych do rzeczywistych potrzeb nauczycieli wszystkich specjalności.

Z naszych doświadczeń wynika, że maksymalna liczba nauczycieli przypadająca na jednego nauczyciela - doradcę to około 100 osób. Wtedy można uzyskać najwyższą efektywność w wykonywaniu zadań. Doradca metodyczny realizuje zadania (zgodnie z zapisami rozporządzenia MENiS z 23 kwietnia 2003 r.) poprzez: prowadzenie lekcji i zajęć otwartych oraz zajęć warsztatowych, udzielanie indywidualnych konsultacji oraz organizowanie takich form doskonalenia, które wynikają z lokalnego zapotrzebowania nauczycieli lub z priorytetów w tym zakresie uznanych przez nadzór pedagogiczny i organy prowadzące szkoły. Taka liczba nauczycieli sprzyja budowaniu właściwych relacji osobowych między doradcą a nauczycielem.⁵

Przyjęcie przez lokalne samorządy, wspólnej dla kilku sąsiednich powiatów naszego województwa (a w przyszłości całego), koncepcji doradztwa opartej na wyliczeniu rzeczywistych potrzeb wynikających z liczby nauczycieli poszczególnych przedmiotów i przyjęcie proponowanego wskaźnika 100 nauczycieli przypadających na jednego doradcę, pozwoliłoby w sposób optymalny objąć doradztwem wszystkie grupy nauczycieli. Przyczyniłoby się także do najefektywniejszego wykorzystania środków finansowych oświatowej subwencji, przeznaczonych na doskonalenie i doradztwo, którymi dysponują samorządy lokalne. Idea zorganizowania powiatowych ośrodków doradztwa spełniałaby wymóg optymalizacji tworzonej sieci.

Wsparcie merytoryczne powiatowym ośrodkom doradztwa zapewniłoby takie ośrodki jak nasz. Zadaniem ODN byłoby przygotowanie i realizacja, we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, programów doskonalenia i wsparcie doradców metodycznych.

Takie podejście do problemów doradztwa daje szansę na skoordynowanie szeregu działań na rzecz doskonalenia nauczycieli w województwie pomorskim. Przede wszystkim pozwala na właściwe, zgodne z priorytetami określanymi przez Pomorskiego Kuratora Oświaty, przygotowywanie i realizację programów doskonalenia za-

wodowego nauczycieli i oświatowej kadry kierowniczej wszystkich typów szkół i placówek oświatowych.

Tak sobie wyobrażam organizowanie i funkcjonowanie doradztwa metodycznego. A jak jest w rzeczywistości?

W rzeczywistości, wyjątkowo który samorząd terytorialny powołał doradców metodycznych. Są w rejonie działania ślupskiego ODN gminy, gdzie nie ma doradcy metodycznego. Są także powiaty, w których powołano doradców i zorganizowano powiatowe ośrodki doradztwa (lub pod inną nazwą, ale spełniające omawianą rolę) starające się przede wszystkim oderwać od nadzoru sprawowanego przez wojewódzką placówkę, w myśl zasady: „sami też potrafimy, a nawet zrobimy to lepiej”. W efekcie, pozbawiona kontaktów merytorycznych, placówka z góry ogranicza swoje możliwości niesienia pomocy nauczycielom zamykając się we własnym kręgu. Nietrudno przewidzieć skutki takiego działania. Nauczyciele korzystający z usług tych placówek nie są zadowoleni.

Nasz Ośrodek może szkolić i przygotowywać doradców metodycznych do zajęć z nauczycielami niezależnie, czy pracują w lokalnych ośrodkach doskonalenia, czy też poza takimi strukturami. Jesteśmy w stanie na zajęcia zapraszać wszystkich zainteresowanych. Praca może odbywać się w grupach problemowych lub przedmiotowych, gdzie uczestnicy przygotowują zagadnienia, opracują materiały metodyczne, przeprowadzą symulowane zajęcia i dopiero, kiedy program zajęć z uczestnikami sprawdzi się i będzie zaakceptowany przez nich oraz konsultanta danej grupy, wyposażeni w identyczne materiały (np. prezentacje) będą mogli udać się na spotkania z nauczycielami.

Takie rozwiązanie pozwoli na porównanie własnej kreatywności doradcy z pomysłowością innych. Wzbogaci warsztat pracy, da poczucie pewności oraz bezpieczeństwa podczas spotkań z nauczycielami. Natomiast z punktu widzenia nadzoru, zapewni poprawność merytoryczną, a także zgodność interpretacji poszczególnych zagadnień ze współczesną wiedzą pedagogiczną. Przyjęcie takiej formy współpracy jest, w moim przekonaniu, jedyną możliwością, aby doradztwo metodyczne mogło być sprawnie funkcjonującym elementem całego systemu oświaty.

Jakie są zadania nauczyciela doradcy metodycznego?

Zmianom w szkolnictwie zawsze towarzyszyli nauczyciele doradcy metodyczni. Oczekuje się od nich sprawności i kompetencji w realizacji zadań, które do szkół wprowadziła reforma oświatowa. Zadań tych jest wiele. W szczególności (zgodnie z prawem oświatowym) są to:

1. wspomaganie w planowaniu, organizowaniu i badaniu efektów procesu dydaktyczno-wychowawczego;
2. wspomaganie w doborze i adaptacji lub tworzeniu programów nauczania i materiałów dydaktycznych;
3. rozwijanie umiejętności metodycznych u nauczycieli;
4. podejmowanie działań innowacyjnych oraz inspirowanie w tym względzie nauczycieli.

A ponadto:

1. diagnozowanie potrzeb środowiska nauczycielskiego i planowanie na tej podstawie własnej pracy;
2. dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z nauczycielami;
3. doskonalenie własnego warsztatu pracy;
4. współpraca z instytucjami i organizacjami oświatowymi (kuratorium oświaty, OKE, biblioteką pedagogiczną, uczelniami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami wspierającymi go w realizacji zadań doradcy);
5. współpraca z placówką doskonalenia nauczycieli (sprawującą nadzór pedagogiczny nad jego pracą);
6. podejmowanie działań na rzecz środowiska edukacyjnego.

Doradca metodyczny musi być mistrzem w swoim zawodzie. Mistrzostwo to wynika zarówno z bardzo dobrego przygotowania merytorycznego w zakresie nauczanego przedmiotu, jak również z aktualnej wiedzy na temat reformy (która podlega kolejnym zmianom). Wybór właściwego nauczyciela do tej funkcji znacznie utrudnia fakt, że doradcą nie może zostać ktoś, kto do reformy nie jest przekonany, kto nie chce wprowadzać zmian.

Najistotniejsze jest jednak opracowanie koncepcji własnej pracy z nauczycielami. Trudność polega na przełożeniu własnej wiedzy i doświadczenia na kierowanie pracą innych. Doradca, który rozdaje swoim kolegom gotowe materiały zyskuje pewnie ich sympatię. Jednak w dalszej perspektywie niesamodzielnemu nauczycielowi (również dyplomowanemu) sam będzie generował szereg problemów w pracy oczekując, że inni je za niego rozwiążą. Jego awans zawodowy nie będzie miał nic wspólnego z rozwojem. Nie każdy więc kandydat może zostać dobrym doradcą metodycznym. Trzeba mieć predyspozycje do pełnienia tej roli, ciągle nowe pomysły i pokorę wobec coraz to nowych wyzwań, jakie niesie reforma systemu oświaty.

Áby nauczyciel doradca mógł sprostać stawianym mu wymaganiom, sam musi ustawicznie się dokształcać i doskonalić swój warsztat pracy. Wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli mają organizować i prowadzić takie doskonalenie dla doradców metodycznych powołanych w rejonie ich działania. Obowiązek taki nakłada rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2003 r. (Dz.U. nr 84, poz. 779).

Gdyby JST powołały doradców metodycznych i utworzyły powiatowe ośrodki doradztwa nasz Ośrodek również realizowałby to zadanie. Wówczas do prowadzenia zajęć z doradcami zapraszani byłiby wykładowcy wyższych uczelni i najlepsi specjaliści z placówek doskonalenia nauczycieli z całej Polski. Wszyscy doradcy metodyczni wybieraliby na początku roku szkolnego grupę problemową, w której chcieliby pracować. Zespoły te tworzone byłyby zgodnie z priorytetami ogłaszanymi przez Pomorskiego Kuratora Oświaty oraz przez MEN. Zadaniem grupy problemowej byłoby gromadzenie materiałów, pogłębianie wiedzy i przygotowywanie zajęć dla nauczycieli w swoim rejonie. W ten sposób ODN wzmocniałby działania na rzecz określonej zmiany edukacyjnej, a także nauczyciele, dyrektorzy szkół i placówek oświatowych pracowałiby wspólnie na rzecz tych zmian.

W najbliższym czasie zasadnym byłoby utworzenie i funkcjonowanie następujących zespołów problemowych doradców metodycznych:

1. Wykorzystanie wyników sprawdzianów i egzaminów do podnoszenia jakości pracy szkoły.
2. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna w szkole.
3. Dziecko 6-letnie w nowej sytuacji edukacyjnej.
4. Przygotowanie do matury 2010.
5. Edukacja regionalna. Oferta programów krajoznawczych dla poszczególnych etapów kształcenia.
6. Nowa podstawa programowa.

Jasno określone zadania zespołu, wsparcie merytoryczne ze strony opiekuna, a także możliwość wymiany doświadczeń i wspólna praca nad materiałami przygotowywanymi na spotkania z nauczycielami mogłyby zapewne zaowocować wyższą jakością tych zajęć (razem możemy więcej), większym poczuciem bezpieczeństwa. Natomiast dyrektor ODN pełniący nadzór merytoryczny nad pracą doradców miałby poczucie, że interpretują oni zagadnienia zgodnie ze sztuką pedagogiczną i odpowiedzialnie. Wysyłając nauczycieli na organizowane przez doradców metodycznych zajęcia, dyrektorzy szkół i placówek oświatowych mogliby liczyć na to, że nie będzie to czas stracony. Chcielibyśmy postawić sobie za cel przygotowanie światłego, umiającego dokonywać wyborów (spośród metod i materiałów), refleksyjnego nauczyciela biorącego odpowiedzialność za własną pracę. W tym zadaniu ważną rolę odegrałby doradca metodyczny.

Z moich długoletnich doświadczeń, zarówno w pracy w nadzorze pedagogicznym jak i doskonaleniu nauczycieli (w tym kadry kierowniczej), wynika, że czeka nas jeszcze długa droga. Nauczyciele będą oczekiwać od doradcy gotowych rozwiązań, a on prawdopodobnie będzie im ulegał. Wówczas skuteczność takich działań doradcy będzie nikła. Z trudem przebijają się do nauczyciel-

skiej świadomości fakt, że dobry nauczyciel jest specjalistą od metod nauczania i przede wszystkim uczy – jak się uczyć – a nie przekazuje tylko wiedzę, jaką sam posiada. Musi „otwierać” wychowankom „drzwi” do świata wiedzy i nie boi się faktu, że uczeń na niektóre tematy będzie wiedział więcej od niego. Autorytetu nie buduje – chowając się za dziennikiem, do którego zawsze może wpisać ocenę – ale na doświadczeniu i znacznie lepszej od uczenia orientacji w tym, co jest ważne, a co można pominąć. W ten sposób staje się jego mentorem i przewodnikiem w procesie uczenia. Ze zgrozą wysłuchuje sygnałów (i to wcale nie rzadko) płynących od uczniów i coraz bardziej świadomych nowej roli szkoły rodziców, o tym, że często łamie się te zasady (szczególnie w szkołach ponadgimnazjalnych).

Cóż, każda zmiana wymaga wysiłku, nie ma zmiany bez procesu uczenia się. Nauczyciel musi doskonalić się przez całe życie zawodowe, także w ostatnim roku swojej pracy. To nie tylko wymóg czasu, ale i etyki naszego zawodu. ✦

Lech Kowalewski
wicedyrektor
ODN w Słupsku

PRZYPISY: 1. Tadeusz Popowicz – „Jakie doradztwo” – „Nowe w Szkole” nr 9(97)/2006 2. Aleksandra Gołębiowska – „Zanim zaplanujesz doskonalenie...” – „Uczyć lepiej” nr 1(29)/2004, 2(30)/2004, 3(31)/2005 wyd. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu 3. Tamże 4. Danuta Oleksiak „Rola doradztwa metodycznego w doskonaleniu warsztatu pracy nauczyciela przedmiotów zawodowych”, Edukacja Ustawiczna Dorosłych Nr 3/2004 5. Aleksandra Gołębiowska – „Zanim zaplanujesz doskonalenie...” – „Uczyć lepiej” nr 1(29)/2004, 2(30)/2004, 3(31)/2005 wyd. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu

O kanonie – bez przesady

(fragment)

O kanonie warto mówić bez przesady. Nie jest ani tak zły, jak twierdzą jego wrogowie, ani tak błogosławiony, jak uważają obrońcy. Umożliwia prowadzenie komunikacji, ale jest jej wytworem. Jest jednocześnie odkrywany i wytwarzany. Najlepszym znakiem, że jako tako pełni swą funkcję, jest fakt, że nikogo nie zadowala.

Dwa zdarzenia, od nich chciałbym zacząć. Niedziela, 10 rano, po zajęciach na studiach podyplomowych. Naszym przedmiotem jest analiza i interpretacja dzieła literackiego. Podchodzą do mnie dwie studentki i pytają o *Martwe dusze* Gogola – mają problem interpretacyjny. Omawiały tę książkę na innych zajęciach. Słucham tego, co mówią, i ze zdumieniem odkrywam, że prawie nic nie pamiętam z *Martwych dusz*. Czytałem tę książkę chyba na studiach, potem do niej nie wracałem; owszem, wiem, że to dzieło klasyczne, że należy do kanonu nie tylko literatury rosyjskiej, ale europejskiej, że powinienem mieć coś o nim do powiedzenia. Ale nie mam, nie pamiętam. Co robić? Z pewnym zawstydzeniem przyznaję, że nie mogę im pomóc. Tłumacząc dlaczego.

Wsiadam do tramwaju. Wyciągam z torby weekendową „Rzeczpospolitą”. Ostatnio polepszył się dodatek „Plus–Minus”, który kiedyś bardzo lubiłem (mniej więcej wtedy, gdy po rozstaniu z Giedroyciem zamieszczał w nim swój *Dziennik pisany nocą* Gustaw Herling–Grudziński). Znajduję artykuł na temat bestsellerów roku 2006. Na liście Wiśniewski, Grochola, Musierowicz, Chmielewska, Szwaia; niektórzy autorzy z dwoma książkami jednocześnie; gdzieś daleko z tyłu Pilch, Myśliwski, Krall i Mrozek. Wiśniewski sprzedał ponad 100 tys. egzemplarzy, Myśliwski niewiele ponad 20. Przypominam sobie, że czytanie *Samotności w sieci* to była beczka śmiechu. Pamiętam również, że przeglądałem jakąś książkę Grocholi, pierwszą powieść Szwai, ale znów czuję bezradność, gdy idzie o szczegóły. Dochodzę do wniosku, że nie znam najpopularniejszych i najbardziej wziętych pisarek i pisarzy, niewiele mam do powiedzenia o ich książkach, nie przypominam też sobie, abym na łamach czasopism literackich czytał ich prozę lub recenzję ich książek.

Sytuacja podwójnego wyobcowania

Wspominam o tych dwóch zdarzeniach nie bez powodu. Zastanawiam się, czy nie jesteśmy dziś – my poloniści, krytycy, badacze – w sytuacji, w której znalazłem się w niedzielny poranek? Jest to sytuacja – by tak rzec – podwójnego wyobcowania: zarówno z przeszłości jako obszaru hierarchii i trwałości, jak i z teraźniejszości jako dziedziny zmienności i niepewności. Straciliśmy odczucie uczestnictwa w sferze stałych wartości i porządku,

zaś ci, którzy zapewniają nas, że wystarczy jedynie silna wola, aby powrócić do utraconej krainy pewności, wydają się nam ślepcami lub kłamcami. Żle czujemy się jednak także w sferze mody i nowości, widzimy zbyt wiele blichtru i tandety, zaś ci, którzy przekonują nas, że innej rzeczywistości nie ma i nie będzie, wyglądają w naszych oczach na głupców lub manipulatorów. Tak oto z jednej strony doświadczamy wydziedziczenia połączonego z fascynacją tym, co nowe i nieznanne, z drugiej – zachowujemy pamięć przynależności do tradycji łączącą się z odczuciem jałowości i marności tego, co popularne i pokupne. Po jednej stronie sytuuje się kanon – jako obszar dziedzictwa, uporządkowania, zadomowienia, hierarchii, stabilności i pewności graniczącej z nudą, po drugiej – obszar mody, nowości, ekscytacji nieznanym, ale też blichtru i tandety. W odniesieniu do pierwszej sfery mamy obawę, że może nie istnieć; w odniesieniu do drugiej nachodzi nas myśl, że lepiej było, gdyby nie istniała, a w każdym razie – mógłby nie istnieć.

Nie znać książek z list bestsellerów – cóż za problem! Niejeden tym się chełpi... – mógłby ktoś zawołać. Ale jednak warto zastanawiać się nad tym, dlaczego to, co ludzie czytają najchętniej, znajduje się w dużej mierze poza zainteresowaniem większości badaczy oraz poza obszarem krytyki literackiej. *Nie pamiętać książki z kanonu literatury europejskiej – to się zdarza często, w końcu któż z nas mógłby z ręką na sercu powiedzieć, że w sprawie kanonu nie ma sobie nic do zarzucenia i zna go tak, jak znać się go powinno* – powie kto inny i pewnie będzie miał sporo racji. Ja jednak wyznając swoją niewiedzę o *Martwych duszach* nie zmierzam do tego, by siebie lub innych namawiać do wzmożenia wysiłku czytelniczego, lecz by powiedzieć, że kłopot z kanonem nie polega tylko na tym, iż kanon jest ogromny, trudny do ogarnięcia i że mało kto lubi go zgłębiać. Chcę zasugerować, że kłopot z kanonem wynika nie z braku woli lub intelektualnych ułomności, lecz z sytuacji, w jakiej pozostajemy względem naszej kulturowej przeszłości. Otóż czujemy się obco zarówno w świecie wysokiej kultury, jak i w świecie przemysłu kulturalnego, który sprzedaje nam dobra kultury jak każdy inny towar. Znajdujemy się wciąż gdzieś między wiarą w uniwersalną wartość literatury a przeświadczeniem o jej nieuniknionej partykularności; między niedowierzaniem w obietnicę wieczności a fascynacją powabem teraźniejszości; między patosem wynikającym z podtrzymywania ciągłości a pokusą ironii (a nawet szyderstwa), która płynie z afirmacji nieciągłości i zerwania.

Dobra definicja kanonu

Zanim zasiadłem do pisania tego szkicu, zająłem do książki *Kanon i obrzeża* (Kraków 2005). Z tekstu Piotra Śliwińskiego *Kanon. Hipoteza konieczna* biorę definicję kanonu: *to stan zatwierdzenia przez czas wartości wybitnych i niezbędnych do tego, by w jakiejś społeczności zachodziła komunikacja* (s. 86); jest on konieczny do tego, *żebyśmy mogli pogadać choćby z samym sobą* (s. 95). Wynika z niej, że wszelka komunikacja, w tym także proces

samorozumienia człowieka, zachodzi zawsze w pewnym środowisku sensu. Środowisko to nie jest przez nas wybierane, ale zastane. Rodzimy się w nim, zmieniamy je, ale nigdy nie możemy stanąć poza nim. Zawsze mówimy z wnętrza pewnej tradycji, zawsze – wprost lub pośrednio – na podstawie odróżnień i założeń, które odziedziczyliśmy. Nie sposób tych odróżnień zakwestionować w całości, projekt radykalnej podejrzliwości jest w związku z tym wewnętrznie sprzeczny i niewykonalny, bo nikt nie mówi znikąd, lecz zawsze jakimś określonym językiem, w ramach określonej kultury, w kontekście określonej tradycji.

Zwykle źle opisujemy nasze kłótnie o kanon lub spierając się o niego, spieramy się nie o to, co istotne. Spór o kanon nie jest – wbrew pozorom – sporem o to, czy kanon powinien być zamknięty czy otwarty, lecz o to, jak go zmieniać wraz ze zmianą rozumienia przez nas naszej własnej tożsamości. Nie dotyczy tego, czy kanon powinien być zlikwidowany, czy podlegać restauracji, ponieważ likwidacja kanonu oznaczałaby koniec rozmowy nie tylko o kanonie, lecz rozmowy jako takiej (co zresztą jest niewykonalne). Zajmowanie stanowiska obrońcy kanonu w równym stopniu, co jego negacja, nie pozwala dostrzec tego, o co chodzi w sporze. Nie pozwala, bo kanon nie jest po prostu dziedzictwem, które na nas spada i które trzeba ochronić przed tymi, którzy jakoby chcą nas z niego ograbić, lecz jest wyrazem naszego aktywnego stosunku do przyszłości. Przyszłości właśnie, a nie przeszłości. Nie istnieje bowiem taki kanon, którego rzekomo według progresistów bronią konserwatyści, ani taki, którego według progresistów chcą konserwatyści. Spór dotyczy tego, jak odnosić się do kanonu, jak go zmieniać, jak czytać dzieła kanoniczne.

Zatwierdzanie przez czas

Kanon jest konstruktem, który tworzymy po to, aby stać się kimś, kim chcemy być – i to w żadnym razie nie konstruktem dowolnym, ale tworzonym z wykorzystaniem istniejących reguł komunikacyjnych. Chodzi o to, żeby zmieniać komunikację, a ona nie zmienia się w wyniku czyichś arbitralnych i jednostkowych postanowień, lecz w efekcie wielowątkowej, szerokiej i długiej debaty. Zmiana może się udać tylko wtedy, gdy liczyć się będzie ze stanem zastanym i będzie miała charakter ewolucyjny, a nie rewolucyjny. Zbiór kryteriów, którymi się posługujemy opisując nowe wizje kanonu, nie jest jednorodny, ani nawet uporządkowany. Przeciwnie, składa się z różnego rodzaju przeświadczeń estetycznych i etycznych. To ważne, ponieważ kanon nie jest po prostu zbiorem arcydzieł; obecne są w nim także książki, które na miano arcydzieła nie zasługują, ale które wydają się ważne dla podtrzymania etycznych i politycznych fundamentów komunikacji.

Że tak właśnie się dzieje, utwierdza mnie m.in. tom *Kanon i obrzeża*, w tym także szkic Śliwińskiego. Muszę jednak lojalnie zaznaczyć, że wychodząc z przesłanek Śliwińskiego, dochodzę do innych wniosków. Śliwiński koń-

czy stwierdzeniem, że kanon to *przedmiot melancholii – utracony, ale niezbędny* (s. 95). Mam w tej sprawie zdanie o wiele mniej pesymistyczne. Kanon nie został utracony – on tylko się zmienia. Utrata kanonu to stan jego bezruchu i obojętności wobec niego, a my przecież wciąż się spieramy. Listy rankingowe i wyniki sprzedaży nie zastąpią kanonu, gdyż – jak zauważa sam Śliwiński – w kanonie zostaje to, co opiera się upływowi czasu. A konstytutywną cechą rankingu jest całkowita zależność od upływu czasu. O tym, co było najbardziej poczytne, po kilku latach nikt nie pamięta, bo poczytne jest już coś innego. Kanon nie ma więc chyba sobowtóra. Sobowtórem nie są nominacje do nagród, wykazy zdolnych młodych autorów, dane o sprzedaży *etc.* Wynika to z definicji kanonu, którą przyjmuje sam Śliwiński i która mówi o *zatwierdzeniu przez czas*. Może wedle niektórych jest to niepewny „regulator”, ale zdaje się, że działa całkiem nieźle.

Żeby jednak czas mógł wykonywać swoją robotę, potrzebuje wsparcia ze strony szkoły. Jeśli istnieje jakaś batalia o kanon, w której warto brać udział, to przede wszystkim batalia o lekturę dzieł kanonicznych w szkole (i na uniwersytecie). To szkoła zapewnia ciągłość komunikacji i podtrzymuje stabilność jej fundamentów, ale żeby mogła zapewnić tę ciągłość, musi być otwarta na nieciągłość, którą wprowadza nowa, niestandardowa, samodzielna lektura. Brzmi to pewnie banalnie, ale banał ten należy do kategorii banałów, o których nigdy dość przypominać. Można go zresztą opisywać w sposób nieco inny, w terminach instytucjonalnych zobowiązań szkoły oraz czegoś, co można by nazwać lekturą kanoniczną. By rzecz najkrócej – dzieło wchodzi do kanonu wtedy, kiedy powstaje jego kanoniczne odczytanie i ono właśnie jest treścią przekazu na lekcji. Odczytanie to, zapewniając dziełu miejsce w kanonie, może jednak dzieło w krótkim czasie uśmiercić, jeśli nie będzie podlegało zakwestionowaniu. Ten ruch jednoczesnego utwierdzenia i kwestionowania lektury kanonicznej jest chyba jednym z najważniejszych paradoksów, które wpisane w instytucję szkoły. Są to wymagania sprzeczne, a może raczej dialektycznie uzupełniające się. Można by o nich długo dyskutować, zastanawiając się nad obecnym modelem kształcenia w szkole, a zwłaszcza nad kształtem matury z języka polskiego. Wnioski nie są optymistyczne. Tym bardziej warto i trzeba o sprawie tej debatować. (...) ✦

Andrzej Skrendo

Przedruk z: „Polonistyka” nr 5/2007, s.12-17

Andrzej Skrendo – historyk i teoretyk literatury, krytyk literacki, dziennikarz, autor książek „Tadeusz Różewicz i granice literatury. Poetyka i etyka transgresji” (2002) oraz „Poetyka modernizmu. Interpretacje” (2005)

Kondycja szkolnej polonistyki

REFLEKSJE NAUCZYCIELI JĘZYKA POLSKIEGO

Okres świąteczny szczególnie nastraja do refleksji. Chciałabym podzielić się z Państwem przemysłami naszych Koleżanek i Kolegów polonistów, które dotyczą blasków i cieni pracy nauczyciela, tego, do niedawna jeszcze, najważniejszego przedmiotu w szkole.

Co pomaga, a co przeszkadza polonistom w codziennej pracy?

Od września do października bieżącego roku szkolnego 148 nauczycieli języka polskiego uczestniczyło w 20 godzinnym kursie: „Realizacja podstawy programowej z języka polskiego w odniesieniu do kanonu lektur”. Szczegółowe informacje dotyczące udziału polonistów pracujących w poszczególnych typach szkół ilustruje tabela poniżej.

Powiat	Typ szkoły	Liczba szkół w powiecie	Liczba szkół, z których nauczyciele uczestniczyli w szkoleniu	%
CZŁUCHOWSKI	G	8	6	75
BYTOWSKI	SP	34	5	15
	G	15	6	40
LĘBORSKI	SP	20	10	50
	G	12	6	50
SŁUPSKI/ GRODZKI	SP	11	4	36
SŁUPSKI ZIEMSKI	SP	42	11	26
	G	23	8	35

Program szkolenia, opracowany zgodnie z oczekiwaniami Pomorskiego Kuratorium Oświaty w Gdańsku, miał na celu przygotowanie nauczycieli do realizacji podstawy programowej z języka polskiego, w odniesieniu do zmieniającego się kanonu lektur i dotyczył:

- roli kanonu lektur w kształceniu umiejętności zapisanych w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego*,
- doskonalenia warsztatu nauczyciela polonisty – interpretatora tekstu literackiego i kulturowego,
- metod kształcenia świadomego odbioru dzieła literackiego.

Uczestniczący w zajęciach nauczyciele języka polskiego (148 osób), niezależnie od miejsca pracy, w zbliżony sposób postrzegali cele i zadania szkolnej polonistyki. Za najistotniejsze uznali:

- kształcenie poprawności i sprawności językowej,
- wyposażenie ucznia w umiejętności pozwalające mu interpretować tekst w kontekście historyczno-literackim,
- kształtowanie wartości,
- rozwijanie zainteresowań czytelniczych,
- rozwijanie świadomości kulturowej uczniów (teatr, film itp.),
- kształcenie umiejętności formułowania różnego typu komunikatów werbalnych i pozawerbalnych,
- doskonalenie poprawności ortograficznej,
- budowanie u uczniów szacunku do języka ojczystego.

Bez względu na typ szkoły, w której pracują, poloniści rozpoczęli zajęcia od refleksji na temat własnego warsztatu metodycznego. Ich wypowiedzi dotyczyły:

- posiadanego doświadczenia,
- sposobów wzbogacania wiedzy merytorycznej i umiejętności,
- stosowanych modeli nauczania/wychowania,
- posiadanych zdolności i umiejętności.

Analizując czynniki, które mają istotny wpływ na pracę polonistów, a wynikają z doświadczenia, uczestnicy kursu wymieniali:

- wieloletni staż pracy,
- udział w pracach zespołów samokształceniowych,
- wymianę doświadczeń z nauczycielami innych przedmiotów,
- angażowanie się w przygotowywanie uczniów do wszelkiego rodzaju konkursów,
- prowadzenie i uczestniczenie w lekcjach otwartych,
- prowadzenie kół pozalekcyjnych,
- przygotowywanie inscenizacji, apeli,
- współpracę ze środowiskiem lokalnym,
- pełnienie roli wychowawcy (polonista – wychowawcą nie tylko swojej klasy),
- zaangażowanie w pracę z uczniem zdolnym,
- prowadzenie zajęć z uczniem dysfunkcyjnym,
- pełnienie roli opiekuna praktykantów i nauczyciela odbywającego staż na stopień kontraktowy i mianowany,
- udział w pracach komisji egzaminacyjnych,
- konstruowanie własnych programów, projektów edukacyjnych (własnego warsztatu pracy).
- osiaganie kolejnych szczebli awansu zawodowego,
- pracę z młodzieżą poza placówką (obozy, biwaki, wycieczki).

Bez względu na typ szkoły i rejon, w którym ona się znajduje, poloniści, którzy uczestniczyli w zajęciach, nie wyobrażają sobie dobrej pracy z uczniami bez rzetelnej wiedzy merytorycznej i profesjonalnych umiejętności metodycznych.

Rozważając problem kształcenia i doksztalcania, uczestnicy kursów uznali, że najlepiej do pracy w zawodzie nauczyciela przygotowują studia magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym. Pozostałe formy: studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne i doskonalące, udział w warsztatach i szkolenia, kursy języków obcych, zdaniem polonistów powinny stanowić dopełnienie posiadanej wiedzy i nabytych w trakcie studiów umiejętności.

Nauczyciele języka polskiego w swojej codziennej pracy stosują różnorodne metody pracy, które w znacznej mierze zależne są od rodzaju utworu i jego atrakcyjności dla uczniów. W czasie lekcji często łączone są elementy poszczególnych modeli nauczania (tradycyjny, pragmatyczny, zabawowy, personalistyczny).

Poloniści z uwagą śledzą zmiany zachodzące w metodyce nauczania prowadzonego przez nich przedmiotu. Z wypowiedzi uczestników kursu wynika, że na współczesnych lekcjach polskiego dominują następujące metody nauczania: pogadanka, praca w grupach, różne sposoby rozwiązania tego samego problemu, drzewko decyzyjne, drama, wykład, burza mózgów, mapa myśli, kula śnieżna, metoda kapeluszy de Bono, „śnieżna kula”, metoda projektów, dyskusje panelowe, stosowanie mindmopingu, czyli notatki przestrzennej), przygotowywane przez uczniów prezentacje multimedialne.

Odpowiadając na pytanie, które spośród posiadanych zdolności i umiejętności poloniści cenią sobie najbardziej (ze względu na wykonywaną pracę), nauczyciele wskazali:

- kreatywność, zdolności organizacyjne,
- chęć ciągłego doksztalcania się,
- umiejętność pracy w grupie (współpraca w zespole humanistycznym),
- umiejętne korzystanie z różnych źródeł informacji,
- sprawność w posługiwaniu się technologią informacyjną (obsługa komputera, Internetu),
- zdolność dostrzegania problemów młodzieży i umiejętność ich rozwiązywania,
- znajdowanie równowagi pomiędzy nauczaniem i wychowaniem,
- dostosowywanie programu nauczania i wymagań edukacyjnych do indywidualnych możliwości ucznia,
- umiejętność diagnozowania potrzeb uczniów, dostosowanie do nich wymagań programowych.

Wszyscy uczestnicy prowadzonych przez nas szkoleń podkreślali, że na jakość lekcji języka polskiego znaczący wpływ wywierają własne pasje oraz posiadane

zdolności artystyczne (malowanie na jedwabiu, gra na pianinie, gitarze, twórczość poetycka, prowadzenie teatru szkolnego).

W wypowiedziach polonistów bardzo często pojawiały się gorzkie refleksje na temat sytuacji szkolnej polonistyki. Nauczyciele przytaczali przykłady rozwiązań formalno-prawnych i konkretnych sytuacji z życia szkoły, które nie tylko nie pomagają w realizacji zadań tego najważniejszego przecież przedmiotu w polskiej szkole, ale wręcz szkodzą nauczaniu języka polskiego, budowaniu tożsamości narodowej uczniów.

Wskazując na działania utrudniające realizację procesu dydaktyczno-wychowawczego na języku polskim, poloniści powszechnie uznali za najbardziej szkodliwe wprowadzanie zmian w trakcie roku szkolnego, gdy realizacja programu nauczania jest w toku. Szczególnie emocje budziła zmiana kanonu lektur, wprowadzona w ostatnich dniach sierpnia, tuż przed rozpoczęciem roku szkolnego. W pewnym stopniu odzwierciedlają ją, zebrane w trakcie zajęć, opinie uczestników kursu, dotyczące *Uzasadnienia do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 29 sierpnia 2008 r.*

GRUPA I

- *MEN opowiada się za ograniczeniem kanonu lektur na rzecz większej swobody nauczyciela w doborze tekstów. Naszym zdaniem powoduje to chaos w pracy polonisty, wprowadza niepokój spowodowany troską o uczniów klas III przygotowujących się do egzaminu gimnazjalnego.*
- *Z treści rozporządzenia wynika, że oczekuje się z jednej strony pasji, rozbudzania ciekawości uczniów, a z drugiej i tak narzucona duża liczbę lektur.*
- *Ministerstwo podaje, że „Zasady demokratycznego państwa nie stoją na przeszkodzie, by przedmiotowe rozporządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia: a kto pomyślał o nauczycielach i uczniach?”*

GRUPA II

Założenia i uzasadnienie MENiS dotyczące nowego kanonu lektur nie przekonują nas. Dyskusyjny jest przede wszystkim fragment mówiący o rozbudzaniu czytelniczych pasji ucznia. Proponowany kanon lektur nie wprowadza niczego nowego, interesującego i intrygującego ucznia w wieku gimnazjalnym. Naszym zdaniem, wbrew opinii Instytutu Badań Literackich, nowy kanon zawiera treści wychowawcze. Szereg proponowanych dzieł literackich z pewnością porusza zagadnienia dotyczące zarówno

no zasad moralnych, jak i szeroko pojętej etyki, patriotyzmu etc. Wybór treści lektur jest, naszym zdaniem, nieadekwatny do zainteresowań i zasad funkcjonowania współczesnej młodzieży.

GRUPA III

Nie zgadzamy się ze stanowiskiem MEN, gdyż:

- brak precyzyjnego zapisu kanonu lektur obowiązkowych;
- występują niejasności odnośnie możliwości doboru lektur i niespójności w zapisie (np. „lektura przykładowa”);
- brak spójności między standardami egzaminacyjnymi a kanonem lektur;
- brak korelacji między różnymi poziomami nauczania;
- lektura fragmentów dzieł przynosi zafalszowany obraz całości, prowadzi do błędnej interpretacji przez ucznia;
- zmiany zbyt gwałtowne nie sprzyjają realizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego, wprowadzają niepotrzebny chaos;
- realia systemu klasowo-lekcyjnego uniemożliwiają pracę nad kanonem lektur w stopniu zadowalającym;
- swoboda w doborze lektur i czasie ich realizacji jest pozorna;
- potrzebne jest zwiększenie liczby godzin polskiego!

GRUPA IV

1. Zgadza się z uwagami zgłoszonymi przez IBN PAN – nie można traktować literatury w sposób instrumentalny. W kanonie powinny znaleźć się utwory o charakterze wychowawczym, prowokujące uczniów do dyskusji o współczesnym świecie.
2. Zgadza się ze sformułowanym w uzasadnieniu twierdzeniem, że ważnym celem kształcenia literackiego jest budzenie czytelniczego ciekawości i zainteresowań uczniów. Mamy jednak wrażenie, że praca nad kanonem ma charakter pozorny. W sytuacji, gdy poloniści z trudem realizują dotychczasowe minimum programowe, listę lektur rozbudowuje się o lektury długie i niedostosowane do oczekiwań uczniów („Noce i dni”). Niestety program pracy polonisty zdeteterminowany jest standardami wymagań egzaminacyjnych, nie ma w nim czasu na omawianie lektur interesujących uczniów.
3. Realizacja programu nauczania z języka polskiego wymaga zwiększenia liczba godzin we wszystkich klasach.

GRUPA V

Chcemy:

1. jasnego, obligatoryjnego kanonu lektur;
2. zapewnienie swobody w doborze lektur uzupełniających;
3. zwiększenie liczby godzin języka polskiego we wszystkich klasach!

Uwagi do komentarza MEN:

- prosimy, by nie wprowadzać zbyt częstych zmian w kanonie, nie zaskakiwać nas, nauczycieli w ostatniej chwili nowościami, zwłaszcza w sierpniu, gdy już jesteśmy przygotowani do pracy!

Nauczyciele (zapewne nie tylko) języka polskiego doskonale wiedzą co pomaga, a co przeszkadza im w codziennej pracy z uczniami. Świadczą o tym przytoczone opinie. Ważne jest, czy i na ile, ich stanowisko będzie brane pod uwagę w przebiegających na różnych poziomach procesach decyzyjnych. Czas Świąteczny, to nie tylko czas refleksji, lecz także życzeń. Życzę Państwu i sobie – lecz przede wszystkim Uczniom – jak najlepszej kondycji polskiej szkoły, a szczególnie szkolnej polonistyki. ✦

Bożena Żuk

kierownik kursu grantowego
konsultant ds. edukacji humanistycznej
w ODN w Słupsku

Tworzenie scenariuszy zajęć dydaktycznych z języka polskiego

Nauczyciele, którzy przywykli do konspektów, planów lekcji, potrzebę tworzenia scenariuszy zajęć traktują często jak przedłużenie dobrze im znanych form planowania lekcji. Tymczasem wprowadzona zmiana jest znacznie głębsza, bowiem scenariusz (od łac. słowa *scenarius* – oznaczającego *sceniczny*) implikuje zupełnie nowe podejście metodyczne. Scenariusz lekcji zawiera wskazówki dotyczące realizacji treści kształcenia w taki sposób, aby najlepiej ukazać istotne jej elementy, a jednocześnie doprecyzowuje zachowania uczniów i nauczyciela.

Przygotowując scenariusz możemy przyjąć, że scena dla nauczyciela i uczniów – jako aktorów – jest sala lub pracownia szkolna, rekwizytami jest to wszystko, co stanowi wyposażenie dydaktyczne. Role nauczyciela i uczniów są określone treściami kształcenia oraz typem strategii dydaktycznej – od informacyjnej do multimedialnej – jaką nauczyciel przyjmie w związku z przewidzianymi dla lekcji celami.

W literaturze przedmiotu jest wiele propozycji sposobów projektowania scenariuszy zajęć. **Proponuję zastosować następujący schemat postępowania:**

- 1) sporządzenie ogólnej charakterystyki uczniów;
- 2) ustalenie celów lekcji (w tym celów teleologicznych odnoszących się do świata wartości);
- 3) skonkretyzowanie szczegółowych celów lekcji, zwykle w postaci wiązki celów operacyjnych (instrumentalnych, kierunkowych);
- 4) podział czynności na niewielkie porcje (kroki) w zależności od potrzeb, tych zaś na reguły określające np. epoki, kierunki i prądy literackie, definicje, pojęcia itp. i przykłady (fragmenty tekstu, opisy, charakterystyki, itp.);
- 5) opracowanie problemów wynikających z korelacji pomiędzy poszczególnymi zagadnieniami i ich treścią;
- 6) ułożenie planu realizacji lekcji – podział czynności wskazuje już na to, co wykonuje nauczyciel, a co wykonuje uczeń;
- 7) obliczenie czasu potrzebnego na zrealizowanie poszczególnych zagadnień z uwzględnieniem indywidualnych możliwości uczniów;
- 8) dobór odpowiednich środków dydaktycznych oraz ustalenie sposobów ich wykorzystania;
- 9) opracowanie sposobów skutecznego utrwalania, kontroli i samokontroli opanowania treści przekazywanych na lekcji;
- 10) określenie sposobów oceniania;

- 11) weryfikacja zaprojektowanego scenariusza zajęć w zespole specjalistów i wybranych uczniów;
- 12) napisanie ostatecznej wersji scenariusza i powielenie go zgodnie z potrzebami (opracowano w oparciu o: Antoni Krauz, *Istota przygotowania scenariuszy do prowadzenia zajęć metodą semiprogramowania*, Opole 2001).

Z przyjętego sposobu projektowania scenariusza lekcji wynika jego struktura, która przeważnie obejmuje następujące elementy:

1. **INFORMACJE WSTĘPNE:** etap i rok nauczania, przedmiot nauczania, liczba uczniów, czas trwania lekcji.
2. **TEMAT:**
3. **CELE:** wyraźne określenie tego, czego uczniowie mają się nauczyć w wyniku tej lekcji.
4. **METODY PRACY:**
5. **STRUKTURĘ LEKCJI:** zapis kolejnych czynności nauczyciela i uczniów wraz z opisem ćwiczeń, poleceniami, opisem pracy domowej zadawanej uczniom podczas lekcji.
6. **MATERIAŁY I NIEZBĘDNE WYPOSAŻENIE SALI:** wymieniamy pomoce dydaktyczne (np. podręczniki, mapy, schematy, filmy, dodatkowa literatura), pomoce techniczne (np. rzutnik, magnetowid, magnetofon, komputer itp.), wyposażenie sali (np. stoliki ustawione do pracy grupowej).
7. **ZAŁĄCZNIKI:** materiały pomocnicze rozdawane podczas ćwiczeń np. instrukcje do pracy grupowej, schematy plakatów, tablic i innych elementów wykonywanych podczas lekcji, artykuły z czasopism itp.
8. **BIBLIOGRAFIĘ.**

(Źródło: Konkurs CODN na scenariusz zajęć, Warszawa 2007)

W trakcie zajęć realizowanych przez ODN Słupsku w ramach grantowego kursu Pomorskiego Kuratora Oświaty na temat „Realizacji podstawy programowej z języka polskiego w odniesieniu do kanonu lektur” poloniści wszystkich typów szkół opracowywali scenariusze zajęć z uwzględnieniem zmian proponowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. W dalszej części zamieszczamy przykładowe scenariusze zajęć dotyczące lektur szkolnych.

Przykładowe scenariusze

SZKOŁA PODSTAWOWA

Lekcja wprowadzająca do lektury „Ten obcy”

1. **Informacje wstępne:** klasa VI; język polski; liczba uczniów: 22; czas: 45 min.
2. **Temat:** Każdy z nas ma ulubione miejsce z dzieciństwa...
3. **Cele** – uczeń:
 - mówi na temat otaczającej go rzeczywistości,
 - dba o język wypowiedzi, styl, ortografię, interpunkcję,
 - poprzez twórczość plastyczną wyraża własne emocje związane z domem,
 - zna cechy opisu,
 - wyszukuje fragmenty tekstu literackiego dotyczące miejsca wydarzeń,
 - zna i stosuje terminy: świat przedstawiony, miejsce i czas akcji,
 - posługuje się poznanymi terminami do opisywania zjawisk i sytuacji;
 - korzysta ze „Słownika wyrazów obcych”,
 - jest zmotywowany do poznania całej treści lektury.
4. **Metody pracy:** kolaż, praca z tekstem literackim, dyskusja.
5. **Struktura lekcji:**
 - a) Prezentacja pracy domowej: kolaż „Ulubione miejsce mojego dzieciństwa” wraz z opisem (wybrani uczniowie prezentują swoje prace). Nauczyciel zadaje pytania pomocnicze:
 - Jak to miejsce?
 - Kto może mieć do niego dostęp?
 - Czy chętnie wpuszczacie tam osoby z zewnątrz? (itp.)
 - b) Przygotowanie wystawy wszystkich prac plastycznych wraz z opisami (po sprawdzeniu przez nauczyciela poprawności językowej).
 - c) Zapisanie tematu lekcji: *Każdy z nas ma ulubione miejsce swojego dzieciństwa.*
 - d) Argumentowanie własnych wyborów w oparciu o przygotowane prace.
 - e) Korzystanie z fragmentu opisu wyspy, odszukanego w powieści przez uczniów znających całość lektury. Odnalezienie cech wspólnych tych wszystkich miejsc.
 - f) Wyjaśnienie pojęcia: intruz (w razie potrzeby korzystanie ze „Słownika wyrazów obcych”).
 - g) Wypisanie elementów świata przedstawionego (bez wydarzeń, czyli: miejsce i czas akcji, bohaterowie).

- h) Zadanie domowe:
 - Zastanów się nad znaczeniem tytułu powieści: „Ten obcy”, czyli kto?
 - Odszukaj fragmenty charakteryzujące Zenona Wójcika.
6. **Materiały i niezbędne wyposażenie:**
 - prace uczniów,
 - tekst lektury,
 - tablica do wystawy prac uczniów.
7. **Załączniki:**
 - kserokopie fragmentów powieści.

Scenariusz przygotowali: Magdalena Adamowicz, Edyta Buschmann, Małgorzata Cheba, Ewa Chmielewska, Ewa Lewna, Wioletta Malek, Iwona Stanuch (Lębork, 18.10-22.10.2008).

GIMNAZJUM

1. **Informacje wstępne:** klasa I; czas: 45 min.
2. **Temat:** Jest taki wieczór... Wigilia u Ebenezera Scrooge’a – bohatera „Opowieści wigilijnej” K. Dickensa.
3. **Cele** – uczeń potrafi:
 - określić czas i miejsce utworu,
 - przedstawić treść „Opowieści wigilijnej”,
 - przedstawić tradycje Świąt Bożego Narodzenia,
 - określić stosunek Scrooge’a do świąt,
 - podzielić się własnymi odczuciami, refleksjami na temat przeczytanej lektury.
4. **Metody pracy:** praca z tekstem, pogadanka heurystyczna, metoda sztafety.
5. **Pomoce dydaktyczne:** lektura, zeszyt przedmiotowy.
6. **Przebieg zajęć:**
 - a) Swobodne rozmowy na temat sposobu przeżywania Świąt Bożego Narodzenia w rodzinnych domach uczniów.
 - b) Pogadanka heurystyczna związana z tradycjami dotyczącymi świąt Bożego Narodzenia.
 - c) Przedstawienie treści utworu metodą sztafety.
 - d) Wyszukiwanie fragmentów tekstu odtwarzających przebieg wigilijnego dnia bohatera „Opowieści wigilijnej”.
 - e) Uczniowie (na podstawie tekstu) opisują obraz z życia rodzinnego w Londynie, jego urok w czasie świąt; przytaczają również dowody na to, że utwór Dickensa to opowieść realistyczna, ale też wskazują na wydarzenia wykraczające poza realność.

Powstaje notatka:

Duch	Wygląd	Cel odwiedzin	Przywołane obrazy odnoszące się do życia Scrooge'a	Znamienne cytaty – rady, oskarżenia, ostrzeżenia

- f) Lekcję warto zamknąć wypowiedziami uczniów związanymi z ich refleksjami i odczuciami na temat przeczytanej lektury.
- g) Praca domowa: Uczniowie mają napisać życzenia świąteczne skierowane do Scrooge'a lub do jego siostrzeńca.

Scenariusz przygotowany przez zespół nauczycieli pod kierunkiem Marzeny Warnke z Zespołu Szkół w Lipnicy (Człuchów, 20-21.09.2008).

SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA

- Temat:** Cnota – anachronizm czy wartość wciąż aktualna?
- Główne zagadnienia lekcji:**
 - Zajęcia dotyczą analizy i interpretacji wiersza Zbigniewa Herberta *Pan Cogito o cnocie*. Zawierają także elementy analizy tekstu Platona *Obrona Sokratesa*, co pozwoli poszerzyć wiedzę uczniów na temat filozofa i kluczowego dla jego poglądów pojęcia „cnoty”. Zajęcia mają być próbą odpowiedzi na pytanie postawione w temacie lekcji.
- Cele** – uczeń:
 - czyta ze zrozumieniem dialog Platona,
 - właściwie formułuje odpowiedzi na pytania do tekstu postawione przez nauczyciela,
 - rozumie starożytne pojęcie „cnoty”,
 - dostrzega bezkompromisowość, odwagę i zdecydowanie Sokratesa,
 - analizuje i interpretuje wiersz Herberta,
 - dostrzega analogię między poglądami Sokratesa i Herberta,
 - w dyskusji podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie tematu lekcji (formułuje wnioski).
- Uwagi dotyczące realizacji:**
 - Zajęcia obejmują dwie jednostki lekcyjne. Nauczyciel pracuje metodą problemową. Lekcja może być realizowana w klasie I, przy omawianiu filozofii starożytnej lub w klasie III przy omawianiu liryki współ-

czesnej. W drugim przypadku uczniowie powinni samodzielnie przypomnieć sobie wiadomości na temat Sokratesa i pojęcia „cnoty”.

5. Środki dydaktyczne:

- kserokopie fragmentów *Obrony Sokratesa* oraz wiersza Herberta,
- słownik języka polskiego, słownik filozoficzny.

6. Pojęcia i terminy:

- filozofia, cnota, apologia, bezkompromisowość, personifikacja, ironia*

7. Przebieg lekcji:

- Wprowadzenie.
 - Dyskusja na temat cnoty jako wartości. Czym jest? Jak ją rozumiemy?
- Podanie tematu oraz celów lekcji.
- Analiza fragmentów dialogu Platona.
- Krótką prezentacja (lub przypomnienie) sylwetki Sokratesa.
- Przeczytanie fragmentów *Obrony Sokratesa* (czytanie ze zrozumieniem).

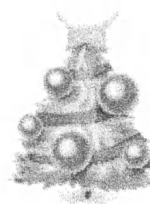
Pytania do tekstu Platona:

 - Jakie zarzuty usłyszał Sokrates w czasie procesu?
 - Od czego wychodzi w swej Apologii?
 - W jaki sposób broni się przed zarzutami?
 - Jak zachowuje się przed wyrokiem?
 - Jak postępuje po usłyszeniu wyroku?
- Podsumowanie. Odpowiedź na pytania:
 - Czym dla Sokratesa jest cnota?
 - Jak ją pojmuje?
 - Czy można go nazwać człowiekiem cnotliwym?
 - Jeśli tak, to dlaczego?

Scenariusz przygotowany przez zespół nauczycieli pod kierunkiem Iwony Płóciennik z II LO w Słupsku (Słupsk, 11.10-18.10.2008) ♦

Bożena Żuk

kierownik kursu grantowego
konsultant ds. edukacji humanistycznej
w ODN w Słupsku

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

O odbyło się w ODN

OD WRZEŚNIA DO LISTOPADA 2008

Kursy doskonalące:

- Realizacja podstawy programowej z języka polskiego w odniesieniu do kanonu lektur (grant) 20 godz. – 6 grup: STO Człuchów, 3 grupy – ODN Słupsk, 2 grupy – SGJ Lębork
- Budowanie pozytywnych relacji i osiągnięcie sukcesów w komunikacji interpersonalnej (grant) 15 godz. – 4 grupy: 2 grupy – ODN Słupsk, Zespół Szkół Nr 3 Lębork, Zespół Szkół Ekonomiczno-Rolniczych Bytów
- Zachowania samobójcze młodzieży – diagnoza i pomoc psychologiczna (grant) 20 godz. – 4 grupy: Zespół Szkół Nr 3 Lębork, 2 grupy – ODN Słupsk, Zespół Szkół Ekonomiczno-Rolniczych Bytów
- Warsztaty: Praca z uczniem zdolnym – 4 godz. – Salezjańskie LO Rumia
- Warsztaty: Umiejętności wychowawcy – 4 godz. – Salezjańskie LO Rumia
- Wspomaganie psychoruchowego rozwoju dziecka metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne – 20 godz. – Zespół Szkolno-Przedszkolny Dębница Kaszubska
- Awans zawodowy nauczyciela – dokumentowanie – 10 godz., ODN Słupsk
- Biblioteka szkolna jako pracownia multimedialna – 10 godz., ODN Słupsk
- Ocenianie wewnątrzszkolne i egzaminy zewnętrzne – analiza i interpretacja, budowanie programów naprawczych – 10 godz., CKU Chojńnice
- Pierwsza pomoc przedmedyczna – 20 godz., Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych Słupsk
- Prawidłowa emisja i higiena głosu – 10 godz., ODN Słupsk
- Prawidłowa emisja i higiena głosu – 4 godz., Zespół Szkół Wicko
- Warsztaty teatralne „Jasełka czy misterium” – 10 godz., ODN Słupsk

W trakcie trwania:

- Studia podyplomowe: Oligofrenopedagogika (uzupełniająca) dla absolwentów kursu kwalifikacyjnego MENiS – 120 godz. przy współpracy z Wyższą Szkołą Humanistyczno-Ekonomiczną w Łodzi
- Kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki – 270 godz., Zespół Szkół Tuchomie

W najbliższym czasie odbędą się:

- Warsztaty: Opracowanie programu rozwoju szkoły – 5 godz., Zespół Szkół Gospodarki Żywnościowej i Agrobiznesu Lębork
- Kurs kierowników wycieczek szkolnych – 10 godz., SP Gołubie
- Specyficzne trudności w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia) – 10 godz., SP Trzebielino
- Jak motywować uczniów do czytania lektur szkolnych – 10 godz., ODN Słupsk
- Zabawa w teatr w rozwoju osobowości dziecka – 10 godz., ODN Słupsk
- Europejskie programy dla edukacji – 10 godz., ODN Słupsk
- Warsztaty muzyczno-liturgiczne – 20 godz., ODN Słupsk
- Choreografia – 30 godz., ODN Słupsk
- Psychologiczne aspekty nauczania języków obcych – 5 godz., ODN Słupsk

Prowadzimy jeszcze nabór na kursy kwalifikacyjne:

- Bibliotekoznawstwo
- Oligofrenopedagogika
- Wychowanie do życia w rodzinie
- Zarządzanie w oświacie

Podsumowanie:

- od września do listopada 2008 roku zorganizowano 14 różnych form doskonalenia w 29 grupach dla 607 nauczycieli.

UWAGA:

- ⇒ Zgłoszenia na kursy oraz warsztaty przyjmujemy telefonicznie: 059 8423567, pocztą elektroniczną: kursy@odn.slupsk.pl, pocztą tradycyjną: ODN Słupsk, ul. Bałtycka 29, oraz osobiście, codziennie w godzinach 8⁰⁰-15³⁰.
- ⇒ Inne kursy organizujemy na życzenie rad pedagogicznych zainteresowanych szkół. ✦

Ewa Misiewicz

konsultant ds. dydaktyki muzyki

*i doskonalenia nauczycieli (organizacja kursów)
w ODN w Słupsku*

Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli

XIV KONFERENCJA DIAGNOSTYKI EDUKACYJNEJ

W dniach 25-27 września 2008 r. w Opolu odbyła się kolejna Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej na temat „Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli”. Problematyka stanowiła jakby lustrzane odbicie ubiegłorocznego spotkania, na którym mówiono o uczeniu się i egzaminach w oczach ucznia. O randze i prestiżu konferencji świadczy Komitet Naukowy, w skład którego weszli m.in. prof. Bolesław Niemiecko, prof. Stanisław Nicieja i prof. Zenon Jasiński (Uniwersytet Opolski), prof. Marian Duczmal (WSZiA w Opolu), prof. Bogusław D. Gołębiak (DSW we Wrocławiu), prof. Leszek Korporowicz (SW im. B. Jańskiego w Warszawie).

Głównymi organizatorami konferencji byli: Polskie Towarzystwo Diagnostyki Edukacyjnej i Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu, wspierane komisjami egzaminacyjnymi z Krakowa i Warszawy. Obrady i dyskusje panelowe miały miejsce w obiektach Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu.

Pierwszego dnia wysłuchano wykładów na obradach plenarnych i dwóch półplenarnych, a przez kolejne 2 dni spotkania odbywały się w 4 równoległych sekcjach. Wykład wprowadzający „Czy egzaminy zakłócają pracę nauczyciela?” wygłosił prof. dr hab. Bolesław Niemiecko. Zdaniem Profesora, między ocenianiem wewnątrzszkolnym a ocenianiem zewnętrznym zachodzi sprzeczność – ocenianie wewnątrzszkolne przebiega w cieniu technologii (oceny zewnętrznej), natomiast należałoby spowodować, aby to ocenianie zewnętrzne pełniło rolę wspierającą i rozwijającą w odniesieniu do oceniania wewnątrzszkolnym. W części wystąpienia dotyczącej skalowania w diagnozie, Bolesław Niemiecko dużą uwagę poświęcił efektowi standardowemu jednej klasy, który pozwala na przedstawienie osiągnięć uczniów w skali równoważników klasy.¹ Jest to skala, dzięki której można przedstawić „osiągnięcia uczniów [...] przez podanie liczby lat i miesięcy uczenia się określonych umiejętności, w których przeciętny uczeń uzyskuje dany poziom osiągnięć”.² Takie przedstawianie postępów uczniów jest wygodne dla nieprofesjonalisty, choć charakteryzuje się niską rzetelnością. Podsumowanie swojego wystąpienia Profesor zawarł w kilku istotnych tezach:

- Uczenie się, gdy jest właściwie kierowane, przynosi rozwój.
- Egzamin, wewnętrzny i zewnętrzny, sprawdza wynik uczenia się.

- Egzamin powinien rejestrować rozwój osiągnięć ucznia.
- Rozwój osiągnięć ucznia stanowi edukacyjną wartość dodaną.
- Rozwój osiągnięć ucznia można przedstawić w skali równoważników klasy.
- Edukacyjna wartość dodana jest różna w różnych strefach poziomu osiągnięć.
- Szkoła o wysokiej edukacyjnej wartości dodanej może być wymagająca i surowa.
- Szkoła o niskiej edukacyjnej wartości dodanej może być lubiana przez uczniów.
- Reakcja szkoły na egzamin zewnętrzny może być relacyjna lub zadaniowa.
- Kierowanie relacyjne i kierowanie zadaniowe [szkołą] cechuje różną skuteczność.

Do mierzenia osiągnięć uczniów w skali równoważników klas nawiązały Teresa Kutajczyk i Barbara Przychodzeń z OKE w Gdańsku. Podczas obrad w sekcji „A. Pomiar dydaktyczny” przedstawiły wyniki prowadzonych badań, w których wykorzystana została skala równoważników klas.³ Bezwzględna edukacyjna wartość dodana może być zastosowana przy diagnozowaniu skuteczności pracy szkoły. Charakteryzuje ona tempo rozwoju osiągnięć uczniów, ale i różnicuje postępy uczniów w zakresie przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych (także wg klas), z uwzględnieniem różnego poziomu osiągnięć po szkole podstawowej. W kolejnej części badań autorki wykazały, że nie zawsze prawdziwe są tezy:

- im „silniejsza” szkoła na wejściu, tym większe tempo rozwoju uczniów,
- szkoła pracująca na wysokim poziomie może przyspieszyć rozwój osiągnięć uczniów „słabych”.

Wyniki badań ilustrowane były zestawieniami pokazującymi związek EWD z równoważnikami klas, a także wykresami linii rozwoju uczniów.

Ciekawe było wystąpienie gościa specjalnego konferencji, dr Joanny Tomkiewicz z CTB/McGraw-Hill w Kanadzie. Przedstawiła ona założenia i procedury konstrukcyjne skal pionowych z języka ojczystego i matematyki.⁴ Dla obserwacji rozwoju uczniów w kolejnych klasach niezbędne są skale pionowe. Do prowadzonych badań wybrano proces konstrukcji skali tzw. „wspólnie egzaminowani” – obok testu właściwego dla danej kla-

sy, uczniowie rozwiązywali test dla klasy programowo niższej i wyższej. Punkty z tych dodatkowych testów nie były wliczane do wyników ucznia. Główne warunki prawidłowego funkcjonowania skal pionowych to: ciągłość programu nauczania w kolejnych klasach i ciągłość standardów edukacyjnych w kolejnych klasach.

O nowej metodzie sprawdzania testów egzaminów zewnętrznych przez egzaminatorów z wykorzystaniem technologii informacyjnej mówił Henryk Szaleniec.⁵ Przedstawił on wyniki pilotażu e-oceniań, realizowanego w 2008 roku pod patronatem CKE w ramach projektu „Monitorowanie efektu egzaminatora oraz przygotowanie wprowadzenia oceniania z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych (Elektronic Marking)”.

Trochę statystyki i informacji ogólnych o konferencji:

- zaprezentowano łącznie 60 referatów, których autorami były 72 osoby,
- wśród autorów wystąpień było 4 profesorów i 27 doktorów,
- w części plenarnej o tematyce ogólnej „Perspektywy diagnostyki edukacyjnej” przedstawiono 16 referatów; pozostałe wygłoszono w części konferencji o tematyce „Problemy i wyniki szczegółowe” – w sekcjach: „A. Pomiar dydaktyczny”, „B. Humanistyka”, „C. Przedmioty ścisłe”, „D. Diagnostyka i egzaminy”,
- 18 referatów przygotowały okręgowe komisje egzaminacyjne,
- 9 wystąpień nawiązywało do edukacyjnej wartości dodanej (analiza wyników, wykorzystanie do badań itp.),
- referaty w sekcjach „A. Pomiar dydaktyczny” i „C. Przedmioty ścisłe” zdecydowanie osadzone były w matematycznym obszarze pojęciowym (stosowanie wskaźników statystycznych, obliczeń itp.), natomiast wystąpienia w sekcjach „B. Humanistyka” i „D. Diagnostyka i egzaminy” miały bardziej charakter rozważań humanistyczno-psychologicznych,
- przemyslenia i badania prezentowane w sekcji „C. Przedmioty ścisłe” dotyczyły takich przedmiotów nauczania jak: matematyka, geografia, przyroda, fizyka, biologia i chemia; w sekcji „B. Humanistyka” dotyczyły przedmiotów: historia, wiedza o społeczeństwie, język angielski i język polski.

Organizatorzy konferencji zadbali o niecodzienny program dodatkowy. Ciekawym opowieściom prof. Stanisława Niciei o Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie i Wzgórzu Uniwersyteckim w Opolu towarzyszyły

niezwykły klimat wnętrza i otoczenia budynku uniwersyteckiego. Ponadto uczestnicy konferencji wzięli udział w wycieczce do Brzegu, gdzie w starym zamku obejrzeli pamiątki po piastowskich książętach, a wieczorem spotkali się na uroczystej kolacji.

Konferencja była wielowątkowa. Stanowiła jednak „mocne uderzenie w zakresie edukacyjnej wartości dodanej (EWD). To było zasługą grupy badawczej kierowanej przez dr. Romana Dolatę, a także referatów dr. Joanny Tomkowicz i mgr. Radosława Sterczyńskiego”.⁶ Obok matematycznego modelowania wartości dodanej i regresji, obejmowała analizy poglądów nauczycieli i uczniów, przeglądy aktualnej literatury i relacje z badań diagnostycznych w szkołach i komisjach egzaminacyjnych. Sam przebieg konferencji i materiały wydane w formie książkowej mogą stanowić inspirację do dalszego działania.⁷ ✦

*Jolanta Gierszewska, Tamara Kropiowska,
Jerzy Paczkowski, Bożena Żuk
uczestnicy konferencji
konsultanci w ODN w Słupsku*

PRZYPISY:

1. B. Niemierko swój referat oparł na badaniach terenowych Wydziału Badań i Analiz OKE w Gdańsku
2. B. Niemierko, *Czy egzaminy zakłócają pracę nauczyciela?* [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczyciela*, Red. B.Niemierko i M.K.Szmigiel, PTDE Opole 2008, s.28
3. T. Kutajczyk, B.Kutajczyk, *Diagnostowanie postępu edukacyjnego uczniów w gimnazjum*, [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczyciela*, Red. B.Niemierko i M.K.Szmigiel, PTDE Opole 2008, s.226-236; T.Kutajczyk, B.Przychodzeń, *Uwarunkowania tempa rozwoju osiągnięć uczniów w gimnazjum wiejskim*, [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczyciela*, Red. B.Niemierko i M.K.Szmigiel, PTDE Opole 2008, s.260-272
4. Joanna Totkowicz, *Development and Use of Vertical Scales to Measure Student Achievement*, [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczyciela*, Red. B.Niemierko i M.K.Szmigiel, PTDE Opole 2008
5. H. Szaleniec, D. Węziak-Białowolska, *Czy e-oceniań może zapewnić większą rzetelność punktowania?* [w:] *Uczenie się i egzamin w oczach nauczyciela*, Red. B.Niemierko i M.K.Szmigiel, PTDE Opole 2008
6. B. Niemierko, *Podsumowanie konferencji*; patrz: http://www.ptde.org/file.php/1/XIV_KDE_OPOLE/XIV_KDE_Podsumowanie.pdf
7. Z. przedmowy do: *Uczenie się i egzamin w oczach nauczyciela*, Red. B.Niemierko i M.K.Szmigiel, PTDE Opole 2008

Projekt EUROPE NET RELACJA Z WIZYTY W ÄNGELHOLM

W dniach 14-16 października 2008 r. odbyło się spotkanie w Ängelholm (w Szwecji). Było to przedostatnie spotkanie w ramach realizowanego w ODN projektu EUROPE NET (ostatnie – kończące projekt, odbędzie się w Słupsku).

W pierwszym dniu wizyty pokazano nam Folk Highschool w miejscowości Munka-Ljungby. Dyrektor szkoły udzieliła nam wyczerpującej informacji na temat miejsca tego typu placówek w szwedzkim systemie edukacji, ciekawie opowiedziała o historii szkoły i jej dniu dzisiejszym, a także oprowadziła nas po obiektach placówki. Folk School, która stwarza ludziom dorosłym (głównie młodemu) drugą – trzecią szansę, zrobiła na nas duże wrażenie (patrz: Dorota Werbińska „Informator Oświatowy” nr 5/2008, s.47 „Folkbildning. Powszechna samokształcenie”).

Po powrocie do Ängelholm wzięliśmy udział w spotkaniu z dyrektorem Centrum Kultury i Rekreacji, a kilkoro z nas uczestniczyło w lekcji języka szwedzkiego dla imigrantów.

15 października zaprezentowano uczestnikom projektu Campus Helsingborg, filię Lund University. Powstała ona w Helsingborg kilka lat temu w budynku byłej fabryki gumy, w bezpośrednim sąsiedztwie portu. Kształci się tam ok. 900 studentów, studiując m.in. turystykę, ekonomię, ochronę zdrowia, biologię morza, komunikację. W odróżnieniu od dużych uczelni, np. takich jak macierzysty Uniwersytet w Lundzie (45 tys. studentów), Campus Helsingborg może w większym stopniu zapewnić indywidualne programy kształcenia, a także większą pomoc w rozwiązywaniu różnego rodzaju indywidualnych problemów. Kampus z dużą biblioteką stanowi najważniejszy ośrodek tego typu w mieście, gdzie nie ma już bibliotek publicznych.

Po południu czekał nas rejs promem do Elsinor w Danii i zwiedzanie Muzeum Sztuki Współczesnej Louisiana w Humlebaek.

W ostatnim dniu pobytu w Szwecji odwiedziliśmy Railway School w Ängelholm. Szkoła prowadzi kursy teoretyczne i praktyczne dla pracowników kolei: maszynistów, obsługi technicznej itp. Kursy prowadzone są na zlecenie pracodawców w zależności od zapotrze-

bowania na konkretne kompetencje. Czas trwania kursów, jak i liczba uczestników zależą od charakteru szkolenia. Pokazano nam też pracownię, gdzie pracownicy kolei (zawiadowcy stacji, dyżurni ruchu) kształcą swoje umiejętności w zakresie obsługi linii kolejowych, szybkiego wykrywania uszkodzeń trakcji itp. Mogliśmy również zwiedzić Muzeum Kolejnictwa ze wspaniałymi eksponatami oraz doświadczyć podróży pociągiem (starym zabytkowym oraz super szybkim nowoczesnym) w specjalnym symulatorze.

Po południu przedstawiono nam informacje na temat uznawania kwalifikacji dorosłych poprzez portfolio. Znaczenie tego typu samooceny odgrywa w ocenianiu dorosłych w Szwecji niepomniernie ważniejszą rolę niż w Polsce. Po spotkaniu mogliśmy zwiedzić nowe obiekty biblioteki.

Na zakończenie wizyty odbyło się spotkanie wszystkich uczestników projektu. Miało ono miejsce w bibliotece w Ängelholm i dotyczyło ewaluacji całego projektu. Omówiono również program wizyty w Polsce oraz możliwość kontynuowania projektu.

Na spotkaniu ustalono, że:

- wizyta w Polsce odbędzie się 18-22 maja 2008 r.;
- prace związane z projektem zostaną podsumowane na spotkaniu w Słupsku na podstawie nadesłanych wcześniej (do końca kwietnia) prezentacji z poszczególnych krajów uczestniczących w projekcie;
- z inicjatywy grupy polskiej przeprowadzone zostanie badanie oceniania dorosłych i wpływu sposobu oceniania na ich motywację do uczenia się. Konsultanci ODN opracują ankietę badawczą. Po konsultacji z partnerami zagranicznymi, ankietę zostanie przeprowadzona we wszystkich krajach partnerskich do końca marca 2009 r. Wyniki zostaną opracowane przez nas i zaprezentowane na majowym spotkaniu.

Przygotowując wizytę w Słupsku weźmiemy pod uwagę zainteresowanie partnerów zagranicznych funkcjonowaniem systemu edukacji w Polsce na różnych szczeblach. ♦

Tamara Kropiowska

*konsultant ds. diagnozy edukacyjnej
i przedmiotów przyrodniczych
w ODN w Słupsku*

Folkbildning POWSZECHNE SAMOKSZTAŁCENIE

Koncepcja skandynawskich szkół Folkbildning datuje się od ponad stulecia. Choć zapoczątkowana w Danii, w Szwecji szkoły tego typu od początku cieszyły się dużym powodzeniem, a ich eksplozja nastąpiła w latach 20-tych poprzedniego wieku. Zwykle powstawały na obszarach o niskim poziomie wykształcenia społeczeństwa, stanowiąc swego rodzaju odpowiedź na tęsknotę za wiedzą i pragnienie wpływania na rozwój społeczeństwa. Nawet dzisiaj naczelnym mottem tych szkół jest prawo każdego do wiedzy i rozwoju. Ponadto wszystkie szkoły Folkbildning charakteryzują się następującymi cechami:

- uczestnictwo w nich jest dla słuchacza nieprzymusowe,
- słuchacze mają wpływ na treść aktywności,
- doświadczenia każdego słuchacza są brane pod uwagę,
- szkoły ściśle współpracują z organizacjami wolontarnymi, pozarządowymi, stowarzyszeniami, itp. wzmacniając tym samym koncepcję społeczeństwa obywatelskiego.

Obecnie w całej Szwecji istnieje 148 szkół typu folk. Ich słuchaczami są dorośli posiadający co najmniej 18 lat, zaś pierwszeństwo uczęszczania mają osoby o niskim wykształceniu. Kursy odbywają się na różnych poziomach i obejmują różne profile. Kursy dłuższe trwają od 1 do 3 lat, wszystkie są nieodpłatne, a uczniowie mogą ubiegać się o dodatkową pomoc finansową. Oferowane kursy dzielą się na dwa rodzaje: kursy ogólnokształcące obejmujące takie przedmioty jak język szwedzki, język angielski, matematykę, historię, biologię, fizykę, chemię i wychowanie obywatelskie oraz kursy specjalistyczne. Kursy ogólnokształcące, które mogą nadawać kwalifikacje potrzebne do studiów uniwersyteckich, są ważną częścią działalności wszystkich szkół tego typu. Każdego semestru uczęszcza do nich około 13.000 słuchaczy. Kursy specjalistyczne, które mogą dotyczyć takich dziedzin jak muzyka, media, rękodzielnicтво, teatr, języki obce, prewencyjna opieka zdrowotna czy turystyka, koncentrują się na wybranych obszarach. Niektóre z nich odnoszą się do edukacji zawodowej, a po ich ukończeniu można zostać liderem rekreacji młodzie-

ży, pedagogiem dramy, dziennikarzem czy asystentem w gabinecie zabiegowym. Około 13.500 osób jest słuchaczami kursów specjalistycznych każdego semestru. Kursy krótkie również dotyczą różnych obszarów. Uczęszcza na nie semestralnie około 80.000 słuchaczy.

Koncepcja kształcenia Folkbildning jest w dużej mierze finansowana budżetowo, lecz rząd wytycza jedynie ogólne cele działalności szkół. Zwolnienie od kontroli szczegółowej pociąga za sobą dużą odpowiedzialność. Choć przeprowadzane działania opierają się o postulaty rządowe, oznacza to, że same szkoły muszą analizować swoje potrzeby. Szwedzka Rada Narodowa Edukacji Dorosłych, która rozdziela dotacje do szkół tego typu dokonuje regularnych ewaluacji działalności szkół. Pod uwagę bierze się istotę i efekty podejmowanych działań, zarówno w odniesieniu do indywidualnych słuchaczy, jak i całego społeczeństwa. Metodą pozyskiwania informacji są zwykle ankiety adresowane do uczestników szkoleń, choć bada się także wybrane obszary, do których często należą możliwości oferowane niepełnosprawnym czy kształcenie na odległość. Większość ewaluacji przeprowadza się we współpracy z uniwersytetami. ✦

Dorota Werbińska
konsultant ds. języka angielskiego
w ODN w Słupsku

Forum nauczycieli-bibliotekarzy

Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu była organizatorem już VII Elbląskiego Forum Nauczycieli Bibliotekarzy. Tegoroczne spotkanie (22.10.2008 r.) przebiegało pod hasłem „Działalność informacyjna bibliotek systemu oświaty a potrzeby społeczeństwa informacyjnego”.

Celem organizatorów konferencji była próba znalezienia odpowiedzi na pytania: W jaki sposób biblioteka ma realizować usługi informacyjne, aby spełniały oczekiwania użytkowników? Co jeszcze możemy zaoferować czytelnikom, aby zaspokoić ich potrzeby informacyjne? Czy e-learningowe narzędzia są dla bibliotek szansą, czy zagrożeniem? Czy blogi i komunikatory staną się obowiązkowe w każdej bibliotece? Jak poruszać się w „oceanie” informacji, którym jest Internet?

„Działalność informacyjna bibliotek szkolnych – wybór czy konieczność?” – to temat referatu pracownika naukowego Uniwersytetu Wrocławskiego Haliny Rusińskiej-Giertych. Agata Walczak-Niewiadomska (Uniwersytet Łódzki) mówiła o nowoczesnych środkach komunikacji internetowej. Przedstawiła nowe formy przekazu informacji elektronicznej (blogi, RSS, katalogi, formularze zapytań itp.) oraz możliwość ich zastosowania w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych. Omówiła przykładowe zastosowania środków komunikacji internetowej w bibliotekach polskich i zagranicznych, a także spróbowała odpowiedzieć na pytanie, w jakim stopniu wymienione formy mogą być wykorzystane w bibliotekach systemu oświaty. Aniela Florkiewicz z Filii W-MBP w Iławie przedstawiła działalność informacyjną biblioteki pedagogicznej, która, obok zaspokajania potrzeb czytelniczych, należy do podstawowych zadań każdej placówki bibliotecznej (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 29.04.2003 r.)

Danuta Brzezinska – zastępca prezesa Rady Głównej Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, ekspert zespołu przygotowującego projekt obecnej reformy programowej – podzieliła się swoimi refleksjami na temat zapisów dotyczących bibliotek szkolnych i pedagogicznych w nowej podstawie programowej.

Jak szukać, żeby nie z(a)blądzić w Internecie radził uczestnikom forum Jerzy Dorożko – konsultant ds. informatyki z W-M ODN w Elblągu. Przykładowe wykorzystanie Moodla (Modular Object – Oriented Dyna-

mic Learning Environment), czyli Modułowego Dynamicznie Zorientowanego Obiektowo Środowiska Nauczania przedstawił Mateusz Paradowski z W-M BP w Elblągu. Gabriela Bąk, nauczyciel z Zespołu Szkół Urszulańskich w Rybniku, przekazała kilka praktycznych rad jak stworzyć atrakcyjną i funkcjonalną witrynę biblioteki szkolnej. ♦

*Dorota Iwanowicz, Elżbieta Pliszka,
Marzena Tuliszka*

*uczestnicy konferencji, Pracownia Informacji
Pedagogicznej i Wydawnictw w ODN w Słupsku*

Program eTwinning

Kurs: Jak uczestniczyć w Programie eTwinning?

Adresat: Czynnici nauczyciele różnych przedmiotów, którzy chcą podjąć współpracę międzynarodową ze szkołą partnerską w ramach Programu eTwinning.

Cele: poznanie zasad programu eTwinning, ▪ poznanie wyników osiąganych w istniejących partnerstwach, ▪ budowanie kompetencji międzykulturowej, ▪ poznanie narzędzi komunikacji dostępnych na portalu i poza nim, ▪ rozwój kompetencji językowej w zakresie współpracy, ▪ przygotowanie środowiska do podjęcia współpracy we własnej szkole, ▪ zarejestrowanie szkoły w portalu eTwinning, ▪ przygotowanie własnej oferty do programu, ▪ przygotowanie do systematycznej pracy.

Kolejna edycja kursu wirtualnego rozpocznie się w lutym 2009 r. Kurs jest bezpłatny, trwa 10 tygodni.

Wakacyjny kurs na Malcie

Stale zwiększająca się rola technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji przynosi znaczącą zmianę roli nauczyciela. Pedagog, czując potrzebę korzystania z technologii i uświadamiając sobie jej potencjał w stosunku do edukacji, musi przygotować się na to, aby znaleźć w TI sojusznika. **Kurs „Technologie informacyjno-komunikacyjne w nauczaniu projektowym”** przedstawia te kwestie w zarysie oraz pomaga nauczycielom przygotować się do adaptacji w nowej roli jako eksperta w planowaniu doświadczeń związanych z uczeniem się. Zapraszamy nauczycieli zainteresowanych realizacją projektów eTwinning do udziału w wakacyjnym kursie na Malcie. ♦

Szczegółowe informacje: www.etwinning.pl

(D.I.)

Comenius Regio

NOWY PROGRAM UNII EUROPEJSKIEJ DLA SZKÓŁ

19 listopada 2008 r. na konferencji w Warszawie, zorganizowanej przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji zaprezentowano nową akcję *Comenius Regio*, która jest częścią programu *Uczenie się przez całe życie* (dawny Socrates). W październiku 2006 r. Parlament Europejski zaplanował nowy typ działań polegających na budowaniu partnerstw między instytucjami odpowiedzialnymi za edukację szkolną, w celu wspierania współpracy na poziomie lokalnym.

Celem *Comenius Regio* jest wzmocnienie europejskiego wymiaru edukacji poprzez promowanie współpracy między lokalnymi i regionalnymi władzami oświatowymi w Europie, realizacja celów programu *Comenius*, a w konsekwencji wzbogacenie oferty edukacyjnej dla uczniów. Partnerstwa w ramach programu dają możliwość wzajemnego uczenia się, wymiany najlepszych praktyk, rozwijania współpracy międzynarodowej, w tym przygranicznej.

Innowacyjność programu polega na tym, że chce on integrować formalną naukę w szkole z możliwościami jakie stwarza sfera nieformalnego uczenia się. Chodzi tu głównie o zaangażowanie w projekty:

- władz lokalnych i regionalnych, które odgrywają ważną rolę w edukacji na własnym terenie;
- instytucji odpowiadających za uczenie się nieformalne, czyli: biblioteki, muzea, kluby sportowe, stowarzyszenia rodziców i uczniów.

W skład grupy ze strony polskiej realizującej projekt muszą wejść co najmniej trzy podmioty:

- jednostka lokalnej władzy oświatowej;
- szkoła;
- inna organizacja działająca na rzecz oświaty.

Podobny skład muszą mieć partnerzy zagraniczni. Do realizacji projektu wymagane są co najmniej dwa kraje, w tym jeden z krajów musi być członkiem Unii Europejskiej. Wniosek o dofinansowanie realizacji projektu składa jednostka samorządu terytorialnego, pełni ona rolę koordynatora w regionie i odpowiada za rozliczenie finansowe projektu. Termin składania wniosków upływa 20 lutego 2009 r. Wysokość dofinansowania uzależniona jest od ilości zaplanowanych wyjazdów zagranicznych oraz wydatków na pozostałe działania w projekcie. Koszty personelu instytucji, które biorą udział w projekcie są traktowane jako wkład własny. Czas realizacji wynosi 2 lata. Komisja Europejska przewiduje, że średni koszt projektu będzie wynosił ok. 30.000-40.000 euro.

Wniosek o dofinansowanie projektu w ramach *Comenius Regio* musi zawierać następujące elementy:

- dane instytucji biorących udział;
- oświadczenie;
- charakterystyka regionów z których pochodzą partnerzy projektu;
- cele i tematyka projektu;
- opis podejmowanych działań w trakcie realizacji;
- podział zadań między partnerami;
- opis sposobu zarządzania projektem i komunikacji między partnerami;
- wpływ projektu na beneficjentów i środowiska, europejska wartość dodana;
- wpływ na grupy docelowe, np. nauczycieli, uczniów;
- monitoring i ewaluacja;
- zgodność celami programu Comenius;
- upowszechnianie i wykorzystanie rezultatów;
- budżet projektu.

Tematyka projektów *Comenius Regio* może dotyczyć organizacji edukacji, współpracy szkół z partnerami lokalnymi oraz wszystkich wspólnych problemów edukacji szkolnej. Przykładowa tematyka projektów:

- współpraca regionów przygranicznych, np. rozwinięcie trwałej wymiany uczniów i nauczycieli;
- uczenie się międzypokoleniowe, np. nauka z pomocą ludzi starszych, wykorzystująca ich doświadczenia;
- szkoła jako centrum aktywności środowiska lokalnego, tzn. wykorzystanie możliwości jakie daje szkoła poza godzinami lekcyjnymi.

Program *Comenius* wspierany jest przez:

- koordynatorów wojewódzkich – wizytatorów kuratorów;
- trenerów wojewódzkich – specjalistów w edukacyjnej pracy z dorosłymi.

Kontakt do nich znajduje się na stronie: www.comenius.org.pl/index.php/ida/56/. Dodatkowe informacje na temat programu *Comenius Regio* można uzyskać na stronach internetowych: www.comenius.org.pl, www.ec.europa.eu/education/comenius lub bezpośrednio w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji u Agnieszki Fijałkowskiej pod telefonem (022) 48 31 210. ♦

Grażyna Wieczorek

konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw w ODN w Słupsku

KONFERENCJA

Jak kształcimy uczniów w obszarach wyznaczonych standardami egzaminacyjnymi?

25 listopada 2008 r. w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Słupsku, w imieniu Zdzisława Szudrowicza – Pomorskiego Kuratora Oświaty, gości powitała Teresa Lis – dyrektor Delegatury KO w Słupsku. Adresatami konferencji byli dyrektorzy i nauczyciele przedszkoli oraz szkół wszystkich typów. Spotkanie zorganizowało Kuratorium Oświaty w Gdańsku i Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Uczestniczyło w nim około 200 osób.

Celem konferencji było poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: *Jak kształcić uczniów w obszarach wyznaczonych standardami egzaminacyjnymi?*

Wykład inauguracyjny „W poszukiwaniu uwarunkowań sukcesu na egzaminie” wygłosił dr Henryk Szaleniec. Teresa Kutajczyk z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku mówił o uwarunkowaniach rozwoju osiągnięć poznawczych uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z terenu Słupskiej Delegatury Pomorskiego Kuratorium Oświaty. Andrzej Kordylas – dyrektor Zespołu Szkół w Dąbnicy przedstawił wpływ szkolnych czynników na rozwój uczniów i ich przygotowanie do egzaminu zewnętrznego, natomiast Jacek Goreński, dyrektor Gimnazjum w Objeździe, podzielił się doświadczeniami wynikającymi z pracy nauczycieli i uczniów w zakresie podnoszenia jakości kształcenia. Teresa Lis – dyrektor Słupskiej Delegatury Kuratorium Oświaty omówiła działania dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjów w zakresie podwyższania wyników egzaminów zewnętrznych. Podnoszenie efektów kształcenia uczniów poprzez współdziałanie organów prowadzących z dyrektorami szkół było tematem wystąpienia Leszka Kulińskiego – wójta Gminy Kobylnica. Konsultanci z Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – Jerzy Paczkowski i Bożena Żuk mówili o roli doskonalenia nauczycieli w podnoszeniu efektów kształcenia uczniów i o ofercie słupskiego ODN.

Na zakończenie konferencji Bożena Żuk odczytała wnioski:

- Do procesu zarządzania szkołą warto włączyć zarządzanie sukcesem i wiedzą, ponieważ zarządzanie sukcesem jest tak samo istotne, jak poznanie sposobów jego osiągania.
- Pytajmy uczniów o ich marzenia, plany, aby pomóc im w określeniu celu, do którego zmierzają i tego co chcą osiągnąć w życiu.
- W ocenianiu wewnątrzszkolnym bardzo istotne są komunikaty kierowane do ucznia – należy mówić uczniowi o tym, co potrafi, a nie tylko o tym, co powinien umieć, wiedzieć.

- Wyniki badań prowadzonych przez OKE w Gdańsku pokazują, że jest możliwa taka praca szkoły, która pozwala nie zmarnować talentu i możliwości intelektualnych uczniów; dobrze przygotować ich do egzaminów i dalszej nauki.
- Z badań prowadzonych przez wizytatorów Słupskiej Delegatury Kuratorium Oświaty w Gdańsku wynika, że dyrektorzy szkół oczekują ze strony: OKE, PPP, placówek doskonalenia, organów prowadzących, organów nadzoru pedagogicznego – konkretnych działań wspierających ich pracę.
- Wskazane byłoby wsparcie merytoryczne tych, spośród organów prowadzących szkoły, które chcą mieć wpływ na jakość pracy prowadzonych przez siebie placówek.
- Z praktyki szkolnej wynika, że w procesie kształcenia uczniów skuteczniejsze jest posługiwanie się przez nauczycieli metodami holistycznymi, odwołującymi się do wszechstronnego rozwoju uczniów.
- Dyrektorzy szkół oczekują dostosowania testów egzaminacyjnych do możliwości uczniów z obniżonymi wymaganiami edukacyjnymi oraz wydłużenia czasu ich pracy.
- Istnieje potrzeba przeprowadzenia profesjonalnych badań kontekstu socjologicznego i psychologicznego wyników egzaminów zewnętrznych uzyskiwanych przez uczniów pochodzących z obszarów defaworyzowanych.
- Na terenach zaniedbanych gospodarczo, na których szkoła przede wszystkim pełni funkcje opiekuńczo-wychowawcze istnieje potrzeba większej pedagogizacji rodziców.
- Poradnie psychologiczno-pedagogiczne powinny wspierać nauczycieli w pracy z uczniami z obniżonymi wymaganiami edukacyjnymi. Nauczycielom potrzebna jest nie tylko informacja o wynikach przeprowadzonej diagnozy uczniów dysfunkcyjnych, lecz również oczekują oni profesjonalnych wskazówek na temat sposobu pracy z uczniem, który ma określone problemy psychologiczne. ✦

*Jolanta Gierszewska, Dorota Iwanowicz,
Bożena Żuk
uczestnicy konferencji
konsultanci w ODN w Słupsku*

Teksty niektórych wystąpień publikujemy w dziale „Informacje, opinie, propozycje”

Nauczyciel Nauczycieli

W uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata – 23 listopada 2008 r. – z inicjatywy księdza Władysława Stec-Sali, Wizytatora Katechetycznego Dekanatu Słupsk – Zachód, w parafii św. Józefa Oblubieńca NMP miało miejsce I SPOTKANIE NAUCZYCIELI I KATECHETÓW miasta Słupska i okolic. Wykład do zgromadzonych w kościele osób wygłosił ksiądz Henryk Romanik, wykładowca Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie. W związku z trwającym od 29 czerwca 2008 r. do 28 czerwca 2009 r. jubileuszem – dwutysięcznej rocznicy urodzin Apostoła Narodów – temat wykładu brzmiał: „Święty Paweł Apostoła – Nauczyciel Nauczycieli”.

Ksiądz Henryk Romanik w swojej gawędzie o świętym Pawle przybliżył biblijny portret tej postaci. Urodzony w Tarsie (na pograniczu dzisiejszej Turcji i Syrii), z rzymskim obywatelstwem, faryzeusz, mówił popularną greką (*koine dialektos*), ale również władał łaciną, językiem hebrajskim i aramejskim. Zanim jednak posiadał sztukę pisania i czytania, w wieku pięciu lat doskonale znał dzieje Izraela i psalmy (tak jak każde dziecko izraelskie). Następnie uczęszczał do szkoły przy synagodze, w której uczył się rozumienia tekstu, aby stać się Bar Micwa (*synem prawa*) – co odpowiada naszemu bierzmowaniu.

Ksiądz profesor, mówiąc o Szawle z Tarsu, wspominał Gamaliela – jednego z siedmiu najgłośniejszych nauczycieli prawa żydowskiego, pod kierunkiem którego Paweł dogłębnie poznał prawo Mojżeszowe (Dz 22, 3). Wyuczył się również ciężkiego rzemiosła – wyrobu namiotów (por. Dz 18, 3), co później pozwoliło mu zarabiać na własne utrzymanie i nie być ciężarem dla Kościołów (por. Dz 20, 34; 1 Kor 4, 12; 2 Kor 12, 13-14).

Przez kilka lat Paweł na stałe przebywał w Jerozolimie, studiując tam w wyższej szkole rabinicznej. Dał się poznać jako gorliwy faryzeusz, ściśle przestrzegający przepisów prawa Mojżeszowego i zacięty wróg rodzącego się Kościoła, aż do dnia, gdy Chrystus objawił mu się w drodze do Damaszku. Wezwany po imieniu przez Zmartwychwstałego, rozpoczął nowy etap w życiu, jako wybrany przez Boga.

W szkicach do portretu Szawła – Pawła należy uwzględnić korzenie obu tych imion. Pierwszy to namaszczony przez proroka król Izraela Saul, a drugi – Sergiusz Paweł (gr. *paulos* oznacza kogoś skromnego, pokornego, niepozornego), rzymski gubernator Cypru, interesujący się religią żydowską i nawrócony na chrześcijaństwo. Apostoła prawdopodobnie nosił oba te imiona do końca życia (por. Dz 13, 9), lecz najważniejszą jego tożsamością była wiec z Chrystusem Panem.

Ksiądz Profesor wspominał również o pobycie apostoła Pawła w Efezie i Atenach, gdzie dał się poznać jako nauczyciel biegle posługujący się językami i argumentami, stosując greckie techniki retoryczne (np. diatrybę stoicką – stawia pytania, jakby odpowiadał sobie) i żydowskie

metody interpretacji biblijnej. To właśnie doskonała znajomość spisane go objawienia, Biblii hebrajskiej i jej greckiego przekładu, używanego w diasporze (Septuaginta), pozwalała mu wdawać się w spory z największymi autorytetami epoki w Jerozolimie i Rzymie, na prowincji i w centrach duchowych.

Kończąc gawędę o świętym Pawle, ksiądz Henryk Romanik przytoczył słowa z 2 Tm 3, 14-17: „Ty natomiast trwaj w tym, czego się nauczyłeś i co ci powierzono, bo wiesz, od kogo się nauczyłeś. Od lat bowiem niemowlęcych znasz Pisma Święte, które mogą cię nauczyć mądrości wiodącej ku zbawieniu przez wiarę w Chrystusie Jezusie. Wszelkie Pismo od Boga natchnione [jest] i pożyteczne do nauczania, do przekonywania, do poprawiania, do kształcenia w sprawiedliwości – aby człowiek Boży był doskonały, przysposobiony do każdego dobrego czynu” i życzył nam, aby Pismo Święte, ta najważniejsza Księga wychowywała nas do spotkania z Chrystusem, aby rok jubileuszowy pomógł nam w zaprzyjaźnieniu się z Pawłem, Apostołem Narodów.

Po wykładzie odprawiona została Msza św., której przewodniczył ksiądz Henryk Romanik. W związku z tym, iż tak jak wspomniałam na wstępie – spotkanie i Msza św. – towarzyszyły Uroczystości Chrystusa Króla, w przepiękną i bogatą liturgię Słowa Bożego włączyły się osoby, które na co dzień prowadzą katechezy w naszych słupskich szkołach. Czytanie z księgi proroka Ezechiela przeczytała siostra nazaretanka – ss. Modesta, Psalm 23 zaśpiewała Grażyna Maciejewska, czytanie drugie, z Listu św. Pawła apostoła do Koryntian – przeczytała Maria Kiepuszewska, a modlitwę wiernych zaśpiewała siostra Dobromiła – nazaretanka.

Na zakończenie warto przypomnieć niektóre myśli z homilii księdza Henryka Romanika, gdyż warto przekazać je innym.

„Cokolwiek nie uczyniliście jednemu z tych braci najmniejszych” tego nie uczyniliście wobec Przewodnika i Mistrza. Kapłan zachęcał każdego z nas, aby stanąć w prawdzie o sobie, aby właśnie w uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata, zatrzymać się i poznać prawdę o swoich myślach, ale i o swoich zaniedbaniach. Jak fragment ogrodu, czy parku, kiedy jest zaniedbany, zarasta chaszczami, tak nasze wnętrza: potrzebuje zatrzymania i głębszego spojrzenia, a nawet zawstydzenia.

Kapłan zadając pytanie: „jaką pozycję zajmuje w moim życiu telewizor i Biblia?”, zachęcił nas do wyciszenia swojego domu, sumienia, poprzez wyłączenie telewizora i podjęcia POSTU CISZY. Post ciszy jako ofiara, za tych, których tu nie ma. Uwrażliwił nas na poczucie wzajemnej odpowiedzialności, by gadające pudło nie rządziło nami – tylko POST – JAKO OFIARA podjęta na progu nowego roku liturgicznego, jako nasze zbliżenie się do Chrystusa i świadome oczekiwanie na przyjście Pana. ♦

Maria Kiepuszewska

katecheta

w Gimnazjum nr 4 w Słupsku

OLIMPIADY KONKURSY IMPREZY

Zachowaj Trzeźwy Umysł

Uczniowie klasy III F z Gimnazjum nr 5 w Słupsku zdobyli główną nagrodę w Ogólnopolskim Konkursie Zachowaj Trzeźwy Umysł – Nasze Mocne Strony. Nagrodą tą był wyjazd na „Zieloną Szkołę”.

19 września 2008 r. nagrodzeni uczniowie z Gimnazjum nr 5 w Słupsku, dyrektor Gimnazjum – Barbara Kujat i nauczycielka – Halina Krupa uczestniczyli w Warszawie w rozdaniu nagród w konkursie „Zachowaj trzeźwy umysł” – Nasze Mocne Strony. Uroczystość odbyła się w sali konferencyjnej w Centrum Olimpijskim w Warszawie. Po uroczystości trzecioklasiści z G 5 w Słupsku wraz z wychowawczynią udzieli wywiadu mediom. Zwiedziliśmy także Muzeum Olimpijskie.

Udział III F w Ogólnopolskim Konkursie pod patronatem MEN – „Zachowaj trzeźwy umysł” – Nasze Mocne Strony był bezpośrednio związany realizowanym przez tę klasę w roku szkolnym 2007/2008 programem innowacyjnym, kontynuującym pracę z klasy I i II. Był to cykl wykładów oraz warsztatów. Proces uczenia się był w ramach tego programu zaplanowany i realizowany jako „metoda projektowania okazji edukacyjnych”. Podstawową rolą nauczyciela było organizowanie procesu uczenia się, tak by uczeń mógł przyswoić sobie pewne wiadomości i umiejętności.

Priorytetem pracy z uczniem był jego rozwój intelektualny, emocjonalny, a wskazówki i sposoby działania miały pomóc mu w rozwoju osobistym i społecznym. Proponowane metody aktywizujące miały eliminować rolę nauczyciela – eksperta, a skłaniać się do roli: doradcy, obserwatora i słuchacza, uczestnika procesu dydaktycznego i partnera.

Cele i zagadnienia stawiane uczniom:

1. Psychoedukacja dzieci i młodzieży.
2. Poznanie nowego zakresu materiału.
3. Przekazanie materiału w formie wizualnej.
4. Uwrażliwienie na problem.
5. Zastanowienie się nad swoją rolą w grupie.
6. Nauka podejmowania decyzji i współzycia w zespole.
7. Stosowanie zdobytej wiedzy w praktyce.
8. Próba kreowania lidera w zespole klasowym.

Osiągnięcia klasy

- Systematyczny udział uczniów w seansach kina edukacyjnego w MCK w Słupsku: nauka poprzez sztukę filmową, recenzje.
- Założenie klasowej grupy teatralnej „EFFENEMENT”.
- Oprawa artystyczna Wojewódzkiego Konkursu Sejmowego w Gimnazjum nr 5 w Słupsku – maj 2007 r. i maj 2008 r.
- Udział klasy II f w XV Konfrontacjach Młodzieżowych Grup Teatralnych MCK Słupsk – IV 2008 r.
- Udział w Bałtyckim Festiwalu Nauki, Katedra Muzyki: warsztaty – emisja głosu.
- Spotkania z ciekawymi ludźmi: M. Glinieckim, M. Miświcz.
- Uczestnictwo w warsztatach teatralnych w Teatrze RONDO w Słupsku.
- Udział w rejonowym konkursie Niebieskich Tarcz – 8 maja 2008 r. (I Nagroda i nominacja do etapu wojewódzkiego konkursu w Gdańsku).
- Wyróżnienie w wojewódzkim konkursie Niebieskich Tarcz w Gdańsku.
- Udział w Ogólnopolskim Konkursie pod patronatem MEN – „Zachowaj trzeźwy umysł” – Nasze Mocne Strony. Klasa zdobyła Nagrodę Główną – wyjazd na Zieloną Szkołę do Karpacza 21-25.09.2008 r.

Wypowiedzi uczniów

*„Jest Ktoś, kto nas inspirowuje i wspiera.
To nasza wychowawczyni...”*

Ala

Moim zdaniem zajęcia z psychoedukacji inspirowały i zachęcały do działania w zespole. Odkąd jesteśmy w tej klasie, wszyscy bardzo się zmieniliśmy. Nauczyliśmy się działać razem, być z sobą, pracować wspólnie, upadać i podnosić się. Owszem były kłótnie i nieraz zdarzyło się, że ktoś się wyłamał. Jednak łączyła nas i zbliżała praca w grupie. Przykładem takiej pracy była utworzona przez nas grupa teatralna EFFENEMENT. Wszyscy uczniowie z naszej klasy – 21 osób oddają się sztuce aktorskiej. To jedno z naszych zainteresowań. Łączą nas warsztaty teatralne: 5 dni, w roku szkolnym po 5 godzin: praca aktorska z tekstem, ruch sceniczny i emisja głosu. Następnie występ dla publiczności: rodziców, nauczycieli, przyjaciół i znajomych. Mamy wspólny cel. Każdy z nas wnosi swoją cząstkę, coś dobrego; coś, co zaowocuje i podkreśli naszą inność i niekonwencjonalny styl pracy. Wspólnie uczymy się odpowiedzialności i potrafimy śmiać się z siebie.

Ewelina

Na warsztatach pokłóciłam się z Piotrkim. Jeden dzień był trudny, ale obydwójce już nie raz słyszeliśmy od wychowawczynie „ćwicz charakter” i w myśl tej zasady porozmawialiśmy z sobą i pogodziliśmy się. Obydwójce nie chcieliśmy zepsuć atmosfery i postanowiliśmy „zawiesić broń”, żeby nikt na tym nie ucierpiał. To było trudne, ale czego się nie robi dla wspólnej sprawy.

Patryk

Kolejnym sposobem na rozwiązywanie problemów w klasie były rozmowy na forum. Bywały one trudne, bo można było dowiedzieć się o sobie prawdy, którą nie zawsze chcieliśmy znać. Dziwna sprawa, ale upadki też nas „budują”, bo wtedy wszyscy razem łączymy się i staramy się poprawić, ponieważ nie chcemy zawieść naszej wychowawczynie.

Gosia

Lekcje prowadzone były pod kątem rozwiązywania problemów naszej grupy, tak abyśmy jak najwięcej dawali z siebie i potrafili wyciągać wnioski. Już w pierwszej klasie odbyła się lekcja o krytykowaniu, w sposób nieraniący, co sprawiło, że teraz umiemy sobie zwrócić uwagę, tak aby nikogo nie zranić. Umiemy pójść na kompromis (o tym również mieliśmy lekcje). Dla mnie najważniejszą lekcją były zajęcia o asertywności. Teraz umiem powiedzieć „nie”, dzięki czemu nie daje się wykorzystywać. Na pewno jednym z namacalnych efektów udziału w tym programie jest to, że gdy pani powie praca w grupach, to nie jęczymy. Jednym słowem: zintegrowaliśmy się. Wszyscy się polubiliśmy, ale trzeba dopowiedzieć, że jedni lubili się mniej, drudzy bardziej. Wszyscy jednak mieliśmy świadomość, że jesteśmy grupą, a nie jednostkami.

Jula

Moim zdaniem zajęcia z psychoedukacji można zaliczyć w poczet lekcji profilaktycznych, ponieważ psychoedukacja łączy ludzi. Uczniowie, którzy przyszli do pierwszej klasy, byli z różnych środowisk i mieli różne zachowania i problemy. Teraz stworzyliśmy silną, zgraną grupę, która potrafiła stanąć na wysokości zadania.

Michał

Działania, które pomagają nam w rozwiązywaniu konfliktów to: zajęcia koła zainteresowań „Razem czy osobno”, ćwiczenia psychoedukacyjne, lekcje socjoterapii, metody aktywizujące, warsztaty teatralne, dyskusje na forum klasy, indywidualnie przygotowywane scenki rodzajowe. Zajęcia psychoedukacyjne i socjoterapeutyczne były bardzo skuteczne. Lekcje były prowadzone według programu i według potrzeb, jakie nasza Pani uważa w naszej grupie. Oczywiście lekcje były prowadzone tak, aby pomóc nam rozwiązać problemy, wypeł-

nić braki lub przygotować nas do samodzielnego podejmowania decyzji, aby nasz poziom wiedzy i umiejętności rósł, a nie malał.

Asia

Efekty wspólnej pracy były jak najbardziej widoczne. Wszyscy się bardzo zmieniliśmy, wydorośleliśmy, nauczyliśmy się rozważać, wyciszenia i pracy nad swoim charakterem. „Szlifowaliśmy” dobre cechy, a złe nauczyliśmy się opanowywać lub zmieniać. Już wiemy, jak panować nad swoimi emocjami i powstrzymać się od agresji. Na warsztatach teatralnych doświadczyliśmy technik gry aktorskiej. Swoje talenty skonfrontowaliśmy ze swoimi słabościami. Smak przypuszczalnej porażki wzmacniał w nas wewnętrzny potencjał, samodyscyplinę i wolę do walki. Na pewno staliśmy się bardziej elokwentni, potrafimy przejawiać empatię i zachowywać się asertywnie. Potrafimy się wyciszyć, opanować i skupić się na sobie – dzięki pozycjom P. Denisona. Nauczyliśmy się koncentrować uwagę na kilku rzeczach na raz. Pomysłem na wykorzystanie wewnętrznego potencjału w naszej klasie było uczestnictwo w warsztatach zaproponowanych przez Centrum Edukacji Obywatelskiej, dzięki którym przeprowadziliśmy lekcje na temat korupcji, działalności samorządu terytorialnego i władz samorządowych.

Marta

Nasz zespół klasowy charakteryzowała umiejętność wykorzystania informacji, czerpania korzyści ze wspólnej pracy i zainteresowań, których efektem był udział w rejonowym konkursie „Niebieskie Tarcze”, w którym zajęliśmy I miejsce i otrzymaliśmy nominację do XXIV Wojewódzkiego Turnieju Teatralnego, gdzie nasza grupa teatralna „EFFENEMENT” otrzymała wyróżnienie. W czasie festiwalu mieliśmy możliwość obejrzenia wielu spektakli grup konkurujących z nami. Dzięki temu zdobyliśmy nowe doświadczenia i zweryfikowaliśmy swoje mocne i słabe strony.

Martyna

Chciałabym powiedzieć, że jestem wdzięczna naszej wychowawczynie za to, że zaprosiła nas do tej klasy. To Pani zapanowała nad grupą rozwrzeszczanych dzieci i zrobiła z nas młodych ludzi, którzy dążą do celu razem i wspierają się nawzajem. Przychodząc do szkoły znaliśmy tylko ogół zasad społecznych i nie zawsze potrafiliśmy się do nich dostosować, a teraz jesteśmy kulturalną grupą, choć jeszcze bardzo dużo musimy się nauczyć. ✦

*Uczniowie klasy III f
i wychowawca – Halina Krupa
Gimnazjum nr 5 w Słupsku*

Chrzest Morski

Szkoła Podstawowa nr 9 im. kmdra. por. Stanisława Hryniewieckiego w Słupsku od wielu lat kultywuje zwyczaje marynistyczne. Uczniowie systematycznie wzbogacają swoją wiedzę o regionie i poznają kulturę związaną z morzem. W kalendarzu imprez szkolnych jest wiele imprez i uroczystości o tematyce marynistycznej. Są to między innymi: Festiwal Piosenki Marynistycznej „Łajba”, Ogólnopolski Konkurs Plastyczny i Dziennikarski.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć nawiązujących do tradycji marynistycznych jest Chrzest Morski klas IV. Impreza ta odbywa się w szkole od siedmiu lat. Jej organizatorem jest dyrekcja szkoły, redakcja szkolnej gazetki „Temperówki”, 21 Drużyna Harcerska „Stach” im. hm. Stanisława Kiejdo oraz Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce. Współorganizatorem *Chrztu* jest również jedna z klas piątych lub szóstych, która rok wcześniej wygrała konkurs Samorządu Uczniowskiego na najlepszą klasę w szkole. Jest to impreza plenerowa, zwykle planowaną na koniec września lub początek października. Celem przedsięwzięcia jest uroczyste wprowadzenie czwartoklasistów do grona klas starszych.

Tegoroczne morskie otrzęsiny odbyły się 29 września. Kilka tygodni wcześniej czwartoklasiści rozpoczynają przygotowania do udziału w uroczystości: przygotowują pieśń pochwalną na cześć króla mórz, wykonują herb morski klasy i wybierają sobie nazwę, zaczynającą się od litery oznaczającej ich klasę. Poznają też życie mitologicznego Posejдона i wykonują zadania z zeszytu ćwiczeń do nauczania regionalizmu i marynistyki, aby przygotować się do testu wiedzy morskiej, opracowanego przez marynarzy z CSzMW. Klasa współorganizująca Chrzest przygotowuje sobie stroje leśnych ludzi, piratów, malarzy, diabłów, rusałek, które potrzebne będą do przeprowadzenia poszczególnych zadań. Harcerze opracowują mapę, którą „szczury lądowe” będą musiały się posłużyć, by dotrzeć przed oblicze czcigodnego Posejдона.

Przygoda czwartoklasistów zaczęła się w CSzMW w Ustce. Tam uczniowie zostali oprowadzeni po wybranych cyklach edukacyjnych jednostki. W tym roku mogli obejrzeć cykl nawigacyjny i samodzielnie podjęli próbę wyjścia okrętem z portu na nowoczesnym symulatorze rejsów. Zwiedzili też Izbę Pamięci i mogli wła-

snoręcznie, pod kontrolą żołnierzy, spróbować załadować broń. Na zakończenie wizyty w jednostce uczniowie napisali test wiedzy o morzu. Ci, którzy wykazali się największą wiedzą, otrzymali od marynarzy drobne upominki związane z CSzMW. Każdy uczestnik Chrztu otrzymał również na pamiątkę smycz do telefonu w wojskowych barwach oraz breloczek z emblematem CSzMW.

Druga część Chrztu Morskiego przygotowana z pomocą harcerzy odbyła się w lesie w pobliżu CSzMW w Ustce. Czwartoklasiści otrzymali mapy wyznaczające trasę dojścia na plażę. Na drodze zaznaczone były punkty, w których podjąć mieli kolejną próbę: siły, odwagi, zręczności i wytrwałości. Na początku trasy każdy śmiałek musiał podejść do stanowiska malarzy, gdzie jego twarz ozdobiono symbolami morza: falami, rybkami, muszelkami, trójzębem itp.

Następnie czwartoklasiści wraz z wychowawcami i studentami, którzy w tym czasie odbywali praktyki w SP 9, ruszyli do kolejnego punktu wyznaczonego na mapie. Tam spotkali się ze straszliwymi diabłami, które poddały śmiałków próbie siły. Uczniowie musieli wykonywać przysiady, pompki, skłony i inne ćwiczenia. Gdy diabły uznały, że klasa dobrze wykonała wszystkie zadania, pozwoliły czwartoklasistom ruszać dalej.

Kolejnym punktem na trasie „szczurów lądowych” była „rafa koralowa” ułożona z gałęzi i szyszek. Dzieci dobiegały się parami i musiały, na złączonych dłoniach, przenieść przez stos gałęzi 10 szyszek nie upuszczając żadnej z nich. Dostarczenie nienaruszonego ładunku na drugą stronę „rafy” utrudniali okrutni i złośliwi piraci.

Czwartoklasiści odwiedzili również spiżarnię leśnych ludzi, w której na stole stały trzy słoje. Ukryto w nich różne niemiłe w dotyku substancje. Trzy osoby z klasy z zawiązanymi oczyma musiały wykazać się odwagą, dotknąć przygotowanych przez piątoklasistów okropności (kisiel z kamykami, budyń z chrupkami, galaretką z makaronem przypominającym w dotyku robaki) i odgadnąć, co było w słoiku.

Po wykonaniu tego zadania śmiałkowie ruszyli na plażę. Tam morskie syreny wyznały im ostatecznie zadanie. Należało odnaleźć ukryty w kopcach piasku skarb. Okazały się nim „słonie morskie” – skarbonki, do których uczniowie będą przez 3 lata zbierali drobne pieniądze, by po zakończeniu szóstej klasy wydać je na wspólne wyjście do kina czy na lody.

Po wykonaniu ostatniego zadania rozpoczęła się właściwa ceremonia Chrztu Morskiego. Na plażę przybył dyrektor szkoły, przebrany za Posejдона, w towarzystwie równie wspaniale przebranej Królowej Mórz. Królewskiej parze towarzyszyły morskie syreny i mary-

narze z CSzMW. Klasy kolejno składały Posejdonowi w darze swoje morskie herby, śpiewały ułożone przez siebie pieśni pochwalna na cześć Króla Mórza, a Posejdon „chrzczył” każdego ucznia morską wodą. „Ochrzczeni” zostali również wychowawcy, którzy od 1 września przyjęli opiekę nad czwartoklasistami oraz studentami. Na zakończenie uroczystości wszystkie klasy ustawiły się do pamiątkowego zdjęcia z Posejdonem i jego dworem oraz marynarzami. Wspólnie odśpiewano też hymn szkoły:

*W poszumie fal bujnych i wesółych
nigdy w miejscu – zawsze w dal
niosą nas żywioły,
niech żyje marynarski stan.*

*Marynarska wiara, młodzieńczy śmiech
i wiatru szum i morza pieśń prastara.
Marynarska wiara, młodzieńczy śmiech
i wiatru szum i morza pieśń.*

*Od morza jesteśmy, od morza,
od szumnych bałtyckich wód;
z świeżości ich siłę czerpie
nasz polski, odwieczny ród.*

*Od morza jesteśmy, od morza,
od najpiękniejszego z mórza,
wyrósłszy u jego wybrzeży
każdy z nas wierny ich stróż.*

Gdy siedem lat temu po raz pierwszy organizowano „Chrzest Morski”, nie planowano, że będzie to impreza cykliczna. Przygotowania do imprezy i sam „Chrzest” okazały się dla dzieci uczestniczących w tej zabawie tak wielką przygodą i niezapomnianym przeżyciem, że postanowiono urządzać morskie otrzęsiny corocznie. ✦

Iwona Poźniak

koordynator imprezy

i nauczycielka języka polskiego

w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku

Sportowe sukcesy słupskiej DWÓJKI

WAKACJE SPORTOWE 2008

Szkoła Podstawowa nr 2 w Słupsku otrzymała I nagrodę w Ogólnopolskim Konkursie „Wakacje Sportowe 2008”. Konkurs organizowany jest corocznie przez Zarząd Główny Szkolnego Związku Sportowego w Warszawie oraz Ministerstwo Sportu. W nagrodę szkoła otrzymała okazały puchar, grawerton, dyplom i sprzęt sportowy o wartości 3.500,00 zł. Przedmiotem konkursu jest opracowanie, zrealizowanie i udokumentowanie programów aktywności fizycznej i sportowej w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie wakacji.

Szkoła przedstawiła i zrealizowała liczne programy:

- szkolenia sportowego dzieci jako doskonalenia sprawności fizycznej i przygotowanie do rozgrywek Słupskiej Olimpiady Młodzieży, szkolenia Młodzieżowych Organizatorów Sportu i Młodzieżowych Sędziów Sportowych, nauki pływania,
- promocji zdrowia oraz zdrowego stylu życia,
- programy profilaktyczne,
- programy popularyzowania różnych form turystyki nizinnej i górskiej,
- programy wychowawcze,
- organizowano Igrzyska Obozowe i Kolonijne, wypoczynek letni w różnych formach: obóz sportowy w Białym Borze, kolonia turystyczna w górach, półkolonia w szkoli (2 turnusy), wycieczki.

W roku ubiegłym szkoła była także laureatem konkursu ogólnopolskiego na organizację wypoczynku dla uczniów.

SPORT DLA KAŻDEGO

Szkoła Podstawowa nr 2 w Słupsku zajęła w roku szkolnym 2007/2008 II miejsce w woj. pomorskim w Konkursie „Sport dla każdego”. Zadaniem konkursu było zaktywizowanie szkół i współdziałających z nimi instytucji w zakresie upowszechniania zajęć sportowo-rekreacyjnych wśród dzieci i młodzieży oraz wzrost poziomu sprawności fizycznej uczniów.

Organizatorem konkursu był Szkolny Związek Sportowy i Kuratorium Oświaty w Gdańsku. Konkurs obejmował całoroczną działalność szkół woj. pomorskiego, między innymi w zakresie:

- upowszechniania sportu wśród dzieci i młodzieży,
- organizacji zajęć pozalekcyjnych, udziału uczniów w imprezach masowych z różnych okazji,
- organizacji wypoczynku i czasu wolnego uczniów w okresie ferii i wakacji,
- działalności sekcji SKS.

Aktywnością w realizacji zadań wykazali się szczególnie: dyrektor szkoły, nauczyciele wf, Rada Rodziców, Zarząd SKS „Orion”. Szkoła otrzymała w nagrodę dyplom, puchar i sprzęt sportowy. ✦

Kazimierz Skiba

dyrektor

Szkoły Podstawowej nr 2 w Słupsku

Włączeni w poczet uczniów

Do tradycji przechodzi już organizowane przez uczniów i grono pedagogiczne Gimnazjum w Redzikowie ślubowanie klas pierwszych. Wzorem ubiegłych lat uroczystość poprzedziły wielotygodniowe przygotowania. Uczniowie obydwu klas pierwszych, pod czujnym okiem swoich wychowawców – Małgorzaty Brejt-Banaszak i Pawła Standera, przygotowywali różnorakie atrakcje, które miały wypełnić ten ważny dla najmłodszych gimnazjalistów dzień.

W sobotę 18 października pierwszoklasiści stawili się w komplecie w świetlicy szkolnej, by stać się „prawowitymi” uczniami gimnazjum. Do uroczystego ślubowania przystąpili uczniowie klasy I „a” oraz I „b”. Był to bardzo doniosły i wzruszający moment nie tylko dla uczniów, ale też dla rodziców i nauczycieli. Podczas swojego przemówienia wicedyrektor – Daria Kowalczyk życzyła wszystkim pierwszacom sukcesów, wspinających przyjaźni oraz miłych wspomnień. Pamiątkowe zdjęcie, które pierwszoklasiści zrobili sobie po ślubowaniu, będzie im po latach przypominać te miłe chwile.

Po części oficjalnej nadszedł czas na zabawę połączoną z rywalizacją. Rozpoczęła się walka o miano „Najdzielniejszej klasy pierwszej”. Szacownemu jury przewodniczyła dyrektor – Elżbieta Domańska.

Rywalizacja rozpoczęła się od przygotowania przez najlepszych klasowych plastyków plakatów reklamujących szkołę.

Kolejną konkurencją była prezentacja każdej z klas. I „a” – sportowa – zaprezentowała się w rytmie piosenki „Do przodu Polsko!”. Uczniowie pokazali waleczność, upór, tężyznę fizyczną, jak na prawdziwych mistrzów sportu przystało, a wszystko to ubrane zostało w zabawną rymowaną formę. Młodzi „angliści” – I „b” – zaprezentowali się w ułożonej przez nich samej piosence, oczywiście w języku Shakespeare’a. Do melodii piosenki wykonali również układ taneczny. Obydwie prezentacje bardzo spodobały się zarówno publiczności jak i jury. Wszyscy nagrodzili młodych artystów gromkimi brawami.

„Konkurs kłamczucha” to konkurencja, w której gimnazjaliści mogli też żadnych konsekwencji kłamać, oszukiwać i fantazjować na temat powodu swojej nieobecności na lekcjach. Premiowana była oryginalność wypowiedzi i oczywiście walory aktorskie występu młodego kłamczucha.

Następnym punktem programu był „Konkurs wiedzy o Gimnazjum”. Pierwszoklasiści musieli wykazać się znajomością historii szkoły, nazwisk nauczycieli i dyrekcji.

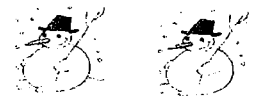
No i nadeszła pora na najbardziej emocjonujący moment: otrzęsiny. Czekali na nie, nie bez obawy, pierwszoklasiści, ale przede wszystkim uczniowie drugich klas, którzy przygotowali wiele „ciekawych” niespodzianek. Pierwszaki musiały poddać się takim zabiegom jak golenie twarzy przy pomocy linijki, jedzenie kanapek posmarowanych musztardą i posypanych przyprawami. Rozegrali również turniej w przeciąganiu liny.

Jury, podsumowując zmagania obydwu pierwszych klas, zdecydowało, że niewielką różnicą punktów zwyciężyła I „a”.

Poczęstunek, przygotowany przez rodziców, smakował wszystkim i szybko osłodził niemiłe wrażenia smakowe pozostałe po otrzęsinach.

Tak oto kolejny rocznik uczniów Gimnazjum w Redzikowie wstąpił w szeregi „pełnoprawnych” gimnazjalistów. ✦

Małgorzata Brejt-Banaszak
nauczyciel przyrody
w Zespole Szkół w Redzikowie

Konkurs

ZAPROŚ GOŚCI DO SWEJ MIEJSCOWOŚCI

Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej w Gdańsku zaprasza uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych województwa pomorskiego do udziału w szóstej edycji konkursu „Zaproś gości do swej miejscowości”.

Zadaniem uczestników konkursu jest utworzenie strony internetowej na CD ROM-ie lub innym nośniku, poświęconej atrakcjom przyrodniczym, kulturowym i turystycznym najbliższego otoczenia.

Strona ma zachęcić internautów do odwiedzenia opisywanej miejscowości i równocześnie pozwolić na promocję walorów przyrodniczych i krajobrazowych Waszej Małej Ojczyzny.

Celem konkursu jest również poszerzenie wiedzy o środowisku wśród młodzieży i zwiększenie zainteresowania odkrywaniem jego tajemnic. Udział w przedsięwzięciu będzie też okazją do miłej zabawy i poznania najbliższego otoczenia. ✦

Więcej informacji: www.ciee-gda.pl

Międzynarodowy Ekologiczny Konkurs Plastyczny

21 października br. w Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej w Gdańsku odbyło się uroczyste wręczenie nagród laureatom polsko-niemiecko-brazylijskiego konkursu plastycznego o tematyce ekologicznej. Polskimi laureatami konkursu zostali:

- Aleksandra Bochenkiewicz ze Szkoły Podstawowej nr 4 w Sławniowie,
- Aleksandra Poźniak ze Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku,
- Marta Godlejewska ze Szkoły Podstawowej nr 45 w Gdańsku,
- Maria Kłos z Pałacu Młodzieży w Gdańsku,
- Magdalena Paździor ze Szkoły Podstawowej nr 38 w Gdańsku,
- Damian Gawecki ze Szkoły Podstawowej nr 39 w Gdańsku.

Na wręczenie nagród przybyli młodzi laureaci wraz z nauczycielami i rodzicami. Uroczystość uświetnili znakomici goście: Niemiecki Konsul, przedstawiciele niemieckiego miasta Hof, przedstawiciele głównego organizatora konkursu z firmy Abfallzweckverband Stadt Und Landkreis Hof z Niemiec, a ze strony polskiej Wicemarszałek Województwa Pomorskiego – Leszek Czarnobaj, Dyrektor Departamentu Środowiska Urzędu Marszałkowskiego – Kazimierz Sumiślawski.

Gości powitał Prezes Gdańskiej Fundacji Wody. Dzieci otrzymały atrakcyjne nagrody i plakaty, na których wydrukowane zostały wybrane prace. Zostaną one opublikowane również w międzynarodowym kalendarzu ekologicznym na rok 2009, a teraz można je obejrzeć na stronie www.ciee-gda.pl

Atrakcją części artystycznej spotkania była bajka „O dzielnym Szewczyku i złym Śmieciorobie” odczytana przez autorkę – Annę Franek.

Po krótkim przedstawieniu goście mogli sprawdzić swoją wiedzę segregując odpady wykonane na szydełku. Uczestnicy świetnie się przy tym bawili, mogli też przyjrzeć się z bliska różnym szydełkowym postaciom, roślinom i innym przedmiotom wykonanym z włóczki. ♦

Iza Jarosławska

nauczycielka przyrody

w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku

Walczymy z nałogiem palenia, nie tylko w listopadzie...

Listopad w naszej szkole po raz kolejny był miesiącem walki z nałogiem palenia. Udział w ogólnopolskiej akcji przebiegał w naszej placówce na wielu płaszczyznach. Organizacji tego ważnego przedsięwzięcia podjęły się panie: Małgorzata Brejt-Banaszak – nauczyciel biologii oraz Justyna Natkaniec – pielęgniarka szkolna. Zarówno dyrekcja szkoły, nauczyciele i rodzice są zgodni co do tego, że takie działania są konieczne. Liczba młodych ludzi sięgających po papierosa wciąż rośnie, a niewiedza na temat szkodliwości palenia pogłębia problem. Dlatego właśnie chcemy zrobić wszystko, by pomóc zachować zdrowie, mądrze ukierunkować młodzież, pokazać jej dobre wzorce. Skłonić młodych ludzi do aktywności fizycznej i dbałości o własne ciało. Pozytywnie wykorzystać ich energię, by nie poszła z przysłowiowym dymem. Sprawić, by papieros nie rządził człowiekiem, a człowiek sam decydował o swoich poczynaniach i wyborach. Uświadomienie młodym ludziom, że palenie oznacza niewolę, a nie, jak im się wydaje, wolność, to już połowa sukcesu.

Działania, które zaplanowano, skierowane były do wszystkich uczniów naszej szkoły i polegały na poszerzeniu wiadomości na temat szkodliwości palenia oraz uświadomienie młodym ludziom zagrożeń zdrowotnych i społecznych wynikających z używania tytoniu.

We współpracy z wychowawcami klas oraz pedagogiem szkolnym odbywały się zajęcia warsztatowe, pogadanki w czasie lekcji wychowawczych oraz projekcje filmów. Uczniowie Gimnazjum wykonali gazetki tematyczne, które zostały ocenione przez specjalnie powołaną komisję w składzie: przewodnicząca – wicedyrektor Daria Kowalczyk oraz Alicja Muchnicka-Jarosińska i Małgorzata Brejt-Banaszak.

Młodszy uczniowie również mieli pełne ręce roboty, gdy podobnie jak w roku ubiegłym, wykonali przepiękne, barwne plakaty opatrzone mądrymi hasłami, nawołującymi do niepalenia. Wszystkie one ujrzały światło dzienne podczas przemarszu zorganizowanego ulicami Redzikowa i niejednemu napotkanemu palaczowi dały do myślenia. Dzieci bardzo chętnie włączyły się do tego rodzaju zadań i miejmy nadzieję, że swoje przemyślane hasła będą powtarzać w najbliższym otoczeniu przez cały rok, a dzięki temu uratują niejedne zmęczone tytoniem płuca.

Podsumowanie wszystkich działań miało miejsce podczas apelu kończącego akcję. Wówczas zaprezentowano prace o tematyce prozdrowotnej, antynikotynowej. Niektóre z nich zostały szczególnie wyróżnione. W kategorii gazetek klasowych najciekawsza okazała się praca klasy II C, I A oraz III A, natomiast za najciekawsze plakaty uznano prace Mateusza Kielara z klasy I A oraz Adelajdy Soszyńskiej, Dariusza Lisa z klasy V A. ♦

Ewa Wójtowicz

nauczyciel języka polskiego

w Zespole Szkół w Redzikowie

Zmagania krasomówców rozstrzygnięte

Tradycyjnie już jesień w naszej szkole przebiegała pod znakiem przygotowań do Konkursu Krasomówczego. Toczyły się one dwutorowo, gdyż organizujemy wojewódzkie eliminacje, ale także same przygotowujemy uczniów reprezentujących naszą szkołę podstawową i gimnazjum. W bieżącym roku szkolnym zmagania na poziomie wojewódzkim odbyły się 25 października. Wzięło w nich udział piętnaścioro uczniów szkół podstawowych oraz zaledwie czworo gimnazjalistów (choć zgłoszonych było znacznie więcej).

Każdy uczeń przedstawiał tekst pięciominutowy poświęcony naszemu regionowi. Pod tym pojęciem rozumiemy teren województwa pomorskiego. Muszę przyznać, że tegoroczne teksty były różnorodne i przygotowane na wysokim poziomie. Jak zwykle kilku uczestników prezentowało historię i legendy Słupska, ale na uwagę zasługuje, moim zdaniem, fakt, że nasi krasomówcy ze swoimi opiekunami sięgają do archiwów i zbiorów legend dotyczących najbliższych dzieciom wsi i miasteczek, o których często sami jurorzy i organizatorzy konkursu niewiele słyszeli. Z prawdziwą przyjemnością słuchaliśmy o wspaniałych wycieczkach, nietypowych miejscach i zabawnych zdarzeniach dotyczących małych pomorskich miejscowości.

Po części pierwszej Jury w składzie: Magdalena Walkowiak (przewodnicząca) – metodyk języka polskiego, Teresa Krupa – dyrektor GOK-u w Głobinie, Elżbieta Lange – przedstawiciel prasy oraz Elżbieta Pliszka – pracownik ODN-u wytypowało pięciu najlepszych mówców ze szkoły podstawowej i gimnazjalistów, którzy zaprezentowali swoje siedmiominutowe teksty. Ważna zmiana w tegorocznym regulaminie dotyczyła wystąpienia drugiego, którego temat dotyczył dowolnie wybranych regionów Polski, a nie Dolnego Śląska, jak to było dotychczas. Dodatkowo każdy finalista na poziomie gimnazjum wylosował temat improwizacji, który przedstawiał bez przygotowania przez trzy minuty. O zwycięstwie decydowała suma punktów zdobytych w części finałowej.

Na poziomie szkoły podstawowej przyznano następujące miejsca:

1. Aleksander Szymichowski – SP nr 7 Słupsk, przygotowany przez Alicję Cięciwę,
2. Justyna Fischer – SP Redzikowo, przygotowana przez Ewę Wójtowicz,
3. Martyna Śledzik – SP Ostrowite, przygotowana przez Barbarę Dalke.

Pozostali uczestnicy otrzymali dyplomy uczestnictwa, a ich opiekunki – podziękowania.

Uczniowie, którzy zajęli pierwsze i drugie miejsce reprezentowali województwo pomorskie na XXIV Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym Dzieci Szkół Podstawowych w Legnicy, który odbył się w dniach 8-10 listopada. Jesteśmy dumni z naszych laureatów, gdyż Aleksander Szymichowski zajął drugie miejsce w Polsce, zaś Justyna Fischer otrzymała nagrodę Młodzieżowego Jury.

Na poziomie gimnazjum przyznano w Redzikowie następujące miejsca:

1. Daniel Świątek – Gimnazjum Wicko, przygotowany przez Annę Wojtowicz-Dobrek,
2. Martyna Burzyńska – Gimnazjum Redzikowo, przygotowana przez Beatę Stypułkowską-Szafran,
3. Julia Kubiak – Gimnazjum Wicko, przygotowana przez Magdalenę Kubiak.

Daniel i Martyna reprezentowali województwo pomorskie na IX Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym Młodzieży Gimnazjalnej i choć nie znaleźli się w finale, wiemy od opiekunów, że ich wystąpienia były na wysokim poziomie.

Gratuluje wszystkim, gdyż wiem, ile pracy wkładają uczniowie i ich nauczyciele w przygotowanie tekstów.

Powróć jeszcze do wojewódzkich eliminacji, by podziękować wszystkim wspierającym ich organizację, a szczególnie Panu Mariuszowi Chmielowi – Wójtowi Gminy Słupsk.

Zatem laury rozdane, a my myślimy już o organizacji Konkursu Krasomówczego w przyszłym roku. ♦

Renata Kolada

*nauczyciel języka polskiego
w Zespole Szkół w Redzikowie*

Finale II Wojewódzkiego Konkursu SIENKIEWICZ NAM WZOREM

22 listopada 2008 r. w Szkole Podstawowej nr 1 w Słupsku odbył się finał II Wojewódzkiego Konkursu „Sienkiewicz nam wzorem” przygotowany przez Elżbietę Fijałkowską i Wioletę Subocz – nauczycielki języka polskiego. Udział w nim wzięło 7 trzyosobowych drużyn wyłonionych w eliminacjach. Byli to uczniowie reprezentujący szkoły podstawowe z: Leśnic, Wrześcia, Redzikowa oraz Słupska (nr 2, 5, 6, 10).

Uczestnicy wykazali się nie tylko rozległą i wręcz imponującą wiedzą na temat życia i twórczości wielkiego pisarza Henryka Sienkiewicza, ale również refleksem, umiejętnością współpracy i – co najważniejsze – poczuciem humoru. Młodzi zawodnicy rozwiązywali różnorodne zadania: odszukiwali ukrytych w diagramie bohaterów utworów sienkiewiczowskich, rozwiązywali krzyżówkę, odpowiadali na pytania, układali puzzle. Musieli również wykazać się sprytem, zręcznością i szybkością podczas niezwykłego wyścigu na deskach. Po sportowych emocjach nadszedł również czas na wykazanie się umiejętnością pracy z mapą. Uczniowie świetnie poradzi sobie z trudnym zadaniem – lokalizacją pomników Sienkiewicza. Nie mieli też większych problemów z konkurencją SKOK KANGURA, w której musieli odszyfrować ukryte tytuły dzieł wielkiego pisarza. Bez problemu uporali się też z cytatami, na podstawie których mieli odgadnąć opisywaną postać.

Zawodnicy byli świetnie przygotowani do konkursowych zmagania, toteż różnice punktowe między poszczególnymi drużynami były niewielkie. Decydującą o zwycięstwie rundą okazała konkurencja – KOT W WOKU. Uczestnicy mogli w niej wiele zyskać (odpowiadając prawidłowo na pytanie), ale również stracić (w przypadku nieprawidłowej odpowiedzi lub jej braku). Okazało się, że warto było ryzykować i grać na całego. Ostatecznie I m. zajęła drużyna ze Szkoły Podstawowej nr 5 ze Słupska, II m. – po dogrywce – uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 6 w Słupsku, III m. – reprezentacja Szkoły Podstawowej nr 2 w Słupsku.

Oto końcowa klasyfikacja:

I m. – SP 5 w Słupsku,

II m. – SP 6 w Słupsku,

III m. – SP 2 w Słupsku.

Zwycięzcy otrzymali dyplomy oraz nagrody książkowe. Opiekunom przygotowującym dzieci do konkursu wręczono podziękowania. Dodatkowo każda szkoła, uczestnicząca w finale, otrzymała dyplom oraz egzemplarz powieści Henryka Sienkiewicza.

Mam nadzieję, że dzięki udziałowi w konkursie młodzież poszerzyła swoją wiedzę na temat życia i twórczości Henryka Sienkiewicza, a wspólna zabawa i serdeczna atmosfera pozostaną na długo w pamięci uczestników. Pamiętajmy słowa wielkiego pisarza: „Nie rzeczywistość sama, ale serce, z jakim ku niej przystępujemy, daje rzeczom kształty i kolory”. ✦

Elżbieta Fijałkowska

nauczyciel języka polskiego

w Szkole Podstawowej nr 1 w Słupsku

III Edycja Konkursu Poetyckiego

Piękno zawarte w kilku zdaniach. Cały sens – czasem istota życia – w wersach zaklęta przez duszę. Co przetwarza świat w poezję? Kto każe nam o miłości wiersze tworzyć – czy owa miłość? Czym odbieramy poezję? Wyrafinowanym umysłem czy swobodą sercem?

Wydawnictwo BLACK UNICORN ogłasza III Edycję Konkursu Poetyckiego.

Z REGULAMINU:

- Uczestnik konkursu może wysłać więcej niż jeden wiersz (maksymalnie trzy), przy czym każdy z nich weźmie udział w konkursie.
- Prace na konkurs przyjmowane są do 31 stycznia 2009 włącznie.
- Warunkiem uczestnictwa w Konkursie jest przesłanie na adres pocztowy lub adres e-mail Organizatora minimum jednego, maksimum trzech wierszy z dopiskiem „Konkurs Poetycki”. Do utworów należy dołączyć swoje dane kontaktowe: imię, nazwisko, adres pocztowy, ewentualnie numer telefonu (prosimy nie wysyłać listów poleconych).
- Utwór powinien być napisany w języku polskim. Nie ma ograniczeń co do tematyki i budowy. Jedyнным ograniczeniem jest liczba wersów – powinna wynosić maksymalnie 35.
- Nagrodą w Konkursie jest publikacja utworu w zbiorczym tomiku poezji, wydanym w 2009 roku.
- Zwycięskie utwory wyłoni redakcyjne jury.
- Biorąc udział w konkursie każdy Uczestnik automatycznie wyraża zgodę na publikację jego imienia i nazwiska w razie zwycięstwa. ✦

Szczegółowe informacje:

www.blackunicorn.pl/konkurs.html

(I.P.)

XXV Jubileuszowy Ogólnopolski Konkurs Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej

Gimnazjum nr 2 w Słupsku – tradycyjnie już przypomina zaprzyjaźnionym z dziecięcą i młodzieżową twórczością literacką – Polonistom i Nauczycielom Bibliotekarzom o dwudziestej piątej edycji Ogólnopolskiego Konkursu Literackiej Twórczości Dzieci i Młodzieży Gimnazjalnej. Główne cele Konkursu to: inspirowanie zainteresowań literackich, rozbudzanie wyobraźni, literackiej pasji i wrażliwości, odkrywanie świeżości i wnikliwości dziecięcego spojrzenia na otaczającą nas rzeczywistość, a także oryginalności języka.

Ubiegłoroczna, dwudziesta czwarta edycja konkursu miała bardzo szeroki zasięg. Dziękujemy gorąco opiekunom autorów prawie dziewięciu tysięcy wierszy i opowiadań z 333 szkół podstawowych i gimnazjów z całej Polski.

Nagrody zostały uroczysto wręczone przez wspomniałą przyjaciółkę konkursu – Wandę Chotomską, podczas finałowego spotkania w sali Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica w Słupsku.

Popularność konkursu to niewątpliwie zasługa nauczycieli polonistów i bibliotekarzy, którzy inspirowali i otaczają troskliwą opieką młode talenty literackie. Nawet jeśli nie wszyscy nasi laureaci będą pisali przez całe życie, to i chwilowa przygoda z piórem jest bardzo cenna, gdyż pomaga patrzeć na świat i dostrzegać to wszystko, co dostrzec trudno bez pochylenia się nad kartką papieru. Takie zwroty jak „taniec z jednorożcem”, „ubranie dla smutku”, „obłok w piórniku”, „zaczepił się świat”, czy „w magicznej przestrzeni”, „gdzie mieszkają poeci”, powstają tylko podczas tworzenia.

Dziękujemy Państwu gorąco za pracę przynoszącą tak znakomite efekty. Dziękujemy za sukcesy wychowawcze, za pozyskanie zaufania młodych twórców. Wierzmy, że XXV edycja konkursu spotka się z życzliwością młodych twórców – także współautorów pokonkursowego tomiku „Oglądam świat słowami” i ich opiekunów – że zaowocuje interesującymi utworami, a spotkanie z ulubionymi pisarzami, nagrody i wyróżnienia, przyniosą ich autorom pełną satysfakcję.

3. Prace należy nadsyłać do Gimnazjum nr 2, ul. Sobieskiego 3 w Słupsku do 31 grudnia 2008. Dla pełnego obiektywizmu oceny w kategorii poezji – każdy autor proszony jest o nadesłanie kilku wierszy.
4. Wiersze i opowiadania powinny być podpisane następująco: imię i nazwisko autora, klasa, szkoła, miejscowość; imię i nazwisko prowadzącego nauczyciela lub opiekuna.
5. Nadesłane teksty konkursowe nie mogą być wcześniej publikowane (również na stronach internetowych).
6. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi do końca marca 2009 r.
7. Prace oceniane będą w kategoriach:
 - a) wiersze:
 - uczniowie klas I-IV, uczniowie klas V- VI i uczniowie klas gimnazjalnych;
 - b) opowiadania:
 - uczniowie klas I-IV, uczniowie klas V-VI, uczniowie klas gimnazjalnych. W skład Komisji Konkursowej wchodzi: Wanda Chotomska, jako przewodnicząca; poeci i dziennikarze słupscy; pracownicy naukowcy Akademii Pomorskiej oraz nauczyciele poloniści.
8. Wręczenie nagród nastąpi podczas uroczystego spotkania młodych twórców w maju 2009 r. na gościnniej scenie Polskiej Filharmonii Sinfonia Baltica w Słupsku. O terminie osoby nagrodzone i wyróżnione oraz ich opiekunowie zostaną zawiadomieni indywidualnie. Dzieciom i opiekunom spoza Słupska zapewniamy nocleg.
9. Wyróżnione wiersze i opowiadania będą opublikowane w kolejnym tomiku, podsumowującym konkurs, a także w prasie regionalnej.
10. Wyniki konkursu zostaną opublikowane na stronie internetowej Gimnazjum nr 2 w Słupsku: www.gimnazjum2slupsk.edupage.org ♦

*Jolanta Wiśniewska – dyrektor
Maria Pietryka – koordynator konkursu
Gimnazjum nr 2 w Słupsku*

REGULAMIN

1. W konkursie mogą brać udział uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów.
2. Tematyka wierszy i opowiadań jest dowolna.

Łajba 2009

Dyrekcja Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku zaprasza do udziału w XIII Festiwalu Piosenki Marynistycznej „Łajba '09” oraz w towarzyszącym mu VIII Ogólnopolskim Konkursie Dziennikarskim o „Laur Słupskich Kotwic” (temat tegorocznej edycji Konkursu *Sztuka o tematyce marynistycznej*) i XI Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Łajba '09” (temat tegorocznej edycji Konkursu *Nadbałtycki piasek*).

Festiwal odbędzie się 21 marca 2009 r. w Słupskim Ośrodku Kultury przy ul. Braci Gierymskich 1. Podczas finału wręczone zostaną również nagrody przyznane laureatom VIII Ogólnopolskiego Konkursu Dziennikarskiego i XI Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego.

Zgłoszenia (z nagraniami, pracami plastycznymi i artykułami) należy przesyłać w nieprzekraczalnym terminie do 20 lutego 2009 r. na **adres organizatora**: Szkoła Podstawowa nr 9 im. kmdra Stanisława Hryniewieckiego, ul. Małachowskiego 9, 76-200 Słupsk. Na kopercie prosimy umieścić właściwy dopisek:

- „Łajba 2009 – Festiwal Piosenki”,
- „Łajba 2009 – Konkurs Plastyczny”,
- „Łajba 2009 – Konkurs Dziennikarski”.

Szczegółowe informacje o Konkursach zamieszczamy w poniższych regulaminach. W razie wątpliwości prosimy o kontakt z:

- Anną Butryn (Festiwal Piosenki Marynistycznej),
- Jolantą Poradą (Ogólnopolski Konkurs Plastyczny),
- Iwoną Poźniak (Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski).

REGULAMIN

XIII Festiwalu Piosenki Marynistycznej

Cele:

1. Propagowanie tradycji morskiej w piosence.
2. Rozwijanie zainteresowań muzycznych dzieci i młodzieży.
3. Stworzenie możliwości współzawodnictwa artystycznego wśród uczniów.
4. Wymiana doświadczeń pedagogicznych, upowszechnianie i wzbogacanie literatury wokalne dla dzieci i młodzieży.
5. Prezentacja utworów najbardziej wartościowych pod względem artystycznym.

Organizacja:

1. Organizatorem Festiwalu jest Szkoła Podstawowa nr 9 w Słupsku.

2. Patronat nad Festiwalem sprawuje Prezydent Miasta Słupska.
3. Współorganizatorami Festiwalu są: Urząd Morski w Słupsku, Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej RP w Ustce i Słupski Ośrodek Kultury.
4. Finał odbędzie się 21 marca 2009 r.
5. Termin przysyłania zgłoszeń upływa 20 lutego 2009 r.
6. Festiwal organizowany jest w dwóch etapach: I – kwalifikacyjny, II – finałowy.
7. Wykonawcy oceniani są w kategoriach: szkoły podstawowe i gimnazja.
8. Główną nagrodą Festiwalu jest Grand Prix: model okrętu – nagroda Komendanta CSzMW, nagroda Dowódcy Marynarki Wojennej, nagroda dyrektora Urzędu Morskiego, dyplom.
9. Przyznawane są nagrody za I, II i III miejsca (statuetki, dyplomy) oraz wyróżnienia (dyplomy).
10. Organizator Festiwalu zapewnia uczestnikom i ich opiekunom słodki poczęstunek.
11. Organizator zastrzega sobie prawo wykorzystania nagrań piosenek festiwalowych.

Warunki uczestnictwa:

1. W Festiwalu mogą uczestniczyć uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów.
2. Uczestnikami Festiwalu mogą być soliści i zespoły instrumentalno-wokalne (maksymalnie 7-osobowe).
3. Repertuar powinien zawierać dwa utwory o tematyce marynistycznej, przy czym łączny czas prezentacji nie może przekraczać 10 minut.
4. Dopuszczalne są utwory już istniejące lub nowo skomponowane.
5. Dopuszcza się układy choreograficzne.
6. Dopuszczalna forma akompaniamentu: własny lub półplayback.
7. Uczestnicy nie mogą ponownie prezentować utworu wykonywanego przez siebie w poprzednich edycjach festiwalu „Łajba” (do 5 lat wstecz).
8. Szkołę mogą reprezentować maksymalnie: dwa zespoły lub dwóch solistów, albo jeden solista i jeden zespół.
9. Warunkiem uczestnictwa w I etapie jest przesłanie karty zgłoszenia i kasety (lub CD) z nagrajami przez uczestników utworami konkursowymi na adres sekretariatu Festiwalu.
10. Sekretariat Festiwalu prowadzi Anna Butryn, nauczyciel w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku.
11. W I etapie jury oceni nadesłane przez szkoły zgłoszenia.
12. Informacja o wynikach I etapu zostanie przekazana do zainteresowanych szkół do 7 marca 2009 r.

13. Uczestnicy zakwalifikowani do II etapu wystąpią w sali widowiskowej Słupskiego Ośrodka Kultury w Słupsku, ul. Braci Gierymskich 1.

Jury:

1. Jury i jego przewodniczącego powołuje organizator.
2. Zadaniem jury jest przesłuchanie i ocena występów artystycznych.
3. Jury dokonuje oceny zgodnie z ustalonymi kryteriami.
4. Obrady jury są tajne.
5. Decyzje jury są ostateczne i nieodwoalne.

REGULAMIN**XI Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego**

1. Celem Konkursu jest pobudzanie i rozwijanie uzdolnień plastycznych, uwrażliwienie na piękno nadmorskiego krajobrazu, promowanie regionu.
2. Prace oceniane będą w kategoriach wiekowych: kl. I-III szkoły podstawowej, kl. IV-VI szkoły podstawowej i gimnazjum.
3. Temat tegorocznej edycji: *Nadbałtycki piasek*.
4. Technika wykonania prac: malarstwo, pastel i inne płaskie techniki barwne.
5. Format prac: A4, A3 lub A2.
6. Do prac powinien zostać dołączony opis zawierający: tytuł pracy, pełne imię i nazwisko autora oraz klasę, do której uczęszcza, nazwę i adres placówki zgłaszającej, pełne imię i nazwisko opiekuna plastycznego.
7. Pisemne zgłoszenie wraz z pracami konkursowymi (maksymalnie 10 prac z jednej placówki w każdej kategorii wiekowej) należy przesłać na adres sekretariatu Konkursu.
8. Sekretariat Konkursu prowadzi Jolanta Porada, wicedyrektor Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku.
9. Termin nadsyłania zgłoszeń i prac na konkurs upływa 20 lutego 2009 r.
10. Uszkodzone w czasie transportu prace nie będą oceniane przez jury.
11. Prace ocenia profesjonalne jury.
12. Autorzy wyróżnionych prac otrzymają dyplomy i drobne upominki.
13. Autorzy prac nagrodzonych otrzymają statuetki, dyplomy i drobne upominki.
14. Opiekunowie wyróżnionych i nagrodzonych uczniów otrzymają dyplomy.
15. Uroczyste wręczenie nagród – 21 marca 2008 r. w sali widowiskowej Słupskiego Ośrodka Kultury, ul. Braci Gierymskich 1.
16. Nadesłane prace przechodzą na własność organizatora.

REGULAMIN**VIII Ogólnopolskiego Konkursu Dziennikarskiego o laur „Słupskich Kotwic”**

1. Celem Konkursu jest popularyzacja tematyki marynistycznej wśród dzieci i młodzieży.
2. Tematem ósmej edycji Konkursu jest *Sztuka o tematyce marynistycznej* (malarstwo, rzeźba, rękodzieło, literatura, szanty, modelarstwo itp.).
3. W konkursie oceniane będą artykuły zgłoszone przez macierzyste redakcje gazetek szkolnych ze szkół podstawowych i gimnazjalnych.
4. Artykuły (na dyskietce w programie Word – czcionka 12 punktów oraz wydruk w 5 egzemplarzach) wraz z kartą zgłoszenia należy przesłać na adres sekretariatu Konkursu.
5. Termin nadsyłania zgłoszeń i artykułów upływa 20 lutego 2009 r.
6. Organizator oczekuje na prace typowo dziennikarskie w formie wypowiedzi (artykuł, wywiad, reportaż, sprawozdanie). Prace literackie nie będą oceniane.
7. Sekretariat Konkursu prowadzi Iwona Poźniak, nauczyciel w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku.
8. Artykuły oceniane będą w kategoriach: szkoły podstawowe i gimnazjalne.
9. Najlepsze artykuły w poszczególnych kategoriach zostaną nagrodzone dyplomami, statuetkami „Słupskich Kotwic”, nagrodami rzeczowymi oraz drukiem w lokalnej prasie.
10. Termin wręczenia nagród – 21 marca 2009 r. w sali widowiskowej Słupskiego Ośrodka Kultury, ul. Braci Gierymskich 1.
11. Organizator zastrzega sobie prawo korekty redakcyjnej nadesłanych tekstów oraz ich publikacji.

Serdecznie zapraszam do udziału w Festiwalu i towarzyszących mu konkursach. ✦

Jolanta Porada

wicedyrektor

Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku

KSIĄŻKI CZASOPISMA

Biblioteka ODN poleca...

Właźnik B.: Koncepcja pracy wychowawczo-dydaktycznej w edukacji przedszkolnej: plan pracy i scenariusze zajęć. Łódź: 2008

Publikacja ta przedstawia propozycje pracy wychowawczo-dydaktycznej, które będą pomocne nauczycielom w osiąganiu celów, jakie wyznacza program wychowania w przedszkolu. Planowane działania powinny dążyć do tego, by miały one możliwie szeroki wpływ na wychowanka, kształciły jego osobowość w sposób wszechstronny i prowadziły do realizacji zadań określonych przez program. Książka zawiera również przykłady planów rocznych, miesięcznych i scenariusze zajęć. Zawarte w nich treści uwzględniają najnowsze tendencje humanistycznej pedagogiki przedszkolnej w jej teoretycznym i praktycznym wymiarze. Realizacja tych treści gwarantuje przygotowanie dziecka do współczesnych wymagań.

Kottler J.A.: Skuteczny terapeuta. Gdańsk: 2005

Jest to książka o tym, co jest skuteczne w psychoterapii. Autor prezentuje w niej syntezę najważniejszych cech charakteryzujących większość stosowanych w praktyce systemów oraz ujedynolicony portret doskonałego klinicysty. Doskonała książka dla tych, którzy usiłują zrozumieć różne aspekty procesu terapeutycznego, zarówno dla terapeutów jak i klientów.

Oszwa U.: Dziecko z zaburzeniami rozwoju i zachowania w klasie szkolnej: vademecum nauczycieli i rodziców. Kraków 2007

Książka ta ma charakter podręcznika i poradnika ze wskazówkami i zaleceniami do pracy terapeutycznej dla osób niezajmujących się terapią zaburzeń rozwojowych w sposób profesjonalny, a mających z nimi kontakt na co dzień z powodu wykonywanego zawodu. Dobrze będzie służyć czytelnikom, ponieważ jest napisana zrozumiałym, poprawnym językiem, trafnie wyważonym pomiędzy naukową terminologią a językiem potocznym. Adresowana jest do nauczycieli kształcenia zintegrowanego oraz integracyjnego, a także do pedagogów i rodziców.

Mathieu H.: Jak wychować silną osobowość. Warszawa 2008

Jest to poradnik, który pomoże rodzicom wychować dziecko o silnej osobowości, świadome zagrożenia, jakie niesie reklama i współczesny świat. Jak dobrze przygotować dziecko do podejmowania wyzwań w życiu? Co zrobić, aby nasze dziecko czuło się swobodnie w każdych okolicznościach, było śmiałe i miało poczucie etyki, dzięki której zbuduje życie na miarę swoich talentów. Publikacja ta jest świetnym poradnikiem dla rodziców.

Zubrzycka-Maciąg T.: Trening asertywności w kształceniu pedagogicznym. Lublin 2007

Książka ta skierowana jest do studentów, nauczycieli i wychowawców zainteresowanych poszerzeniem wiedzy na temat istoty zachowań asertywnych. Zamieszczone w pracy scenariusze zajęć stanowią propozycję metodyczną dla terapeutów, nauczycieli akademickich profesjonalnie zajmujących się rozwojem umiejętności społecznych. ♦

*Wybrała Elżbieta Pliszka
konsultant ds. informacji pedagogicznej
i wydawnictw w ODN w Słupsku*

Z życia regionu słupskiego

Varia subiektywne

KOŁO MIŁOŚNIKÓW REGIONU

19 listopada 2008 roku w Muzeum Pomorza Środkowego w Zamku Książąt Pomorskich w Słupsku odbyła się jubileuszowa uroczystość z okazji czterdziestolecia Koła Miłośników Regionu. W spotkaniu udział wzięli członkowie Koła, działacze Słupskiego Towarzystwa Społeczno Kulturalnego z jego przewodniczącym Stanisławem Turczykiem oraz regionaliści, pracownicy słupskich bibliotek, instytucji kulturalnych i sympatycy. Prezydenta Miasta reprezentował dyrektor Wydziału Kultury – Jerzy Barbarowicz, który wręczył nagrodę Prezydenta wybitnemu działaczowi regionalnemu, a zarazem przewodniczącemu Koła Miłośników Regionu – dr Józefowi Cieplikowi.

W części artystycznej wystąpił kwintet smyczkowy „Camerata” z popularnymi standartami muzyki poważnej.

Dr Józef Cieplik wygłosił informacje o działalności Koła – w okresie od 25 października 1968 roku do 19 listopada 2008 roku. Należy podkreślić, że Koło powstało w ramach działalności Słupskiego Towarzystwa Społeczno Kulturalnego, założonego w 1964 r. Pod nazwą Koła Miłośników Regionu działało ono do 1985 r. W roku 1984 powstało Koło Przyjaciół Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” i pod tą nazwą istniało do roku 1990, by w tymże roku połączyć siły i działać dalej jako Koło Miłośników Regionu i Przyjaciół Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” STSK.

Działalność statutowa Koła obejmuje propagowanie walorów Ziemi Słupskiej, jej historii, kultury, krajobrazu, turystyki, a także wydawanie materiałów edukacyjnych i dydaktycznych. Koło jest współwydawcą „Materiałów do poznania regionalizmu słupskiego” pod redakcją Józefa Cieplika. Dotychczas w ośmiu tomach publikowali swoje materiały naukowcy, lekarze, geografowie, historycy, bibliotekarze oraz miłośnicy regionu.

W ramach pracy naukowej zapraszano do wspólnych przedsięwzięć przedstawicieli świata nauki z ośrodków naukowych Poznania, Gdańska, Szczecina, Wrocławia, Łodzi i innych. Plonem tej współpracy było m.in. wspólne przeprowadzenie licznych konferencji popularno-naukowych, spotkań dyskusyjnych i w rezultacie wydanie licznych publikacji.

Od 1995 roku Koło zainicjowało Dni Słupskiego Krajobrazu dla upamiętnienia utworzenia Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” w dniu 8 grudnia 1981 roku. Imprezy rocznicowe z tej okazji, organizowane w grudniu w Filii nr 8 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku, są okazją do spotkania wielu działaczy – miłośników regionu.

Misją Koła jest prezentowanie dorobku artystycznego rodzimych artystów, m.in. Władysława Lachowicza, Tadeusza Czaplńskiego, Witaliusza Mojsiejenko, Jerzego Czerwińskiego, Stanisława Kulika, Ryszarda Poniewierzy, Juliana Giedycha i innych.

Ważną rolę edukacyjną spełniają publikacje STSK, LOP, NOT w Słupsku i Koła Miłośników Regionu wydawane często wspólnie. Są to cykle:

- Pomorskie Środowisko Przyrodnicze – jego ochrona i kształtowanie (1973-1987),
- Zeszyty Informacyjne Koła Miłośników Regionu i Przyjaciół Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” (1994-1998),
- Albumy grafiki znad Słupi (1991-1992) – 3 teki grafik,
- Materiały do poznania regionalizmu słupskiego (1999-2007) – 8 tomów.

W dorobku Koła są prace metodyczne, opracowania sozologiczne, ochrona wybrzeża nadmorskiego i kształtowania rodzimego krajobrazu. Komplet materiałów i publikacji znajduje się w Dziale Regionalnym Miejskiej Biblioteki Publicznej i cieszy się wielkim powodzeniem wśród młodzieży licealnej i studentów.

Koło Miłośników Regionu jest znane i popularne w Słupsku. Jego duszą i niestrudzonym dokumentalistą jest Józef Cieplik, regionalista z pasją i z powołania. Skupił wokół siebie ludzi oddanych, jak on sam, miastu i regionowi. Wszelkie działania Koła są skrzętnie odnotowane, każda rocznica zauważona, każda publikacja poparta bogatą bibliografią.

Działalność Koła Miłośników Regionu to praca na rzecz społeczności lokalnej. Zajęcie się małą ojczyzną to jedna z ważniejszych spraw w dobie globalizacji, to sens działania Koła i każdego z nas.

DOM GROBÓW SŁUPSKICH

W listopadzie, w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Słupsku, otwarto wystawę pn. *W tłumie po tamtej stronie życia*. Obok fotografii autorstwa Jarosława Dąbrowskiego wystawiono serię „Dom grobów słupskich” wydawaną od roku 1995 przez Andrzeja Obecnego. Jest on także autorem większości zeszytów. Do roku 2008 ukazało się dziewięć zeszytów poświęconych cmentarzom w: *Dębnicy Kaszubskiej, parafiom pw. św. Jacka, św. Jana Kantego w Słupsku, parafii pw. Serca Jezusowego w Kobylnicy, Marcie Aluchnie-Emelianow* (współautor M. Kido), *Słupskim Wołyniakom, Michałowi Mielczarkowi – artyście lalkarzowi* (autorką jest Joanna Stoike-Stempkowska) i *rodzinie lalkarzy Teatru Lalki „Tęcza”*. W serii Grobów słupskich wydano nienumerowaną publikację Ewy Gontarek i Andrzeja Obecnego pt. *Słupszczenie – patroni słupskich ulic*. W maszynopisie pozostaje parafia w Duninowie, a w planach: II wydanie Dębnicy Kaszubskiej.

Plany Andrzeja Obecnego przewidują w najbliższej przyszłości wydanie kolejnych zeszytów poświęconych słupskim cmentarzom. Pierwszy zeszyt obejmował będzie rok 2005, do którego materiały są już gotowe. Autor w archiwum domowym posiada zinventaryzowane komputerowo wszystkie księgi wieczyste zmarłych pochowanych na słupskim cmentarzu od 1945 do 2008 roku. Ostatnim zeszytom patronuje Izba Pamięci Słupszczan przy Zarządzie Terenów Zieleni Miejskiej i Cmentarzy Komunalnych w Słupsku. Jest ona jednocześnie ich wydawcą.

Polecam lekturę zeszytów uczniom i nauczycielom jako doskonale źródło wiedzy o regionie. Znajdą tam noty biograficzne znanych słupszczan, historię zabytków, kościołów, instytucji kulturalnych, cmentarzy. Wszelkie uzupełnienia, jak bibliografia, nazwiska zmarłych, a nawet przyczyny śmierci (np. w przypadku cmentarza dębnickiego) dopełniają całości tej znakomitej serii. ♦

Elżbieta Wisławska

Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

To warto przeczytać

WYBÓR ZE ZBIORÓW PBW W SŁUPSKU

ZEWNĘTRZNY SYSTEM OCENIANA

Artykuły z czasopism

1. „Sprawdzian 2004” - opinie uczniów / Szmigiel Maria // Nowa Szkoła. - 2004, nr 9, s.32-42
2. 100 minut na godzinę... [o wynikach egzaminów szóstkoklasistów] / Miłoszewska Ewa // Głos Nauczycielski. - 2007, nr 24, s.4
3. Analiza wyników: sprawdziany i egzaminy zewnętrzne / Brożek Adam // Gazeta Szkolna. - 2002, nr 18, s.5
4. Badanie osiągnięć szkolnych uczniów. [analiza testu PISA 2000 i egzaminu gimnazjalnego 2003 oraz 2004] / Piwowarski Rafał // Edukacja. - 2005, nr 3, s.11-28
5. Badanie wyników egzaminu gimnazjalnego w latach 2004-2005 / Loritz-Dobrowolska Jolanta // Dyrektor Szkoły. - 2006, nr 3, s.37-40
6. Centralna Komisja Egzaminacyjna. Informacja o stanie przygotowań do przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów w 2002 roku / Gałka-Ziółkowska Grażyna // Dyrektor Szkoły. - 2001, nr 2, s.4-5
7. Co i jak mierzono na sprawdzianie 2006? // Gazeta Szkolna. - 2006, nr 15, s.10
8. Dać szansę każdemu / Dzikowska Antonina // Dyrektor Szkoły. - 2005, nr 9, s.16-18
9. Do czego potrzebny jest system przetwarzania danych egzaminacyjnych? / CKE // Dyrektor Szkoły. - 2001, nr 2, s.8-9
10. Dopinanie sprawdzianu / Gajkowska Jolanta // Przegląd Oświatowy. - 2002, nr 7, s.4-5
11. Dwa rodzaje oceniania szkolnego : ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne a jakość pracy szkoły. [VIII Ogólnopolska Konferencja z cyklu „Diagnostyka edukacyjna” - Katowice 2002] / Furgoń S., Szafraniec M. // Dyrektor Szkoły. - 2002, nr 12, s.30-34
12. Dziurawe sito / Miłoszewska E., Kujawska I. // Głos Nauczycielski. - 2008, nr 30, s.10
13. Edukacyjna wartość dodana : badanie przyrostu wiedzy i umiejętności / Paczkowski Jerzy // Informator Oświatowy. - 2006, nr 4, s.18-20
14. Egzamin dla moich uczniów : jak funkcjonują standardy wymagań egzaminacyjnych w matematyczno-przyrodniczych testach ćwiczeniowych? / Tyralska-Wojtycza E., Widur A. // Nowa Szkoła. - 2001, nr 7, s.32-35
15. Egzamin gimnazjalny - bilans czteroletni / Tyralska-Wojtycza // Biologia w Szkole. - 2006, nr 1, s.39-44
16. Egzamin zewnętrzny z geografii po gimnazjum : możliwość oceny osiągnięć szkolnych / Barwinek Grażyna // Geografia w Szkole. - 2008, nr 3, s.51-55
17. Egzaminacyjne emocje / Groenwald Maria // Nowa Szkoła. - 2004, nr 5, s.29-33
18. Egzaminy i sprawdziany zewnętrzne po korekcje / Duszyńska Elżbieta // Dyrektor Szkoły. - 2004, nr 12, s.21-22
19. Egzaminy zewnętrzne - szansa czy zagrożenie? / Czarnicka Danuta // Remedium. - 2005, nr 6, s.12
20. Egzaminy zewnętrzne nie alarmują, a powinny / Konarzewski Krzysztof // Gazeta Szkolna. - 2008, nr 17-18, s.1,19

19. Jajka i serek. [zadania przygotowawcze do egzaminu gimnazjalnego] // *Matematyka*. - 2006, nr 3, s.38-39
20. Jak komunikować i korzystać z wyników egzaminu gimnazjalnego / Przychodzeń B., Kutajczyk T. // *Informator Oświatowy*. - 2005, nr 5, s.18-25
21. Jeden dyplom. [zewewnętrzny egzamin zawodowy] / Kułak Maciej // *Głos Nauczycielski*. - 2004, nr 28, s.10
22. Kierunki zmian egzaminów zewnętrznych / Gliszczynski Tomasz // *Gazeta Szkolna*. - 2004, nr 49,
23. Kilka uwag na temat egzaminu gimnazjalnego 2005. [woj. pomorskie i kujawsko-pomorskie]
24. Świrko Renata, Gwizdańska Joanna // *Edukacja Pomorska*. - 2005, nr 16, s.9-11 37.
25. Kryteria egzaminacyjne muszą być jasne! / Zdrojewska-Bielawska Monika // *Nowa Szkoła*. - 2008, nr 6, s.22-23
26. *Matematyka w lustrze PISA* // *Głos Nauczycielski*. - 2005, nr 46, s.1,7-10
27. Matura 2005: pierwsze koty za płoty. [szczegółowa analiza testu maturalnego z biologii] / Kropiowska Tamara // *Biologia w Szkole*. - 2005, nr 5, s.23-28
28. Matura jako pomiar dydaktyczny / Niemierko Bolesław // *Nowa Szkoła*. - 2004, nr 10, s.10-16
29. systemie oceniania w szkołach z programem międzynarodowym. [IBO] / Wójtowicz Agata // *Polonistyka*. - 2005, nr 7, s.27-32
30. Od sprawdzianu do nowej matury, czyli jak razem z uczniem zdać egzamin zewnętrzny / Grygier Urszula, Jancarz Beata // *Biologia w Szkole*. - 2005, nr 3, s.29-32
31. Omówienie wyników sprawdzianu z kwietnia 2005 roku ze szczególnym uwzględnieniem kategorii standardów. [woj. pomorskie i kujawsko-pomorskie] / Bolałek Zofia, Wawrowska Joanna // *Edukacja Pomorska*. - 2005, nr 16, s.6-9
32. Osiągnięcia uczniów dyslektycznych w egzaminach zewnętrznych / Wejner Teresa // *Wychowanie na co dzień*. - 2007, nr 1-2, s.24-26
33. Propozycja komunikowania i wykorzystania wyników egzaminu gimnazjalnego / Przychodzeń B., Kutajczyk T. // *Edukacja Pomorska*. - 2005, nr 17, s.3-7, 22
34. Propozycja opisu stopnia opanowania umiejętności sprawdzanych na egzaminie gimnazjalnym w 2004 roku / Przychodzeń B., Kutajczyk T. // *Edukacja Pomorska*. - 2005, nr 13, s.3-5
35. Próba oceny nowej formuły egzaminu dojrzałości / Lenard Stanisław B. // *Gazeta Szkolna*. - 2005, nr 29-30, s.6-7
36. Próbny egzamin gimnazjalny / Nowak Małgorzata // *Gazeta Szkolna*. - 2003, nr 12, s.1,4
37. Próbny egzamin gimnazjalny / Słowikowska Teresa // *Nowa Szkoła*. - 2004, nr 5, s.24-25
38. Przed egzaminem gimnazjalnym // *Matematyka*. - 2007, nr 3, s.167-168
39. Przed sprawdzianem dla klas VI // *Matematyka*. - 2007, nr 3, s.163-166
40. Skala staninowa : analiza wyników egzaminu zewnętrznego / Lorens Roman // *Dyrektor Szkoły*. - 2008, nr 5, s.21-23
41. Stopień opanowania umiejętności badanych na sprawdzianie w 2005 roku. [OKE w Gdańsku] / Przychodzeń B., Kutajczyk T. // *Edukacja Pomorska*. - 2006, nr 18, s.3-7
42. System egzaminów zewnętrznych / Kotowska Maria // *Dyrektor Szkoły*. - 2008, nr 2, s.13-15
43. Ściąga z egzaminu. [matura 2007] // *Głos Nauczycielski*. - 2007, nr 10, s.4-5
44. Świat, który nas otacza // *Głos Nauczycielski*. - 2003, nr 19, s.10-11
45. Test kompetencji humanistycznych. [wkładka] // *Głos Nauczycielski*. - 2003, nr 22, s.1-8
46. Umysł pod kluczem (maturalnym) / Szmidt Krzysztof J. // *Psychologia w Szkole*. - 2008, nr 3, s.117-124
47. Uwarunkowania wyników egzaminu gimnazjalnego / Kutajczyk Teresa // *Informator Oświatowy*. - 2007, nr 1, s.33-39
48. W trosce o piękno i „dystynkcję w rozumowaniu”. O interpretacji (?) na egzaminie gimnazjalnym / Koc Krzysztof // *Polonistyka*. - 2008, nr 1, s.33-38
49. Wpływ egzaminów zewnętrznych na kształtowanie postaw moralnych uczniów, nauczycieli i egzaminatorów / Bartmańska Aleksandra // *Edukacja*. - 2007, nr 1, s.22-30
50. Wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych. Cz. 1 / Stróżyński Klemens // *Dyrektor Szkoły*. - 2004, nr 12, s.16-17
51. Wykorzystanie wyników egzaminów zewnętrznych. Cz. 3 / Stróżyński Klemens // *Dyrektor Szkoły*. - 2005, nr 5, s.10-11

Pozycje zwarte

1. Goźlińska E., Koletyńska K., Sitko H.. Egzamin y zewnętrzne w pigułce: poradnik dla nauczycieli, uczniów i rodziców. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2003. - 94 s
2. Walczak Wojciech. Egzamin y zewnętrzne w polskim systemie oświaty. W: Współczesna myśl pedagogiczna / red. Nella Stolińska Pobral ska. - Łódź: Wydaw. Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, 2003. - 7-14 s.
3. Ekspert komisji kwalifikacyjnej i egzaminacyjnej: poradnik: praca zbiorowa / pod red. Małgorzaty Pomianowskiej. - Wwa: Wydawnictwa CODN, 2003. - 197 s.
4. Szaleniec Henryk. Jak wykorzystywać wyniki egzaminów zewnętrznych. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2004. - 40 s.

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM OCENIANIA

Artykuły z czasopism

1. Kłopoty z WSO w statucie szkoły / Jeżowski Antoni // *Dyrektor Szkoły*. - 2003, nr 11, s. 28-30
2. Plan wynikowy może szkodzić! / Stróżyński Klemens // *Dyrektor Szkoły*. - 2004, nr 6, s. 20-22
3. Plan wynikowy nauczania techniki w I klasie gimnazjum / Kowalska Henryka // *Wychowanie Techniczne w Szkole*. - 2006, nr 2-3, s. 49-52
4. Plan wynikowy w praktyce szkolnej / Krzemianowski Zenon // *Nowa Szkoła*. - 2004, nr 8, s. 24-27
5. System oceniania w klasach I-III / Nowocińska Iwona, Treczyńska Barbara // *Informator Oświatowy*. - 2004, nr 5, s.16-17
6. Wychowanie ekologiczne w programach nauczania techniki w gimnazjum. Cz. 2 / Zubrzycka Anna // *Wychowanie Techniczne w Szkole*. - 2006, nr 4-5, s.26-30
7. Założenia egzaminu ustnego z języka polskiego a praktyka szkolna / Krasuska Anna, Modrzewska Elżbieta // *Edukacja*. - 2008, nr 1, s.102-110

Pozycje zwarte

1. Szkolny system oceniania : praktyczny poradnik dla dyrektorów szkół i nauczycieli / Jerzy Chodnicki [i in.]. - Wwa: WSiP, 2000. - 164 s.
2. Żurek Mirosław. Wewnętrzny system oceniania w szkolnictwie zawodowym w Polsce. W : *Badanie-dojrzenie*

wanie-rozwoj: (na drodze do doktoratu) / pod red. Kazimierza Czarneckiego i Franciszka Szloska. - Radom; Piotrków Trybunalski : Instytut Technologii Eksploatacji, 2002. - 214-221 s.

EGZAMINY

Artykuły z czasopism

1. Bogactwo oferty egzaminacyjnej / Gliszczyński Tomasz // Gazeta Szkolna. - 2004, nr 50, s. VII
2. Diagnozowanie osiągnięć uczniów pod kątem egzaminu gimnazjalnego / Stenka Małgorzata // Informator Oświatowy. - 2004, nr 5, s.12-13
3. Egzamin dla moich uczniów: jak funkcjonują standardy wymagań egzaminacyjnych w humanistycznych testach ćwiczeniowych? / Boba M., Michłowicz M. // Nowa Szkoła. - 2001, nr 7, s.28-31
4. Egzamin gimnazjalny: zadania przygotowawcze / Wojciechowska Agnieszka // Matematyka. - 2004, nr 6, s.37-38
5. Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe - podstawowe uwarunkowania. Cz. 1 / Kotłęga Wiesław // Nauczycielska Edukacja. - 2005, nr 1, s.26-27
6. Egzamin dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. [wkładka] / Sarwińska Monika // Gazeta Szkolna. - 2005, nr 2, s. I, III
7. Egzamin pożądane i niechciane / Niemierko Bolesław // Edukacja. - 2004, nr 4, s.7-26
8. Informatory o egzaminach zawodowych. [jak pisać taki informator] / Woźniak Witold // Nowa Edukacja Zawodowa. - 2002, nr 4, s.35
9. Jak komunikować i korzystać z wyników egzaminu gimnazjalnego / Przychodzeń B., Kutajczyk T. // Informator Oświatowy. - 2005, nr 5, s.18-25
10. Jak nauczyciele postrzegają niezależność sytuacji egzaminacyjnej? Opinie uczestników szkoleń w zakresie organizacji sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego / Kutajczyk Teresa, Przychodzeń Barbara // Informator Oświatowy. - 2005, nr 1, s.38-40
11. Jaki pomiar pedagogiczny jest nam potrzebny? / Niemierko Bolesław // Edukacja. - 2004, nr 2, s.33-52
12. Kształtowanie umiejętności autoprezentacji / Rustecka Anna, Wójcik Magdalena // Remedium. - 2006, nr 5, s.22-23
13. Kto zbiera gromy za wyniki egzaminu gimnazjalnego? / Czupryniak Renata // Gazeta Szkolna. - 2005, nr 27-28, s.7
14. Nauczyciel w gąszczu terminologii. [„specjalne potrzeby edukacyjne”]/Materka Ewa//Nowa Szkoła.-2004, nr 4, s.4-7
15. Nie taki stres straszny / Gruszczyńska Ewa // Charaktery. - 2003, nr 5, s.33
16. Nowe standardy egzaminacyjne / Stróżyński Klemens // Nowa Szkoła. - 2003, nr 3, s.17-18
17. czym mówią egzaminy / Konarzewski Krzysztof //Polonistyka. - 2004, nr 6, s.4-8
18. egzaminach inaczej / Łukasiewicz-Palus Joanna // Edukacja. - 2007, nr 2, s.78-85
19. Oszustwo egzaminacyjne / Niemierko Bolesław // Edukacja. - 2007, nr 1, s.7-22
20. Propozycja opisu stopnia opanowania umiejętności sprawdzanych na egzaminie gimnazjalnym w 2004 roku / Przychodzeń Barbara, Kutajczyk Teresa // Informator Oświatowy. - 2004, nr 5, s.10-12
21. Propozycja wykorzystania wyników egzaminu gimnazjalnego do diagnozy stopnia osiągnięć uczniów rozpoczynających naukę w szkołach ponadgimnazjalnych / Kutajczyk T., Przychodzeń B., Kutajczyk K. // Edukacja Pomorska. - 2004, nr 12, s.9-11
22. Próbny egzamin gimnazjalny / Słowikowska Teresa // Nowa Szkoła. - 2004, nr 5, s.24-25
23. Przetestowani / Miłoszewska Ewa // Głos Nauczycielski. - 2008, nr 6, s.9
24. Przygotowanie do egzaminu zawodowego / Diaczk Jan / Nauczycielska Edukacja. - 2005, nr 3, s.21-22
25. Rozwój jako zdawanie egzaminów / Niemierko Bolesław // Edukacja. - 2008, nr 1, s.7-23
26. System egzaminowania i nadawania kwalifikacji zawodowych w Niemczech / Popowicz Tadeusz // Nowa Edukacja Zawodowa. - 2001, nr 1, s.20-22
27. Trzy wyjścia z trudnej sytuacji / Zieliń Włodzimierz // Gazeta Szkolna. - 2007, nr 43-44, s.5,23
28. Uczenie się i egzamin „na ustach” uczniów i nauczycieli - kontrastowna analiza wypowiedzi obojga stron / Daszkiewicz Michał // Edukacja. - 2008, nr 1, s.33-44
29. Uczeń zdolny - nie zawsze doceniony. [kilka uwag o schemacie punktowania zadań otwartych na egzaminie gimnazjalnym] / Głowacki Jerzy // Wszystko dla szkoły. - 2008, nr 1, s.11-13
30. Z rybą w dziobie : fizyka na egzaminie gimnazjalnym / Smólski Adam // Fizyka w Szkole. - 2004, nr 1, s.22-33

Pozycje zwarte

1. Egzamin gimnazjalny 2003: arkusze z zakresu przedmiotów humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych / [oprac. Teresa Ankudewicz-Blukacz i in.]. - Wrocław: „Siedmióróg”, 2003. - 150 s. Goźlińska E., Koletyńska K., Sitko H.. Egzamin zewnętrzny w pigułce: poradnik dla nauczycieli, uczniów i rodziców. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2003. - 94 s.
2. Szalenciec Henryk. Jak komunikować uczniom wyniki egzaminów. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2004. - 40 s.
3. Szalenciec Henryk. Jak wykorzystywać wyniki egzaminów zewnętrznych. - Wwa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 2004. - 40 s.
4. Dolata Roman, Putkiewicz Elżbieta, Wiłkomirska Anna. Reforma egzaminu maturalnego - oceny i rekomendacje: raport z badań. - Wwa: ISP, 2004. - 326 s.
5. Sprawdzian dla uczniów kończących szkołę podstawową /Ewa Buczkowska [i in.].-Gdańsk: „Harmonia”,2003.-119 s.
6. Uczenie się i egzamin w oczach nauczycieli: XIV Krajowa Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej, Opole, 26-28 września 2008 r. / pod red. Bolesława Niemierki i Marii Krystyny Szmigel. - Kraków: Grupa Tomami, 2008. - 656 s.
7. Uczenie się i egzamin w oczach uczniów: XIII Krajowa Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej, Łomża, 5-7 października 2007 / pod red. Bolesława Niemierki i Marii Krystyny Szmigel. - Kraków: Grupa Tomami, 2007. - 703 s. ♦

Wybór i opracowanie:

Wioletta Pająk

*Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
PBW w Słupsku*

OTRZYMUJĄ **INFORMATOR OŚWIATOWY** JEST DOSTĘPNY

- Biblioteka Narodowa – Ośrodek ISSN
- Biblioteka Jagiellońska – Sekcja Egzemplarza Obowiązkowego
- Mediateka Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie
- Pomorskie Kuratorium Oświaty w Gdańsku
- Delegatura Pomorskiego Kuratorium Oświaty w Słupsku
- Urząd Marszałkowski w Gdańsku – Departament Polityki Społecznej
- Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
- inne ośrodki doskonalenia w kraju
- prenumeratorzy (placówki oświatowe i indywidualni czytelnicy)
- autorzy publikacji

prenumerata <
udostępnianie <
w Bibliotece ODN
i w Pedagogicznej
Bibliotece Wojewódzkiej
w Słupsku

WSKAZÓWKI DLA PRZYGOTOWUJĄCYCH PUBLIKACJĘ

- *Artykuły i opracowania przeznaczone do publikacji należy dostarczać w postaci wydruku komputerowego i dyskietki zawierającej zapisany tekst.*
- *Tekst nie powinien przekraczać 6 stron formatu A4. Powinien być napisany czcionką wielkości 12 pkt, z zachowaniem marginesu i podwójnego odstępu między wierszami (lub 3 strony formatu A4, czcionka wielkości 12 pkt i z zachowaniem pojedynczego odstępu między wierszami).*
- *Tekst należy podpisać własnoręcznie. Ponadto konieczne są następujące informacje: a) imię i nazwisko autora, b) miejsce pracy i ewentualnie pełniona funkcja (nauczyciel przedmiotu, pedagog, dyrektor, wicedyrektor itp.), c) adres domowy i (ewentualnie) numer telefonu.*
- *Do tekstu należy dołączyć oświadczenie stwierdzające, że materiał nie był opublikowany.*
- *Tabele, wzory matematyczne i rysunki należy stosować tylko, gdy jest to niezbędne.*
- *Należy stosować ogólnie przyjęte oznaczenia i symbole; unikać skrótów.*
- *Tekst powinien być komunikatywny, nienaganny pod względem poprawności językowej.*
- *W wykazie literatury podać należy te pozycje, z których autor korzystał, tj. książki, czasopisma, inną dokumentację.*
- *W przypadku artykułów o tematyce ogólnej (teoretycznej) oraz cytowania innych autorów bibliografia jest obowiązkowa (wzór opisu bibliograficznego na stronie www.odn.slupsk.pl)*

UWAGA:

- *Prosimy poprzedzać opisem sytuacji dydaktycznej w danym zespole uczniów:*
 - *konspekty,*
 - *scenariusze zajęć,*
 - *scenariusze imprez szkolnych.*

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 5/08 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Jolanta Gierszewska, Dorota Iwanowicz, Renata Kołosowska, Lech Kowalewski, Jerzy Paczkowski, Elżbieta Pliszka, Iwona Poźniak, Marzena Tuliszka, Maria Grażyna Wieczorek

WSPÓŁPRACA: Małgorzata Buczak, Jerzy Byczkowski, Irena Czyż, Elżbieta Dudka, Władysława Hamuszewicz, Małgorzata Kowalska, Tamara Anna Kropiowska, Halina Krupa, Grażyna Maciejewska, Ewa Misiewicz, Grażyna Przybylak, Zofia Pstrągowska-Misiuk, Dorota Werbińska, Elżbieta Wild, Marek Wróblewski, Bożena Żuk

SKŁAD KOMPUTEROWY: Dorota Iwanowicz **KOREKTA:** Iwona Poźniak

WYKONANIE TECHNICZNE: Marta Jedlińska **OKŁADKA:** Drukarnia BOXPOL

WYDAWCA: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Bałtycka 29, tel/fax sekretariat (059) 842-35-67, centrala (059) 842-34-62, redakcja (059) 842-42-18; www.odn.slupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@odn.slupsk.pl; kursy@odn.slupsk.pl; sekretariat@odn.slupsk.pl

Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać na dyskietkach lub e-mailem: wydawnictwo@odn.slupsk.pl Numer zamknięto 12.12.2008 r.

TO MIEJSCE
CZEKA
NA
TWOJĄ
REKLAMĘ

*Pusty ranek. Nad dachami
Gwiazda. Świeci każdy dom.
W zamyśleniu, uliczkami
idę tuląc świętość świąt.*

*Wielobarwne w oknach błyski
i zabawek kusi czar!
Radość dzieci, śpiew kołyski
Trwa kruchego szczęścia dar.*

*Gwiazdy niby tyżwy krzeszą
Śnieżne iskry, cudów blask
Dźwięki kołęd niech Cię wskrzeszą
Czasie pełen bożych łask!*

Joseph Von Eichendorff

**Świąt wypełnionych radością i miłością,
niosących spokój i odpoczynek.
Nowego Roku
spełniającego wszelkie marzenia,
pełnego optymizmu, wiary, szczęścia i powodzenia
życzy
Małgorzata Kowalska
dyrektor ODN w Słupsku
wraz z zespołem pracowników**